

T.C.
KUZEYDOĞU ANADOLU KALKINMA AJANSI
(KUDAKA)

2024 YILI
ÇALIŞMA
PROGRAMI

TRA1

2023

İÇİNDEKİLER

1.	GİRİŞ	8
2.	SONUÇ ODAKLI PROGRAMLAR.....	11
	2.1. TURİZMİN GELİŞTİRİLMESİ SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (TURSOP).....	11
	2.1.1. Amaç.....	11
	2.1.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	11
	2.1.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri.....	16
	2.1.4. Proje ve Faaliyetler	18
	2.1.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması.....	24
	2.1.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri	24
	2.1.7. İzleme ve Değerlendirme	25
	2.2. ET, SÜT VE ARICILIK SEKTÖRLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (ESASSOP)	26
	2.2.1 Amaç.....	26
	2.2.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	26
	2.2.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri.....	30
	2.2.4. Proje ve Faaliyetler	32
	2.2.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması.....	38
	2.2.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri	38
	2.2.7. İzleme ve Değerlendirme	39
	2.3. TABİİ KAYNAKLAR VE YAPI MALZEMELERİ SEKTÖRLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (TAYASOP)	40
	2.3.1. Amaç.....	40
	2.3.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	40
	2.3.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri.....	47
	2.3.4. Proje ve Faaliyetler	48
	2.3.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması.....	52
	2.3.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri	52
	2.3.7. İzleme ve Değerlendirme	52
3.	KURUMSAL GELİŞİM.....	54
	3.1. Faaliyetler.....	54
	3.1.1. İşbirliği ve Koordinasyon.....	54
	3.1.2. Kapasite Geliştirme.....	54
	3.1.3. Tanıtım Faaliyetleri.....	58

3.1.4. Diğer Proje ve Faaliyetler	59
4. YEREL KALKINMA FIRSATLARI	62
4.1 Araştırma, Analiz ve Raporlama	62
4.1.1 Bölgesel Girdi Çıktı Analizleri	62
4.1.2 Bölge Planı Tasarımı, Basımı ve İlgili Diğer Giderler	63
4.2. Tanıtım ve Yatırım Destek Faaliyetleri	64
4.2.1. Erzurum Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri	64
4.2.2. Erzincan Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri	69
4.2.3. Bayburt Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri	72
4.3. Ajans Destekleri	76
4.3.1. Ajansın Geçmiş Yıllara Ait Mali Destek, Teknik Destek, GÜDÜMLÜ Proje Desteği, Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı ve Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı Uygulamaları .	76
4.3.2. Sanayi Altyapısının Geliştirilmesi Mali Destek Programı	78
4.3.3. 2024 Yılı Teknik Destek Programı	81
4.3.4. 2024 Yılı Fizibilite Desteği Programı	83
4.3.5. 2024 Yılı Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı	85
4.3.6. 2024 Yılı Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı	87
4.3.7. Anahtar Çözümler Eğitim Programı	90
4.3.8. İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri	91
4.3.9. GÜDÜMLÜ Proje Desteği	92
5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	94
6. EKLER	95
KAYNAKÇA	95
EK C Düzenlenecek Etkinlikler Tablosu	97
EK D Yapılacak Araştırmalar, Analizler, Stratejiler ve Raporlar Tablosu	101

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: TURSOP Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri	16
Tablo 2: TURSOP Sonuç Göstergeleri	18
Tablo 3: TURSOP Faaliyetleri 2024 Yılı Zaman Planlaması	24
Tablo 4: TURSOP 2024 Yılı Faaliyetleri Bütçe Tablosu	25
Tablo 5: ESASSOP Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri	31
Tablo 6: ESASSOP Sonuç Göstergeleri.....	32
Tablo 7: ESASSOP Faaliyetleri 2024 Yılı Zaman Planlaması	38
Tablo 8: ESASSOP 2024 Yılı Faaliyetleri Bütçe Tablosu.....	39
Tablo 9: TAYASOP Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri	47
Tablo 10: TAYASOP Sonuç Göstergeleri	47
Tablo 11: TAYASOP Faaliyetleri 2024 Yılı Zaman Planlaması.....	52
Tablo 12: TAYASOP 2024 Yılı Faaliyetleri Bütçe Tablosu	53
Tablo 13: Kurumsal Gelişim İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri	54
Tablo 14: Kurumsal Gelişim İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri Bütçe Tablosu	54
Tablo 15: Kurumsal Gelişim Kapasite Geliştirme Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri	57
Tablo 16: Kurumsal Gelişim Kapasite Geliştirme Faaliyetleri Bütçe Tablosu.....	57
Tablo 17: Kurumsal Gelişim Kapasite Geliştirme Faaliyetleri Bütçe Tablosu.....	59
Tablo 18: Kurumsal Gelişim Tanıtım Faaliyetleri Bütçe Tablosu.....	59
Tablo 19: Kurumsal Gelişim Diğer Proje ve Faaliyetler Çıktı Göstergeleri.....	60
Tablo 20: Kurumsal Gelişim Diğer Proje ve Faaliyetler Bütçe Tablosu	61
Tablo 21: Bölgesel Girdi Çıktı Analizleri Çıktı Göstergeleri	62
Tablo 22: Bölgesel Girdi Çıktı Analizleri Bütçe Bilgileri	62
Tablo 23: Bölge Planı Tasarımı, Basımı ve İlgili Diğer Giderler Çıktı Göstergeleri	63
Tablo 24: Bölge Planı Tasarımı, Basımı ve İlgili Diğer Giderler Bütçe Bilgileri	63
Tablo 25: YKF Erzurum Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri.....	67
Tablo 26: YKF Erzurum Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri Bütçe Bilgileri	68
Tablo 27: YKF Erzincan Yatırım Destek Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri.....	71
Tablo 28: YKF Erzincan Yatırım Destek Faaliyetleri Bütçe Bilgileri.....	72
Tablo 29: YKF Bayburt Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri	75

YÖNETİCİ ÖZETİ/SUNUŞ

Ajansımızın 2024 yılı faaliyetleri, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Kalkınma Ajansları 2024 Yılı Çalışma Programı Hazırlama Usul ve Esasları çerçevesinde planlanmaktadır. Bu çerçevede 2024-2026 yılları arasındaki üç yıllık dönemde de Sonuç Odaklı Program uygulamaları devam edecek olup yeni dönemde uygulama süresi 2021 yılında başlayan Turizmin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programına (TURSOP) ve TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde Et, Süt ve Arıcılık Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programına (ESASSOP) devam edilecektir. Tabii Kaynakların Değerlendirilmesi Sonuç Odaklı Programı (TAKSOP) yerine ise Tabii Kaynaklar ve Yapı Malzemeleri Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (TAYASOP) uygulanacaktır. Söz konusu SOP'lar kapsamında uygulanan faaliyetlerle birlikte bölgede istihdamın artırılması, üretim altyapısının iyileştirilmesi, sektörde faaliyet gösteren firmaların rekabet gücünün geliştirilmesi gibi önemli kazanımların elde edilmesi planlanmaktadır.

Turizmin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (TURSOP) kapsamında bölgenin turizm sektöründe farklılaşan ve değer oluşturan ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi, pazarlanması ve sunuma hazır hale getirilmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda bölgesel değerlerin geliştirilmesine ve tanıtımına yönelik faaliyetler, mali destek ve teknik destek programları çerçevesinde desteklenen turizm projelerinin yürütülmesi, bölgesel gelişme ile yeşil ve dijital dönüşüme katkı sağlayacak, genç ve kadın istihdamı ile kadın girişimciliğini artıracak yeni turizm proje ve faaliyetlerinin yürütülmesi öngörülmektedir.

TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde Et, Süt ve Arıcılık Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (ESASSOP) kapsamında bölgede et, süt ve arıcılık sektörlerinden elde edilen gelirin ve bu sektörlerdeki katma değer artırılması amaçlanmaktadır. ESASSOP çerçevesinde sektörde ürün ve hizmet çeşitliliği ile kalitesinin artırılmasına, satış ve pazarlama becerilerinin geliştirilmesine, girişimciliğin ve ihracatın teşvik edilmesine, yenilenebilir enerji kullanımının yaygınlaştırılmasına, yeşil ve dijital dönüşümün gerçekleştirilmesine, genç ve kadın istihdamı ile kadın girişimciliğinin artırılmasına yönelik proje ve faaliyetlerin yürütülmesi ve desteklenmesi öngörülmektedir. Ayrıca sektörde beşeri sermayenin geliştirilmesi için teknik destek verilmesi planlanmaktadır.

Tabii Kaynaklar ve Yapı Malzemeleri Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (TAYASOP) TRA1 Düzey 2 Bölgesinde bulunan tabii kaynakların etkin kullanımının sağlanması, katma değeri yüksek yapı malzemelerinin üretiminin teşvik edilmesi, bölgenin

yatırım ortamının iyileştirilmesi, sektördeki firmaların ulusal/uluslararası düzeyde rekabet gücünün artırılması, bölgenin ihracat kapasitesinin geliştirilmesi, yeşil ve dijital dönüşüme katkı sunulması ve bölgede girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması amacıyla yürütülecektir. TAYASOP çerçevesinde özellikle teknoloji kullanımını yaygınlaştıracak, kaynak verimliliğine katkı sağlayacak, katma değeri yüksek yenilikçi ürün çeşitliliğini artıracak ve ihracat potansiyelini yükseltecek nitelikte mali destek projelerinin desteklenmesi planlanmaktadır. Ayrıca sektörde insan kaynaklarının geliştirilmesine, genç ve kadın istihdamı ile kadın girişimciliğinin artırılmasına yönelik teknik destek sağlanması öngörülmektedir.

Ajansın kurumsal kapasitesinin artırılması açısından ihtiyaç duyulan çalışmalara Kurumsal Gelişim başlığı altında yer verilmiştir. Kurumsal Gelişim kapsamında Ajansın kurumsallaşmasını destekleyecek faaliyetlerin yanı sıra Ajans personeline yönelik eğitim faaliyetleri, bilgi ve tecrübe paylaşımı toplantılarına katılım sağlanması, basın ve medya ilişkilerinin geliştirilmesi, Yönetim Kurulu toplantılarının organize edilmesi gibi faaliyetler gerçekleştirilecektir.

Sonuç Odaklı Programlar ve Kurumsal Gelişim başlıkları kapsamında değerlendirilmeyen ancak bölge kalkınması açısından önem arz eden çalışmalar Yerel Kalkınma Fırsatları başlığı altında ele alınmıştır. Bu kapsamda Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı, Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı gibi Bakanlık koordinasyonunda yürütülen ve bölgesel gelişmeye önemli düzeyde hizmet etme potansiyeli taşıyan programlar kapsamında yeni projeler geliştirilecek, mevcut projelerin uygulama süreçlerinin öngörülen çıktıları üretecek şekilde devam ettirilecek, yatırım destek faaliyetleri etkin bir şekilde sürdürülecek, fizibilite desteği ve teknik destek programları yürütülecektir. Aynı zamanda Avrupa Birliği fonları gibi dış kaynaklı fonların kullanılması suretiyle bölge kalkınmasına katkı sunacak nitelikte projelerin yürütülmesi hedeflenmektedir.

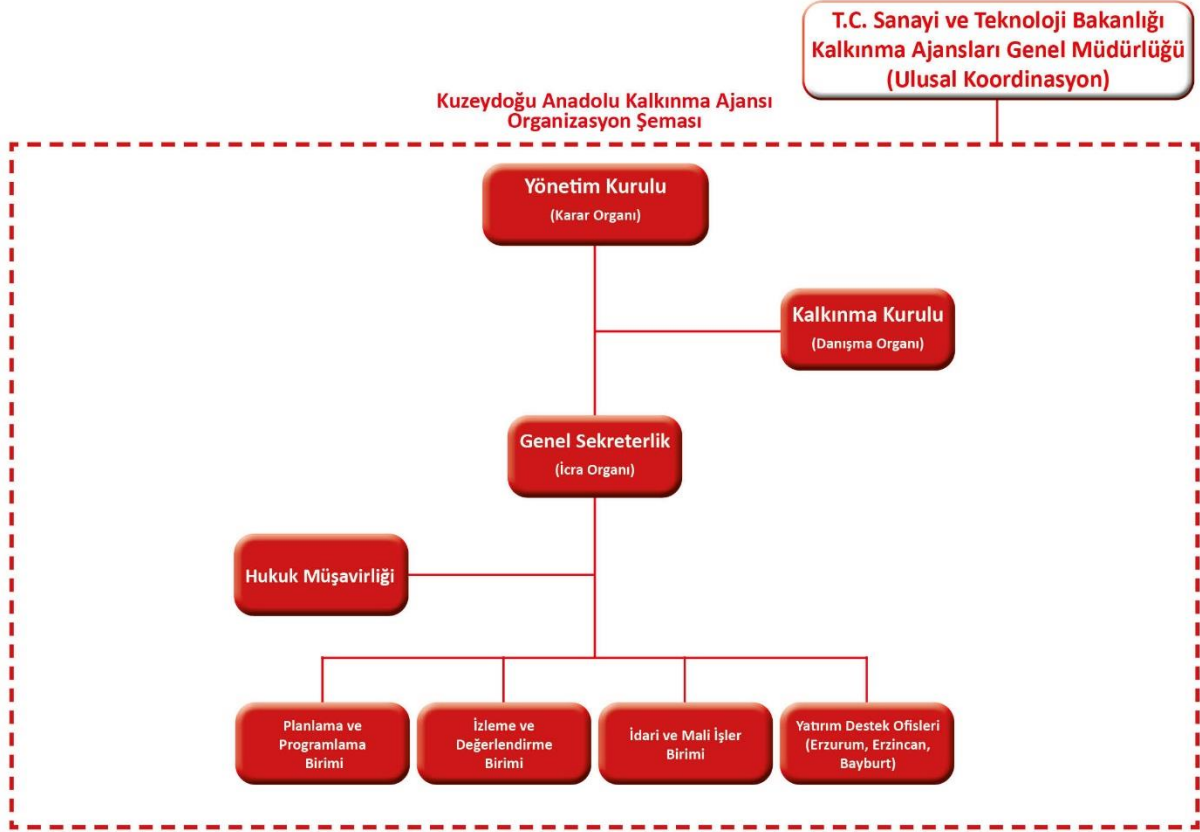
Ajansımız, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda faaliyetlerini yürütmektedir. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 2023 yılında hazırlanan Sanayi Strateji belgesinde Türkiye'nin "Milli Teknoloji Güçlü Sanayi" vizyonunun gerçekleştirilmesi için belirlenen "Yüksek Teknoloji ve İnovasyon", "Dijital Dönüşüm ve Sanayi Hamlesi", "Girişimcilik", "Beşerî Sermaye" ve "Altyapı" olmak üzere belirlenen 5 ana bileşen çerçevesinde faaliyetler Yerel Kalkınma Fırsatları kapsamında yürütülerek bölgenin ekonomik kalkınmasına katkı sunulması amaçlanmaktadır. Ayrıca, 2024

yılı teması olarak belirlenen “Kadın Girişimciliği/Kadın İstihdamı” konusunda çalışmalar yürütülmesi planlanmaktadır.

1. GİRİŞ

22.11.2008 tarih ve 27062 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile Erzurum, Erzincan ve Bayburt illerinden sorumlu olmak üzere kurulan Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı 2010 yılı itibarıyla faaliyetlerine başlamıştır. Ajansın organizasyon şeması aşağıda yer alan Şekil 1’de gösterilmektedir.

Şekil 1: Ajans Organizasyon Şeması

Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı 2024 yılı Çalışma Programı (ÇP), 4 No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 184’üncü maddesinde “Kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle Cumhurbaşkanınca belirlenen politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, bölgesel gelişmenin sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak” olarak belirtilen amaçları gerçekleştirmek üzere, aynı Kararnamenin 194/1-a ve 196/1-b maddeleri ile Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği’nin 21’inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır. Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı, 2024 yılı faaliyetlerini On İkinci Kalkınma Planı, Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (2024-2028) gibi ulusal ölçekli plan ve stratejik dokümanlar ile TRA1 Düzey 2 Bölge Planı (2024-2028)’nda belirlenen ve bölge

açısından potansiyel arz eden alanlar esas alınarak hazırlanan Sonuç Odaklı Programlar, Kurumsal Gelişim ve Yerel Kalkınma Fırsatları kapsamında gerçekleştirilecektir.

2021-2023 döneminde uygulanan Sonuç Odaklı Programlar çerçevesinde 3 adet Finansman Desteği ve 2 adet Küçük Ölçekli Altyapı Programı yürütülmüştür. Finansman Desteği programlarının ilk üçü Rekabetçi Sektörlerin Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı (RESEF), Rekabetçi Sektörlerin Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı-2 (RESEF2) ve Sektörel Yenilikçilik ve İstihdam Finansman Desteği Programı (SEYİF) adları altında uygulanmakta olup izleme ve ödeme süreçleri 2024 yılında da devam edecektir. Söz konusu programlara 2023 yılı bütçesinden de ödenek tahsisi öngörüldüğünden RESEF, RESEF2 ve SEYİF Programlarına 2024 yılı Çalışma Programı'nın SOP bölümlerinde yer verilmiştir.

2024 yılında Sanayi Altyapısının Geliştirilmesi Mali Destek programı için proje teklif çağrısına çıkılması, projelerin başvuru ve değerlendirmelerinin 2024 yılında tamamlanması, yıl içerisinde sözleşmelerin imzalanması ve proje uygulama süreçlerinin başlatılması öngörülmektedir. Ayrıca, teknik destek ve fizibilite desteği programlarının yürütülmesi planlanmaktadır.

Sonuç Odaklı Programlar kapsamında yürütülen Küçük Ölçekli Altyapı Programlarından Sektörel Rekabet Gücünün Geliştirilmesi Altyapı Programı (REKABET) ve Sektörel Rekabet Gücünün Geliştirilmesi Altyapı Programı-2'nin (REKABET2) izleme ve ödeme süreçleri 2024 yılında sürecektir. Bununla birlikte REKABET ve REKABET2 programları kapsamında ödenek tahsisi 2022 yılı itibarıyla sona ermiş olup ilgili programlar için 2024 yılında yapılması planlanan ödemelere 2024 yılı Çalışma Programı'nın YKF başlığı altında "Geçmiş Yıllara Ait Program Uygulamalarına İlişkin Kalan Ödemeler" başlıklı tabloda yer verilmiştir.

Rekabetçi Sektörlerin Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı (RESEF)

Bölgede faaliyet gösteren kooperatifler ile kâr amacı güden gerçek ve tüzel kişilere yönelik Rekabetçi Sektörlerin Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı uygulanmaktadır. Programın genel amacı "Bölgede girişimciliğin geliştirilmesi ve mevcut işletmelerin ulusal ve uluslararası alanda rekabet gücünün artırılması" olup özel amacı ise "Bölgede et-süt-arıcılık, tabi kaynaklar ve turizm sektörlerinde faaliyet gösteren işletmeler ile imalat sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde ihtiyaç duyulan fiziki ve teknolojik altyapının oluşturulması veya iyileştirilmesi, hizmet kalitesinin yükseltilmesi, uluslararası standartlara uygun katma değeri yüksek üretim yapılması, ürün ve hizmet çeşitliliğinin artırılması" olarak öngörülmüştür.

Rekabetçi Sektörlerin Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı-2 (RESEF2)

2021 yılında Bölgede faaliyet gösteren kooperatifler ile kâr amacı güden gerçek ve tüzel kişilere yönelik Rekabetçi Sektörlerin Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı-2 ilan edilmiştir. Programın değerlendirme süreci 2021 yılında başlatılmış olup 2022 yılı başında bu süreç sonuçlandırılmıştır. 2022 yılında proje uygulama süreçleri başlamış olan ve 2024 yılında da izleme ve değerlendirme süreçleri devam edecek programın genel amacı “Bölgede girişimciliğin geliştirilmesi ve mevcut işletmelerin ulusal ve uluslararası alanda rekabet gücünün artırılması” olup özel amacı ise “Bölgede et-süt-arıcılık, tabi kaynaklar ve turizm sektörlerinde faaliyet gösteren işletmeler ile imalat sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde ihtiyaç duyulan fiziki ve teknolojik altyapının oluşturulması veya iyileştirilmesi, hizmet kalitesinin yükseltilmesi, uluslararası standartlara uygun katma değeri yüksek üretim yapılması, ürün ve hizmet çeşitliliğinin artırılması”dır.

2022 Yılı Sektörel Yenilikçilik ve İstihdam Finansman Desteği Programı (SEYİF)

Sektörel Yenilikçilik ve İstihdam Finansman Desteği Programı, bölgede öne çıkan ve bölge ekonomisi için önemli bir potansiyele sahip sektörlerin geliştirilmesine yönelik yatırımların desteklenmesi ile bölge ekonomisinin geliştirilmesine, sektörel fiziki ve teknolojik altyapının yenilenmesine, verimliliğin yükseltilmesine ve bölgenin rekabet gücünün artırılmasına katkı sağlayacaktır.

Programın özel amacı TRA1 Düzey 2 Bölgesi Bölge Planı'nda belirlenen öncelikli müdahale alanlarına hizmet edecek şekilde kurgulanmıştır. Program, Bölge Planı'nda yer alan; üreticinin teknik kapasitesinin ve niteliğinin artırılması, bölgenin dış ticaret kapasitesinin geliştirilmesi, bölgede markalaşma kültürünün geliştirilmesi ve marka ürünler oluşturulması, bölge için alternatif pazar ağlarının ve pazarlama yöntemlerinin geliştirilmesi, bölgede girişimciliğin ve girişim sayısının artırılması tedbirleri ile de doğrudan örtüşmektedir.

2. SONUÇ ODAKLI PROGRAMLAR

2.1. TURİZMİN GELİŞTİRİLMESİ SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (TURSOP)

2.1.1. Amaç

2.1.1.1. Genel Amaç

Bölgenin turizm sektöründe farklılaşan ve değer oluşturan ürün ve hizmetlerini geliştirmek, pazarlamak ve sunuma hazır hale getirmek.

2.1.1.2. Özel Amaçlar

1. TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde turizm sektörünün hizmet kalitesini ve hizmet çeşitliliğini artırmak,
2. TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nin turizm sektörüne yönelik tanıtım, pazarlama ve destinasyon markalaşması çalışmalarını yapmak,
3. TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nin turizm kapasitesinin artırılabilmesi amacıyla yeni özel sektör yatırımlarını bölgeye çekmek ve sektöre yönelik girişimciliği geliştirmek,
4. TRA 1 Düzey 2 Bölgesi'nde turizm sektöründe insan kaynakları altyapısını güçlendirmek,
5. TRA 1 Düzey 2 Bölgesi'nde turizm sektöründe yenilenebilir enerji ile yenilikçi sistemlerin kullanımını yaygınlaştırmak, verimliliği artırmak, yeşil ve dijital dönüşüme katkı sunmak,
6. TRA 1 Düzey 2 Bölgesi'nde yöresel ürünleri yenilikçi yaklaşımlarla katma değeri yüksek ürünlere dönüştürmek ve ürün çeşitliliğini artırmak.

2.1.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Turizm, sağladığı ekonomik ve toplumsal kazanımların büyüklüğü ve kalkınma sürecini hızlandırma özelliği ile ekonomik büyümeyi tetikleyen itici güçlerin başında gelmektedir. Turizm sektörü döviz geliri kazandırması nedeniyle cari açığı kapatmaya hizmet etmesi, birçok yan sektörü etkilemesi, emek yoğun özellik taşıması, nitelikli işgücünün yanı sıra görece daha az nitelikli işgücünün de istihdamına olanak tanınması gibi nedenlerle bölgesel ve ulusal kalkınma açısından önemli bir sektör konumundadır. Bununla birlikte turizm sektörünün genel olarak mevsimsel nitelik taşıması ve dönemsel gelişmelerden etkilenme oranının yüksek olması gibi olumsuz yönleri de bulunmaktadır.

TRA1 Bölgesi iklimi ve doğal yapısı nedeniyle kış ve spor, tarih ve kültür, doğa-macera, eko-agro, sağlık ve kongre turizmi tiplerine imkân sağlayabilecek durumdadır. Ülkemizin kuzeydoğusunda yer alan TRA1 Düzey 2 Bölgesinin tarihi, özgün iklimi ve coğrafi yapısı, zengin su kaynaklarının başlangıç noktasında bulunması ve termal kaynakları nedeniyle farklı

turizm tipleri için çok yönlü ve oldukça geniş bir yelpazede değer ve varlık potansiyeli sunmaktadır. Kış turizmi ekseninde gelişme gösteren bölge; kültürel miras, doğa - macera sporları, sporcu kampı, termal - medikal sağlık ve kongre ve fuar turizmi (Meetings, Incentives, Conferences and Exhibitions-MICE) gibi diğer turizm türlerinin gelişmesi açısından da önemli altyapıya ve potansiyele sahiptir.

TRA1 Bölgesi'nde turizm sektörü kış turizmi odaklı olmaktan çıkıp dört mevsime yayılma eğilimi göstermektedir. Palandöken eksenli kış turizmi, bölgede yabancı turisti de çeken başlıca turizm unsurudur. Bununla birlikte Erzurum'da Ajansın vizyonu ve yönlendirmelerinin de katkısıyla sporcu kamp altyapısı geliştirilmiş olup bu sayede turizmin bölgede dört mevsime yayılması adına önemli bir mesafe kat edilmiştir.

TRA1 Bölgesi'nde farklı turist profillerine hitap edilebilmesi açısından turizm sektöründe çeşitliliğin sağlanması önem arz etmektedir. Bu doğrultuda Ajans bölgenin hemen hemen her ilçesinde turizm altyapısının geliştirilmesine katkı sağlayacak proje ve faaliyetler uygulamış ve bu tür faaliyet ve projeleri desteklemiştir. Bu sayede bölgenin görsel açıdan daha çekici bir hale gelmesine katkı sağlanmış, turizmde alternatif aktivite ve rotaların oluşturulması adına da önemli kazanımlar elde edilmiştir.

Toplumların sosyal ve kültürel gelişiminde önemli yer tutan sektör, yaşam kalitesinin yükseltilmesinde de etkilidir. Bilindiği üzere TRA1 Düzey 2 Bölgesi; ekonomisi, gelişmişlik düzeyi ve altyapısı bakımından büyüme ve çevresine hizmet sunma potansiyeli taşımaktadır. Bu potansiyelin geliştirilmesi hususunda turizm bölge için büyük önem arz etmektedir. Turizmin sahip olduğu yapısal özellikler sektörün birçok farklı alanda istihdam potansiyeli barındırmasına sebep olmakta, bu yönüyle de turizm diğer sektörlerden ayrılmaktadır. Sektör, kendisinden kaynaklanan ve ona bağımlı iş kolları oluştururken bir yandan da ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetleri sağlayarak kendini besleyen alanlarda istihdam fırsatları doğurmaktadır.

Türkiye'de nüfusun önemli bir bölümü hizmetler sektöründe çalışmaktadır. TÜİK 2022 verilerine göre Türkiye'de istihdamın %56,5 hizmetler sektöründedir. TRA1 Bölgesi'nde de bu oran Türkiye ortalamasına yakın olup 2022 yılı için %50,4'tir. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından yayımlanan, Turizmin Büyüme ve İstihdam Üzerindeki Etkilerine yönelik 2021 tarihli bir çalışmaya göre %10 düzeyinde bir turizm şoku GSYH üzerinde yaklaşık %1 oranında etkiye sahip olmaktadır (Çelgin, Gökcü, Gül, & Kazdal, 2021). Aynı çalışmaya göre turizmin GSYH üzerindeki payı yaklaşık %3'tür. Bu oranın hesaplanmasında yalnızca seyahat gelirleri dikkate alınmış olup turizmin seyahat sektörü haricinde de diğer hizmet sektörleri

üzerinde önemli etkileri mevcuttur. Bu açıdan, turizm sektöründe gerçekleştirilecek atılımın bölgesel kalkınma bakımından önemli kazanımların ortaya çıkmasını sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi verilerine göre, 2019 yılında turizm sektörünün küresel ölçekte 1,9 trilyon dolarlık bir hacme ulaşmıştır. (WTTC, 2023). TÜİK verilerine göre 2022 yılında Türkiye’de turizm sektörü geliri bir önceki yıla göre %53,4 artarak 46 milyar 284 milyon 907 bin dolar olmuştur.

Bölgemiz tarihi ve kültürel değerleri; ev sahipliği yaptığı kış, sağlık, spor ve alternatif turizm türleri; termal kaynakları ve avantajlı konumu nedeniyle çok yönlü ve oldukça geniş bir yelpazede değer ve varlık potansiyeli sunmaktadır. Bölgede turizmin insanlara daha fazla istihdam ve geçim imkânı sunabilen ve ayrıca diğer sektörleri de destekleyen lokomotif bir sektör haline gelmesi hedeflenmekte, bölgenin turizmde öne çıkan bir destinasyon olması adına da çalışmalar sürdürülmektedir.

Erzurum, 13 Aralık 2022’de yapılan Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) 4. Turizm Bakanları Toplantısı’nda "2025 EİT Turizm Başkenti" olarak ilan edilmiştir. Türkiye’nin, İran ve Pakistan’la birlikte kurucu üyesi olduğu EİT’nin diğer üyeleri ise Afganistan, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan ve Türkmenistan’dır. Teşkilat, üye ülkelerin kalkınmalarına katkıda bulunmak, EİT bölgesi içindeki ticari engelleri kaldırmak ve bölge içi ticareti geliştirmek ve EİT bölgesinin küresel pazarlarla bütünleşmesini teşvik etmek, üye ülkeler arasındaki kültürel ve tarihi bağları güçlendirmek amacıyla kurulmuştur. Bu kapsamda, Erzurum’un tanıtımının yapılması, bahse konu ülkelere turist akışının sağlanması ve ekonomik işbirlikleri kurulması bağlamında oluşabilecek fırsatlardan yararlanmak adına ildeki paydaşlarla çalışmalar yürütülmesi planlanmaktadır.

2012-2023 döneminde uygulanmak üzere 2011 yılında yayınlanan “Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi İnovasyona Dayalı Bölgesel Turizm Stratejisi ve Eylem Planı”nda bölgeye ait 430 turizm varlığı ve kültürel ve tarihi değer tespit edilmiştir. Turizmden elde edilen gelirin artırılması tüm bu çeşitlilik ile farklı turizm tiplerinin ve sektörde istihdam edilen insan kaynağının geliştirilmesine bağlıdır. Temelde bir hizmet endüstrisi olan turizm sektörü; insan ilişkileri, iletişim ve hizmet sunum becerileri üzerine kuruludur. Destinasyonların olumlu reklamlarının ve olumsuz yönlerinin çok hızlı şekilde ve küresel boyutta yayılabildiği dikkate alındığında, sektörde çalışan her seviyedeki insan gücünün nitelik ve becerilerinin daha ileri bir

seviyede olması için stratejide belirlenen öncelikli proje konularının uygulamaya konulması hedeflenmektedir.

TRA1 Bölgesi iklimi ve doğal yapısı nedeniyle kış ve spor, tarih ve kültür, doğa-macera, eko-agro, sağlık ve kongre turizmi tiplerine imkân sağlayabilecek durumdadır. Başta Erzurum olmak üzere var olan kış turizmi hareketliliğini, turist sayısını, konaklama ve hizmet sektörü altyapısını artırarak diğer turizm tiplerinin de geliştirilip entegre edilmesi hedeflenen bir durumdur. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının 2023 yılında yayınlanan verilerine göre TRA1 Bölgesi genel toplamda 2022 yılında 832.733 ziyaretçi ağırlamıştır. Bu konuda en büyük payı 600.045 ziyaretçi ile Erzurum alırken bunu Erzincan ve Bayburt takip etmektedir. Yine ülke toplamına göre ziyaretçi sayıları oranına bakıldığında illerin oranının oldukça düşük olduğu ve 81 il sıralamasında Erzurum'un 24., Erzincan'ın 53. ve Bayburt'un son sırada yer aldığı görülmektedir.

TURSOP Erzurum, Erzincan ve Bayburt illerinden oluşan TRA1 Bölgesi'nin mevcut turizm potansiyelinin harekete geçirilmesi, yerel halkın turizm gelirlerinden daha fazla pay alması ve sektörde istihdam edilen kişi sayısının ve niteliğinin artırılması için turizmin tüm alt sektörleriyle geliştirilmesine yönelik olarak kurgulanmıştır.

On İkinci Kalkınma Planı'nda "1.2. 2053 Yılında Türkiye" başlığı altında düzenlenen 278. maddede "Gelişmiş yeşil altyapısı ve sürdürülebilir bir yaklaşımla 2053 yılına doğru turizmde vizyonumuz, yapay zekâ ve gelişmiş dijital teknolojileri en üst seviyede kullanarak turizm gelirlerinde dünyadaki ilk üç ülke arasında yer almak olarak belirlenmiştir. Türk turizmi turist sayısından ziyade kaliteyi ve turizm gelirini önceleyerek, doğal kaynaklarını ve benzersiz turizm değerlerini koruyarak nitelikli işgücü, teknolojik ve fiziki altyapısı ve geleceğin turizm alanlarına yönelik yenilikçi hizmet sunumlarıyla eşsiz bir uluslararası marka haline gelecektir. Ülkemiz spor altyapısı ve ev sahipliği yapacağı büyük organizasyonlarla spor turizminin geliştirilmesini sağlayarak uluslararası spor organizasyonlarında önde gelen ülkeler arasında yer alacaktır. Türkiye'nin dünyanın sağlık turizmi başkenti olacağı 2053 yılında ileri ağ teknolojileriyle mekândan bağımsız, robotik sağlık hizmeti uygulamalarının Türkiye öncülüğünde dünyaya yayılması hedeflenmektedir." şeklinde turizmle ilgili hedeflere yer verilmiştir. Söz konusu hedeflerin Ajans tarafından TRA1 Bölgesi için belirlenen turizm öncelikleriyle uyumlu olduğu görülmektedir.

Plan'ın "3.1. İstikrarlı Büyüme, Güçlü Ekonomi" başlığı altında düzenlenen 301. maddesinde, hizmetler sektöründe döviz kazandırıcı alanların çeşitlendirilerek artırılacağı, turizmde

Türkiye'nin bir dünya markası olması ve sektörün uluslararası pazarda turizm gelirleri bakımından üçüncü sıraya yerleşmesinin sağlanacağı belirtilmiştir.

“3.1.1. Makroekonomik Politika Çerçevesi” başlığı altında düzenlenen 322. maddede, hizmetlerin niteliği ve çeşitliliğinin artırılarak turizm sektöründeki kazanımların daha ileri bir seviyeye çıkarılacağı, Türkiye'nin uluslararası bir çekim merkezi ve dünya markası olması doğrultusunda yeni yaklaşım ve uygulamaların hayata geçirileceği, sektörün uluslararası pazarda önemli bir varış noktası haline gelmesi ve cari işlemler dengesine katkısının artmasının sağlanacağı hususu vurgulanmıştır.

“3.1.3. Ödemeler Dengesi” başlığı altında yer alan 364.1. maddede, turizmin çeşitlendirilerek 12 aya ve tüm ülkeye yayılması amacıyla alternatif turizm ürünlerinin tanıtım çalışmaları başta dünyada yükselen pazar konumundaki ülkeler ile Amerika ve Uzak Doğu gibi uzak pazarlardaki ülkeler ve öncelikle üst gelir grubuna yönelik olarak yürütüleceği, ziyaretçi başına geliri artıracak şekilde nitelikli turizm faaliyetlerine odaklanılacağı ifade edilmiştir.

“3.2.2.4. Turizm” başlığı altında düzenlenen 522. madde, “Değişen tüketici eğilimleri doğrultusunda turizmin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi, sezon süresinin uzatılması, hizmet kalitesinin yükseltilmesi ve daha fazla harcama eğilimi olan ziyaretçinin ülkemize çekilmesiyle ziyaretçi başına turizm gelirinin artırılması, varış noktası yönetimi yaklaşımıyla sektörde yeşil ve dijital dönüşümün gerçekleştirilerek rekabetçiliğin geliştirilmesi ve koruma/kullanma dengesi gözetilerek ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkı sağlanması temel amaçtır.”, 523. madde, “Turizm sektörünün sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde doğal, tarihi ve sosyal çevreyi koruyucu ve geliştirici bir yaklaşım içinde olması sağlanacak ve sektörde yeşil dönüşüm hızlandırılacaktır.”, 524. madde, “Turizm sektörünün hızlı değişen talebi karşılayabilen rekabetçi bir yapıya kavuşması için dijital dönüşüme uyum sağlaması desteklenecektir.”, 525. madde, “Rekabetçi ve hızla değişen talebi karşılayabilen bir turizm sektörü için hizmet kalitesi iyileştirilecektir.”, 527. madde, “Ziyaretçi başına turizm gelirinin artırılması amacıyla daha fazla gelir bırakan turizm çeşitleri geliştirilecektir.”, 528. madde, “Turizm gelirinin artırılması, mevcut pazarların güçlendirilmesi, yeni pazarların oluşturulması ve harcama eğilimi yüksek ziyaretçilere ulaşılması amacıyla tanıtım faaliyetleri yürütülecektir.” hususlarını kapsamaktadır.

“3.2.3.2. İş ve Yatırım Ortamı” başlığı altında düzenlenen 542.4. maddede sanayi, teknoloji ve Ar-Ge faaliyetleri ile turizm ve tarımsal üretimi kapsayacak şekilde ulusal ve yerel afet dayanıklılık stratejilerinin oluşturulacağından bahsedilmektedir.

TURSOP kapsamında Türkiye Turizm Stratejisi 2023, TRA1 Düzey 2 Bölge Planı ve Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi İnovasyona Dayalı Turizm Stratejisi ve Eylem Planı gibi ulusal ve bölgesel kaynakları referans alarak TRA1 Düzey 2 Bölgesi'ndeki öncelikli turizm alanlarında (kış, kültür, doğa-macera, sağlık), farklılaşan ve değer oluşturan turizm ürünlerinin geliştirilmesi, pazarlamaya ve sunuma hazır hale getirilmesi; turizm değerlerinin yurt içinde ve yurt dışında etkin şekilde tanıtımının, pazarlanmasının ve destinasyon markalaşmasının sağlanması; turizm değer zincirinde özellikle genç ve kadın girişimciliğinin yaygınlaştırılması, genç ve kadın istihdamının artırılması ve ihtiyaç duyulan insan kaynaklarının yetkinliklerinin artırılması; çevre bölgeler ve merkezler ile tematik turizm koridorlarının oluşturulması adına çalışmaların yürütülmesi hedeflenmektedir.

Ön Risk Değerlendirmesi

TURSOP'un uygulanması kapsamında karşılaşılabilecek muhtemel riskler şunlardır:

- (1) Paydaş kurum ve kuruluşlar arasında yeterli ve nitelikli bir işbirliğinin sağlanamaması,
- (2) Bölgenin sunuma ve pazarlamaya hazır hâle getirilen turizm değerlerinin etkin ve sürdürülebilir olmayan markalaşma ve hedef kitle/pazar belirleme politikalarından ötürü, ulusal ve uluslararası düzeyde doğru bir şekilde tanıtılmaması,
- (3) Faaliyetin gerçekleştirileceği dönemde salgın, afet, küresel savaşlar vb. sebeplerle gerçekleştirilecek kısıtlamalar,
- (4) Küresel ısınma nedeniyle kış sezonunun kısalması riski,
- (5) Dönemsel gelişmeler ve değişen küresel şartlarla birlikte ortaya çıkan yeni taleplere cevap verilememesi,
- (6) Deprem, sel, yangın, çığ, toprak kayması gibi genel nitelikli doğal afetler; genel salgın hastalıklar gibi mücbir sebep teşkil edecek hususlar, bu ve mevzubahis diğer olası sebeplerle ekonomik ve mevsimsel krizlerin ortaya çıkması.

2.1.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 11: TURSOP Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Tanıtım ve Yatırım Destek	Bölgenin turizm değerlerinin tanıtımına yönelik düzenlenen etkinlik sayısı	Adet	3	Ajans Sosyal Medya Paylaşımları, Basın Haberleri, Ajans Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Tanıtımı Yapılan Coğrafi İşaretli Ürün Sayısı	Adet	5	Basında çıkan haberler, Tanıtım materyalleri, Kataloglar

Tanıtım ve Yatırım Destek	Hazırlanan rota sayısı	Adet	2	Ajans yıllık faaliyet raporu, Basında çıkan haberler, Ajans web sayfasında yayınlanan rotalar
Tanıtım ve Yatırım Destek	Gerçekleştirilen yurtdışı ziyareti ve katılım sağlanan fuar	Adet	1	Ajans yıllık faaliyet raporu, KAYS verileri, Basında çıkan haberler
Tanıtım ve Yatırım Destek	Gerçekleştirilen iyi uygulama örneği ziyareti	Adet	1	Ajans yıllık faaliyet raporu, KAYS verileri
Araştırma, Analiz ve Programlama	Güncellenen Strateji ve Eylem Planı Sayısı	Adet	1	Ajans yıllık faaliyet raporu, Strateji ve Eylem Planı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Hazırlanan fizibilite/ sektörel/ çalıştay araştırma raporları	Adet	3	Ajans Faaliyet Raporu
Araştırma, Analiz ve Programlama	Sektörel Strateji ve Eylem Planı Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu, Proje Nihai Raporu
Araştırma, Analiz ve Programlama	Düzenlenen Çalıştay Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu, Katılımcı Listesi, Sonuç Raporu
Ajans Destekleri (Güdümlü Proje Desteği)	Desteklenen Güdümlü Proje Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Verileri
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yönetim danışmanlığı hizmeti verilen kurum/kuruluş sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu, toplantı tutanakları
Ajans Destekleri (Teknik Destek Programı)	Eğitime katılan kişi sayısı	Kişi	50	Eğitim Katılım Çizelgeleri, Teknik Destek Nihai Raporları
Ajans Destekleri (Teknik Destek Programı)	Düzenlenen eğitim sayısı	Adet	3	Eğitim Katılım Çizelgeleri, Teknik Destek Nihai Raporları
Ajans Destekleri (Teknik Destek Programı)	Danışmanlık hizmeti verilen kurum/kuruluş sayısı	Adet	3	Teknik Destek Nihai Raporları
Ajans Destekleri (Girişimcilik Mali Destek Programı)	Destek sağlanan proje sayısı	Adet	5	Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Verileri

Tablo 22: TURSOP Sonuç Göstergeleri

Özel Amaç	Sonuç Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
1,2,3	Bölgeyi ziyaret eden turist sayısındaki artış	Yüzde	5	Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri verileri, TÜİK verileri
1,2,3,4	Bölgedeki turizm tesislerinde yatak kapasitesi artış oranı	Yüzde	5	Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri verileri, TÜİK verileri, Proje nihai raporları
1,2,4	Bölgede yer alan turizm tesislerinin doluluk oranlarındaki artış	Yüzde	10	Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri verileri, TÜİK verileri
1,2	Bölgede düzenlenen ulusal ve uluslararası spor organizasyonu sayısındaki artış	Adet	1	Basın haberleri, Ajans Faaliyet Raporu
1,2,6	Bölgede tescil edilmiş coğrafi işaretli ürün/el sanatı sayısındaki artış	Adet	3	TPE verileri
1,2,4	Yüksek irtifa kampları için bölgeyi seçen takım/sporcucu sayısındaki artış	Adet	10	Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri, Gençlik Spor İl Müdürlükleri, Konaklama Tesisleri Verileri,
5	Ajans destekleri ile yenilenebilir enerji ve yenilikçi sistemleri kullanan, yeşil ve dijital dönüşümü gerçekleştiren işletme sayısındaki artış	Adet	3	Ajans Faaliyet Raporu, Nihai Raporlar, KAYS Verileri

2.1.4. Proje ve Faaliyetler

2.1.4.1. Araştırma, Analiz ve Programlama

Fizibilite Raporları

Turizmin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı kapsamında uygulanacak olan güdümlü projelere ve özel sektör aracılığıyla yapılması muhtemel yatırımlara ilişkin konularda fizibilite çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle kış, kültür, doğa, sağlık ve spor turizmi potansiyelinin ekonomiye kazandırılması ile turizm sektöründe faaliyet gösteren tesislerde kaynak verimliliği ve dijital dönüşümün sağlanmasına yönelik fizibilite çalışmaları yapılacaktır. Ayrıca güdümlü projelere tahsis edilen kamu kaynağının etkin kullanılması ve bölgeye gelebileceği öngörülen yatırımcılar için somut verilere dayanan yatırım önerilerinde bulunulabilmesi amacıyla fizibilite çalışmaları gerçekleştirilecektir. Ajans uzmanlarınca hazırlanması planlanan bu raporlarda araştırma ve analiz gibi teknik bölümler için kısmî hizmet alımı yapılabilecektir. Söz konusu fizibiliteler kapsamında, ihtiyaç duyulan makine ve ekipmanların belirlenmesi, iş planının oluşturulması gibi teknik bilgi ve deneyim gerektiren bölümler hizmet alımı ile tamamlanabilecektir. Ayrıca, TRA1 Bölge Planı (2024-2028) ekinde

yer alan proje teklifleri için ön fizibilite raporu hazırlanması maksadıyla hizmet alımı yapılacaktır.

Sektörel Araştırmalar

Sonuç Odaklı Program kapsamında uygulanacak olan mali destek programları ve güdümlü projeleri ilgilendiren konularda ihtiyaç duyulacak sektörel araştırmalar yapılacaktır. Ajans ve diğer paydaşlarca yapılan saha ziyaretleri ve bu doğrultuda gerçekleştirilen değerlendirme toplantılarında ilgililerce vurgulanan sektörel ihtiyaçların başında girdi maliyetlerinin azaltılması, yeni pazarlarda tutunabilme/rekabet edebilme, verimliliğin artırılması gelmektedir. Program çerçevesinde söz konusu ihtiyaçların giderilmesine katkıda bulunulması amacıyla, PPB ve YDO'ların koordinasyonunda araştırma raporları hazırlanacaktır. Söz konusu raporlar, Ajans uzmanları marifetiyle hazırlanacak olup anket, organizasyon, analiz gibi ihtiyaç duyulan konularda kısmi hizmet alımı yapılabilecektir.

CEDIS3 Teknik Yardım Projesi Kapsamında Yürütülecek Çalışmalar

Türkiye'de Akıllı Uzmanlaşma Stratejilerinin Geliştirilmesi ve Uygulanması için Kapasite Artırımı Teknik Yardım Projesi (Capacity Enhancement for Development and Implementation of SSS in Türkiye's Regions) ile akıllı uzmanlaşma alanında kapasitenin geliştirilmesi, tecrübenin artırılması ve tüm bölgelere yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır. Projenin hedef kitlesi, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Ajansları, TÜBİTAK, TOBB, YÖK, Belediyeler, STK'lar, Üniversiteler, Ar-Ge kurumları ve özel sektördür. Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü ve Kalkınma Ajansları projenin en önemli yararlanıcılarıdır.

Proje, kapasite geliştirme, uluslararası ve bölge içi iş birliği ve pilot uygulamalar olmak üzere üç bileşenden oluşmaktadır. Uluslararası ve bölge içi iş birliği bileşeni, Kalkınma Ajanslarının uluslararası platformlarda daha aktif olabilmesi ve projelerde daha fazla yer alması ile akıllı uzmanlaşma stratejilerinin geliştirilmesinde yerel paydaşların sahipliğinin ve katılımının artırılması amacıyla tasarlanmıştır. Bu bileşen kapsamında, uluslararası trendler ve fırsatlar hakkında eğitimler verilmesi, uluslararası akıllı uzmanlaşma stratejileri konferansı düzenlenmesi, çalışma ziyaretleri organize edilmesi, uluslararası kurumlar ile bilgi alışverişi ve danışmanlık temini, Kalkınma Ajanslarının S3 platformu üyeliğinin gerçekleştirilmesi ve bölgesel S3 platformlarının kurulması gibi faaliyetlerin ifası öngörülmektedir.

Bölge genelinde sektör bazlı uygulanacak faaliyetlere ilişkin çalışmalar Ajans tarafından Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü ile koordineli olarak yürütülecektir.

2.1.4.2. İşbirliği ve Koordinasyon

Kemaliye Turizm Çalıştayı

Kemaliye ilçesi 1990'lı yıllardan beri turizm sektöründe gerçekleştirmiş olduğu isabetli yatırım ve faaliyetler çerçevesinde turizmde yüksek bir ivme yakalamıştır ve günümüzde Erzincan'ın turizm anlamında en kıymetli ve popüler ilçesi konumuna ulaşmıştır. 2003 yılında Türkiye'de turizmde öncelikli yöre belediyeleri listesine dâhil olan Kemaliye, İçişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL) ve Mimarlar Odası'nın katkılarıyla 2000 yılında 52 üyeyle kurulan Türkiye Tarihi Kentler Birliği'nin kurucu üyesi ve ÇEKÜL 7 Bölge 7 Kent Projesi kapsamında Doğu Anadolu Bölgesi temsilcisidir. İlçe ayrıca 2021 yılında UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesine girmiş, 2022 yılında ise Cittaslow (sakin şehirler) Ağına Türkiye'nin 21. yerleşim yeri olarak dâhil olmuştur.

Kemaliye ilçesi farklı turizm türlerinde çok sayıda turizm ürününü ziyaretçilerine sunan bir destinasyondur. İlçede bir taraftan CittaSlow üyesi olarak sakin ve dingin turizm ürünleri/hizmetleri öne çıkarken diğer taraftan Türkiye'nin doğa ve macera turizmi başkentlerinden birisi olarak nitelendirilecek alternatiflere (wingsuit, base-jump, off-road, bisiklet, kaya tırmanışı, kanoing, rafting ve trekking vb.) sahiptir. Bununla birlikte Kemaliye, ziyaretçilerine kültürel değerleri (fasıl kültürü, geleneksel el sanatları ürünleri vb.) ve zengin gastronomisi (yerinde yöresel lezzetler ve hediyelik turizm ürünleri) ile de eşsiz deneyimler sunmaktadır.

Kemaliye, bir saatlik mesafede yer alan komşu iki ilçesi Arapgir (Malatya) ve Divriği (Sivas) ilçeleri ile kültür ve tarih bakımından benzerlikler arz etmektedir. Yapılacak çalıştay ile Kemaliye, Arapgir ve Divriği ilçelerinin ortak bir destinasyonda tanıtımı ve pazarlanması için potansiyel işbirliklerinin oluşması amaçlanmaktadır. Çalıştayı katılımcıları üç ilçenin turizm aktörleri olacaktır. Çalıştay Ajansımız, Kemaliye Kaymakamlığı ve Kemaliye Belediyesinin işbirliği çerçevesinde düzenlenecektir. Çalıştayı teması üç ilçenin ortak bir destinasyonda pazarlanabilmesi için bir yol haritasının oluşturulmasıdır. Çalıştay marifetiyle oluşturulacak stratejinin hem kamu kesimi hem de özel sektör paydaşlarınca uygulanması sayesinde üç ilçe tek bir destinasyonda daha verimli bir turizm ürünü olacak şekilde pazarlanacaktır. Oluşturulacak bu yeni destinasyonun turizm pazarındaki konumunun güçlenmesi bu ilçelerin turizm gelirlerine katkı sağlayacaktır.

2.1.4.3. Tanıtım ve Yatırım Destek

Turizm Değerlerine Yönelik Tanıtım Etkinlikleri

Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi 2012-2023 İnovasyona Dayalı Bölgesel Turizm Stratejisi ve Eylem Planının “Turizm Ürünlerinin Yurt İçi ve Dışında Etkin Şekilde Tanıtımı, Pazarlanması ve Destinasyon Markalaşmasının Sağlanması” başlığı altında 4 No’lu eylem olarak yer alan; ulusal ve uluslararası tur operatörleri ve basın-medya temsilcileri ile işbirliği faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Bu kapsamda, bölgenin kış turizmi, kongre, incentive ve fuar turizmi, tarih ve kültür turizmi, macera ve doğa sporları turizmi, eko-turizm ve sağlık turizmi vb. değerlerinin, yüksek irtifa sporcu kamp merkezlerinin ve bu merkezlerde sunulan hizmetlerin ulusal ve uluslararası alanda tanıtılması sağlanacak ve işbirlikleri geliştirilecektir. Bölge içinde ve bölge dışında tanıtım organizasyonları düzenlenecek, bu kişilerin bölgedeki sektör temsilcileri ile bir araya gelerek işbirliği yapmaları sağlanacaktır. Söz konusu organizasyonlar, Kültür ve Turizm Bakanlığının merkez teşkilatı ve yurtdışındaki Kültür ve Tanıtma Müşavirlikleri, THY, TÜRSAB gibi kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde gerçekleştirilecektir. Ayrıca ulusal ve uluslararası alanda tur operatörleri ziyaret edilerek bölgedeki turizm ürün, hizmet ve faaliyetlerindeki gelişmeler ve fırsatlar konusunda bilgilendirilecektir. İlgili faaliyetler kapsamında Azerbaycan, Nahçıvan, Gürcistan ve Irak gibi bölgemize turist gönderen veya gönderme potansiyeli bulunan ülkelerde faaliyet gösteren basın mensupları, tur operatörleri, dijital içerik üreticileri (influencer, blogger, vlogger, youtuber gibi sosyal medya fenomenleri) ve turizm temsilcilerine öncelik verilmesi planlanmaktadır.

Müzecilik alanında Bayburt’un sahip olduğu turizm potansiyelinin daha etkin kullanılması amacıyla ildeki müzelere ilişkin tanıtım faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi, potansiyel yatırım alanlarının araştırılması, uygun alanlarda yatırım gerçekleştirilmesi için girişimcilerle görüşmeler sağlanması vb. çalışmaların yapılması planlanmaktadır.

Bölgemizde yer alan İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri ile TÜRSAB işbirliğinde, alternatif paket programlar ve tur rotaları belirlenmesi için hizmet alımı yapılacaktır. Bölgedeki turizm ürünleri ve rotalarla bölgede tarih ve kültür mirası turizmine ivme kazandırılacaktır. Bölge turizminin geliştirilmesi amacıyla her üç ilimiz için de şehir keşif rotaları hazırlanacaktır. Rotaların hazırlanması hususunda özellikle bölge illerine uyumlu temalar dikkate alınarak hareket edilecektir.

Yatırımcılara Yönelik Ziyaretler ve Ağırlama Faaliyetleri

Sektöre yeni yatırımların yapılması ve sektördeki mevcut yatırımların genişletilmesi amacıyla yatırımcı ziyaretleri gerçekleştirilecektir. Bu doğrultuda, paydaşlarla yapılacak görüşmelerle belirlenecek olan bölge yatırımcıları yerlerinde ziyaret edilecektir. Aynı kapsamda, başta bölge kökenli yatırımcılar olmak üzere önde gelen turizm sektörü yatırımcıları yerlerinde ziyaret edilecektir. Söz konusu yatırımcılara fizibilitesi hazırlanmış yatırım konuları başta olmak üzere bölgede öne çıkan yatırım olanaklarına ilişkin bilgilendirmeler yapılacaktır.

Yönetim Danışmanlığı

Narman Peribacaları Havzasının UNESCO Global Jeopark Ağına dahil olması için gerekli olan kriterlerin sağlanması, başvuru sürecinin takip edilmesi, paydaşlar (Erzurum Valiliği, Erzurum Büyükşehir Belediyesi, Erzurum Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Atatürk Üniversitesi, Narman Belediye Başkanlığı ve Narman Kaymakamlığı) arasındaki işbirliği ve koordinasyonun yürütülmesi ve sürecin sonuçlandırılması için ihtiyaç duyulacak hususlarda yönetim danışmanlığı hizmeti sağlanacaktır.

2.1.4.4. Ajans Destekleri

2.1.4.4.1. 2024 Yılı Teknik Destek Programı

TRA1 Düzey 2 Bölgesi'ndeki yerel yönetimlerin başta planlama çalışmaları ile bölge plan ve programlarını uygulayıcı veya yerel kalkınma kapasitesini artırıcı faaliyetlerine ve Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliğinde belirtilen uygun başvuru sahiplerinin yerel ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunabilecek çalışmalarına destek sağlanması amacıyla Teknik Destek Programı yürütülecektir. Program kapsamında sektörde faaliyet gösteren işletmeler, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, yöresel ürün üreticileri teknik destek programına yönlendirilerek söz konusu paydaşların ihtiyaç duydukları eğitim ve danışmanlıkları Ajans desteği ile almaları sağlanacaktır.

Programın TURSOP kapsamındaki öncelikleri aşağıda yer almaktadır:

- İşletmelerin; yönetim ve işletme uygulamalarının iyileştirilmesi, pratik sorunlarının çözüme kavuşturulması, organizasyon performansının artırılması ile yeni iş fırsatlarının ortaya çıkarılması, kooperatifleşmenin özendirilmesi, yeşil ve dijital dönüşümün teşvik edilmesi ve gençlerin ve kadınların işgücüne aktif katılımlarının sağlanması aşamasında faydalı olacak eğitim ve danışmanlık hizmetleri,

- Turizm sektöründe çalışan yönetici ve personel ile bölgeye gelen ziyaretçilerle doğrudan temas halinde olan insan kaynağına yönelik eğitim programları,
- Turizm sektörünün yardımcı hizmetlerinde faaliyet gösteren farklı meslek gruplarına yönelik olarak eğitim programları,
- Turizm sektöründeki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkacak insan kaynağı açığına yönelik gençlerin de sürece dâhil edilmesini öngören eğitim ve meslek edindirme kurslarının düzenlenmesi,
- Bölgede bulunan özellikle coğrafi işaretli ürünlerin gastronomi turizmine kazandırılması, yöresel ve doğal ürünlerin üretiminin geliştirilmesine yönelik eğitim ve danışmanlık faaliyetleri.

2.1.4.4.3. GÜDÜMLÜ PROJE DESTEĞİ

TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde turizm sektörünün hizmet kalitesini ve hizmet çeşitliliğinin artırılması, bölgenin turizm altyapısının iyileştirilmesine katkı sunulması, TRA1 Düzey 2 Bölgesinde bulunan tarihi ve kültürel varlıkların korunarak turizme kazandırılması ve gençlerin istihdama katılımlarının sağlanması amacıyla güdümlü proje yürütülecektir.

Güdümlü Proje Desteğinin turizm ile ilgili öncelikleri şöyledir:

- TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde turizm sektörünün hizmet kalitesini ve hizmet çeşitliliğini artırmak,
- Bölgenin turizm altyapısının iyileştirilmesine katkı sunmak,
- TRA1 Düzey 2 Bölgesinde bulunan tarihi ve kültürel varlıkların korunarak turizme kazandırılmasını sağlamak.

2.1.4.4.4. FİZİBİLİTE DESTEĞİ PROGRAMI

Turizm sektörüne yönelik kamu ya da özel sektör aracılığıyla yapılması muhtemel yatırımlara ilişkin ihtiyaç duyulacak fizibilite çalışmaları için fizibilite desteği programı uygulanacaktır. Ayrıca Sonuç Odaklı Program kapsamında güdümlü proje desteği verilmesi planlanan projelere tahsis edilen kamu kaynağının etkin kullanılması amacıyla fizibilite desteği verilecektir. Programın TURSOP kapsamındaki öncelikleri aşağıda yer almaktadır:

- TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde turizm sektörünün hizmet kalitesinin ve hizmet çeşitliliğinin artırılması,
- Yeşil ve dijital dönüşümün gerçekleştirilmesi,

- Kaynak verimliliğinin sağlanması,
- TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nin turizm kapasitesinin artırılabilmesi amacıyla yeni özel sektör yatırımlarının bölgeye çekilmesi.

2.1.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Tablo 33: TURSOP Faaliyetleri 2024 Yılı Zaman Planlaması

Proje / Faaliyet	2023											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Sektörde Öne Çıkan Kurum, Kuruluş ve Firmalara Yönetim Danışmanlığı Hizmeti Verilmesi			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Turizm Sektörüne Yönelik Alternatif Paket Programları, Tur Rotaları ve Şehir Keşif Rotaları Hazırlanması					X	X					X	X
CEDIS3 Teknik Yardım Projesi Kapsamında Yürütülecek Çalışmalar	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Kemaliye Turizm Çalıştayı								X	X	X	X	X
Narman Peribacaları Havzasının UNESCO Global Jeopark Ağına dahil olması için yönetim danışmanlığı hizmeti sağlanması		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Fizibilite Çalışmaları		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Teknik Destek Programı	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Güdümlü Projeler			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Fizibilite Desteği Programı			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

2.1.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri

TURSOP faaliyetleri Genel Sekreterlik tarafından takip ve koordine edilecektir. Faaliyetler, mahiyetlerine uygun şekilde ilgili birimler tarafından yürütülecektir. SOP kapsamında Ajans desteklerine yönelik faaliyetler Planlama ve Programlama Birimi ile İzleme ve Değerlendirme Birimi tarafından uygulanacaktır. Tanıtım ve yatırım destek, işbirliği ve koordinasyon, araştırma, analiz ve programlama faaliyetleri ise ilgisine göre yatırım destek ofisleri veya Planlama ve Programlama Birimi tarafından gerçekleştirilecektir.

Genel Sekreter başkanlığında üç aylık dönemler haline toplantılar düzenlenerek, paylaşımı yapılan iş ve görevlerde hangi aşamada olduğu hususu ile yapılacak faaliyetlerin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi için atılması gereken adımlar değerlendirilecektir.

2.1.7. İzleme ve Değerlendirme

SOP'un Dönemsel İlerleme Raporlarının ve SOP Kapanış Raporu'nun hazırlanmasından, sürecin planlanması ve takibinden Ajans Planlama ve Programlama Birimi sorumludur. SOP kapsamında Ajans tarafından yürütülecek tüm destek programlarının uygulanmasından PPB, izlenmesinden ve değerlendirilmesinden İDB sorumludur. İDB, destek programlarına ilişkin program kapanış raporlarını da hazırlayacaktır.

Tablo 44: TURSOP 2024 Yılı Faaliyetleri Bütçe Tablosu

Faaliyet Türü	Proje / Faaliyet	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Araştırma, Analiz ve Programlama	CEDIS3 Teknik Yardım Projesi Kapsamında Yürütülecek Çalışmalar	PPB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	200.000,00
Araştırma, Analiz ve Programlama	Kemaliye Turizm Çalıştayı	Erzincan YDO	01.01.2024 31.12.2024	100.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	Turizm Sektörüne Yönelik Alternatif Paket Programları, Tur Rotaları ve Şehir Keşif Rotaları Hazırlanması	PPB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	250.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	Narman Peribacaları Havzasının UNESCO Global Jeopark Ağına dahil olması için yönetim danışmanlığı hizmeti sağlanması	Erzurum YDO	01.01.2024 31.12.2024	500.000,00
Ajans Destekleri	Teknik Destek Programı	PPB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	1.000.000,00
Ajans Destekleri	Güdümlü Projeler	PPB, İDB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	10.000.000,00
Ajans Destekleri	Fizibilite Desteği Programı	PPB, İDB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	1.000.000,00
Araştırma, Analiz Programlama	Fizibilite Çalışmaları	YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	300.000,00
Toplam				13.350.000,00

2.2. ET, SÜT VE ARICILIK SEKTÖRLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (ESASSOP)

2.2.1 Amaç

2.2.1.1. Genel Amaç

TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde et, süt ve arıcılık sektörlerinden elde edilen gelirin ve bu sektörlerdeki katma değer artırılması.

2.2.1.2. Özel Amaçlar

1. TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde et, süt ve arıcılık sektörlerinde beşeri sermayenin ve insan kaynakları altyapısının güçlendirilmesi,
2. TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde et, süt ve arıcılık sektörlerinde kalite standardizasyonu sağlanmış ve maliyeti düşürülmüş girdi miktarının artırılması,
3. TRA1 Düzey 2 Bölgesi et, süt ve arıcılık sektörlerinde üretilen nihai ürünlerin nitelik ve niceliğinin artırılması ve bu ürünlerin ulusal ve uluslararası ölçekte etkin bir şekilde pazarlanmasının sağlanması ve ihracat miktarının artırılması,
4. TRA 1 Düzey 2 Bölgesi'nde et, süt ve arıcılık sektörlerinde yenilenebilir enerji ile yenilikçi sistemlerin kullanımının yaygınlaştırılması, yeşil ve dijital dönüşümün gerçekleştirilmesi, üretim altyapısının güçlendirilmesi ve verimliliğin artırılması,
5. TRA 1 Düzey 2 Bölgesi'nde et, süt ve arıcılık sektörlerinde girişimciliğin desteklenmesi ve inovatif ürünlerin geliştirilerek katma değeri yüksek ürünlerin üretiminin sağlanması.

2.2.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Hayvancılık sektörü, Türkiye ekonomisinde; nüfus ve istihdam, beslenme, tarımsal üretim, yurt içi tüketim, tarımın sanayiye olan katkısı, milli gelir ve ödemeler dengesi açısından önemini koruyan bir sektör konumundadır.

Tasarlanan Sonuç Odaklı Program ile TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde et, süt ve arıcılık sektörlerinde bölgede yapılması planlanan yeni yatırımlara ilişkin fizibilite etüdü çalışmaları, sektörde faaliyet gösteren aktörlerin kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi, sektörde özellikle genç ve kadın girişimciliğinin yaygınlaştırılması, genç ve kadın istihdamının artırılması ve ihtiyaç duyulan insan kaynaklarının yetkinliklerinin geliştirilmesi, yenilikçi ve katma değeri yüksek ürünlerin üretiminin artırılması, teknolojik üretim altyapısının geliştirilmesi ve sektördeki verimliliğin yükseltilmesi için teknik destek ve destek programları yürütülecektir. Sektördeki ortak sorunlara kalıcı çözümler üretilmesi amacıyla altyapı programları ve güdümlü

projeler ile müdahale edilecektir. Bu bağlamda sektörün ekonomik anlamda oluşturacağı katma değer in sürdürülebilir olarak arttırılması planlanmaktadır.

Programın hedef grubu; TRA 1 Düzey 2 Bölgesi'nde et, süt ve arıcılık sektörlerinde faaliyet gösteren ve geçimlik hayvancılık faaliyeti olarak tanımlanan ölçeğin üzerinde kapasiteye sahip olan yetiştiriciler, et, süt ve arı ürünleri işleyen üreticiler ile yenilikçi ve katma değeri yüksek ürünler geliştirerek üretim yapacak girişimcilerdir.

On İkinci Kalkınma Planı'nda "3. Planın Hedefleri Ve Politikaları" başlığı altında düzenlenen 293. maddede, Plan döneminde, Türkiye ekonomisinin mevcut kaynaklarının en etkin şekilde kullanılarak büyüme potansiyelinin artırılmasının temel önceliklerden olacağı; bu kapsamda, verimlilik ve rekabetçiliği odağına alan üretim yapısıyla, sanayi sektörünün tarım ve hizmetler sektörüyle etkileşimini artırarak başat rol üstlendiği ihracata dayalı istikrarlı bir büyüme ile artan refahın adil paylaşımının hedeflendiği ifade edilmektedir. "3.2.2.1. Tarım ve Gıda" başlığı altında düzenlenen 492.6. maddede ise arıcılıkta ürün çeşitliliği ve üretimin artırılacağı belirtilmektedir. Söz konusu hedeflerin Ajans tarafından TRA1 Bölgesi'nde et, süt ve arıcılık sektörleri için belirlenen önceliklerle uyumlu olduğu görülmektedir.

Ayrıca Et, Süt ve Arıcılık Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı, Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi'nde yer alan "4.6.1 Tarım, hayvancılık ve kırsal alanda yapısal dönüşümün temellerinin iyileştirilmesi" ve Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi'nde yer alan "Stratejik Amaç 1: Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi ve İstihdam İmkânlarının Artırılması" politikaları ile doğrudan ilgilidir.

Program; TRA1 Düzey 2 Bölge Planı'nda yer alan vizyonun (yüksek irtifa ve bozulmamış doğal yapıdan kaynaklanan ayırt edici özelliklere sahip tarımsal ürün miktarını arttırmış; ürettiğini işleyerek değerinde pazarlayan; kaliteli ve çeşitli hizmet sunumu ile iç ve dış yakın coğrafyası için çekim merkezi olmuş; yaşanabilirliği yüksek bir bölge olmak) gerçekleşmesine katkı sağlayacaktır.

Et, Süt ve Arıcılık Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı; TRA1 Düzey 2 Bölgesi Bölge Planı'nın; "başta nitelikli ve ayırt edici özellikteki ürünler olmak üzere tarımsal üretimin miktar ve kalitesinin artırılması ve Bölgede üretilen hammaddenin işlenerek katma değerli ürün haline getirilmesi" başlıklı gelişme ekseninin yanı sıra; "kaliteli, yeterli ve sürekli tarımsal üretim için teknik altyapının iyileştirilmesi", "bölgeye ürün/ham madde işleme ve imalat sanayi yatırımlarının çekilmesi" ve "katma değeri yüksek ürünlerin değerinde pazarlanması" öncelikleri ile doğrudan ilgilidir.

Et, Süt ve Arıcılık Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (ESASSOP) TRA1 Düzey Bölgesi 2024-2028 Bölge Planında belirlenen “Yüksek yaşam kalitesi ile yenilikçi, verimli üreten, adil paylaşan, insana ve çevreye duyarlı TRA1 Bölgesi” vizyonunun gerçekleştirilmesi içinde büyük önem taşımaktadır.

2024-2028 Bölge Planında yer alan “Tarımsal ve Kırsal Dönüşümün Sağlanması”, “Bölgede Sanayi Sektöründe Yatırım Ortamının İyileştirilmesi” ve “Bölgede Ar-Ge ve Yenilikçilik Ekosisteminin Oluşturulması” stratejik öncelikleri kapsamında ele alınan hedeflerle de doğrudan ilişkilidir.

Tarım sektörü, GSYH ve istihdam açısından bölgede önemli bir yer tutmaktadır. 2022 yılında bölgede çalışanların %37,3’ü tarım sektöründe istihdam edilirken bu oran %15,8 olan ülke ortalamasının oldukça üzerindedir. Tarımsal üretimde bölgenin bitkisel ve hayvansal üretim çeşitliliği ve potansiyeli yüksektir. Bölge, geniş çayır ve mera alanları ve yem bitkisi üretimi için uygun iklim koşulları nedeniyle hayvansal üretim açısından olumlu özelliklere sahiptir. 2022 yılı TÜİK verilerine göre Erzurum’da toplam 801.591 büyükbaş ve 1.002.118 küçükbaş hayvan bulunmaktadır. Bölgenin diğer illeri olan Erzincan’da 112.418 büyükbaş ve 597.314 küçükbaş, Bayburt’ta ise 78.568 büyükbaş, 80.154 küçükbaş hayvan varlığı bulunmaktadır.

Bölgenin hayvan varlığına ve üretilen süt miktarına bağlı olarak süt işleme sanayinin görece ön planda olduğu söylenebilir. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı verilerine göre 2022 yılı itibarıyla Erzurum’da 24, Erzincan’da 13 ve Bayburt’ta 3 adet süt işletmesi bulunmaktadır. Bölgede süt işleme sektöründe yöresel ürün üretimi konusunda marka değeri taşıyan çok sayıda coğrafi işaretli ürün mevcuttur. Süt ürünleri imalatında kalite ve standardizasyonun artırılması ve bölgede üretilen süt ürünlerinde markalaşmanın sağlanması sektörden elde edilecek katma değer artırılması adına önemlidir. TRA1 Bölgesi süt üretimi açısından büyük bir potansiyele sahip olmasına rağmen bölgede ticarete konu olan sütün toplam üretime oranı düşük kalmakta ve süt üretiminden beklenen düzeyde ekonomik katma değer sağlanamamaktadır.

TÜİK verileri incelendiğinde, TRA1 Bölgesi’nde hayvan sayısı bakımından büyükbaş hayvancılığın başat role sahip olduğu, büyükbaş hayvancılığı sırasıyla küçükbaş hayvancılık, kanatlı hayvancılık ve arıcılığın takip ettiği görülmektedir. Bölgede Erzurum ili büyükbaş hayvan varlığı, Erzincan ili küçükbaş ve kanatlı hayvan varlığı, Bayburt ili ise arıcılık bakımından öne çıkmaktadır. Bölgedeki hayvan sayıları, Türkiye’deki hayvan sayılarıyla mukayeseli olarak ele alındığında büyükbaş hayvancılığın ulusal ölçekte de dikkate değer bir yerinin olduğu verilerden anlaşılmaktadır.

Sonuç Odaklı Program kapsamında 2020-2023 yılları arasında yürütülen Erzurum İli Süt Sektörü Soğuk Zincir Sistemi Kurulumu GÜdümlü Projesi, Süte Değer Projesi, Erzincan Yöresel Peynir İmalatı Projesi, Erzincan İli Süt İşleme Tesisi Projesi ve Bayburt İli Tarım Yerleşkesi Projesi başarıyla tamamlanmış ve Bölgenin hayvancılık altyapısı büyük ölçüde güçlendirilmiştir. Ayrıca süt odaklı yetiştiriciliğin gelişmesi, et odaklı yetiştiricilik altyapısına da olumlu katkı sunmaktadır.

Bölgede arıcılık ve bal üretimi de yapılmaktadır. TRA1 Düzey 2 Bölgesinde arıcılık faaliyeti yapan işletme sayıları incelendiğinde 2022 yılı itibarıyla Erzurum 2.236 işletmeyle bölgede en çok arıcılık faaliyeti yapan ildir. Erzurum'u sırasıyla Erzincan ve Bayburt takip etmektedir.

TÜİK verileri incelendiğinde, Türkiye'de arıcılık faaliyeti gerçekleştiren 95.386 işletme bulunmaktayken, TRA1 Bölgesi'nde bu sayı 4.069'tur. Türkiye'de toplam 118.297 ton bal üretimi yapılırken, bu üretim miktarının 5.150 tonu TRA1 Düzey 2 Bölgesi'ne aittir. TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde arıcılık faaliyeti gerçekleştiren işletme sayısı ve bal üretimi dikkate alındığında, arıcılık sektörünün TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir.

Bölgedeki et, süt ve arıcılık sektörlerinin ekonomik katma değerinin arttırılmasına yönelik hazırlanan Sonuç Odaklı Program kapsamında, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca "Üretirken, Tüketirken Verimlilik" mottosuyla; Kalkınma Ajansları 2020 ve 2021 teması olarak belirlenmiş olan Kaynak Verimliliği çalışmaları ve Birleşmiş Milletler tarafından 2015 yılında kabul edilmiş olan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla (özellikle SKA 8, SKA 11 ve SKA 12) uyumlu faaliyetler gerçekleştirilecektir. Bu bağlamda, "İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme", "Sürdürülebilir Şehir ve Yaşam Alanları", "Sorumlu Üretim ve Tüketim" amaçlarına katkı sağlayacak uygulamalar teşvik edilecektir.

ESASSOP ile TRA1 Düzey 2 Bölgesi için hayati öneme sahip olan et, süt ve arıcılık sektörlerinin Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 2023 yılında hazırlanan Sanayi Strateji belgesinde Türkiye'nin "Milli Teknoloji Güçlü Sanayi" vizyonunun gerçekleştirilmesi için belirlenen "Yüksek Teknoloji ve İnovasyon", "Dijital Dönüşüm ve Sanayi Hamlesi", "Girişimcilik", "Beşerî Sermaye" ve "Altyapı" olmak üzere belirlenen 5 ana bileşen çerçevesinde desteklenerek geliştirilmesi ve bölgenin ekonomik kalkınmasına katkı sunulması amaçlanmaktadır. Ayrıca, 2024 yılı teması olarak belirlenen "Kadın Girişimciliği/Kadın İstihdamı" konusunda çalışmalar yürütülmesi planlanmaktadır.

Yukarıda belirtilen müdahale gerekçeleri doğrultusunda Sonuç Odaklı Program kapsamında müdahale odağını oluşturan alanlar ise;

- Sektörde üreticinin teknik kapasitesinin ve niteliğinin artırılması,
- Sektörde girişimciliğin ve girişim sayısının artırılması,
- Sektörde tarımsal hammaddenin üretilmesi, toplanması, taşınması ve işlenmesine yönelik alt yapı ve organizasyon eksikliklerinin giderilmesi,
- Sektörde ayırt edici ürün üretiminin ve yenilikçi uygulamaların bölgede yaygınlaştırılması,
- Sektörde yeşil ve dijital dönüşüme katkı sağlanması,
- Sektörde dış ticaret kapasitesinin geliştirilmesi,
- Sektörde markalaşma kültürünün geliştirilmesi ve marka ürünler oluşturulması ve
- Sektörde alternatif pazar ağlarının ve pazarlama yöntemlerinin geliştirilmesidir.

Ön Risk Değerlendirmesi

Sonuç Odaklı Programın uygulanması kapsamında karşılaşılabilecek muhtemel riskler şu şekildedir:

- İlgili sektörlerde girdi maliyetlerinin beklenenin üzerinde artış seyri göstermesi,
- İlgili sektörlerde ithalatın artması,
- Paydaş kurum ve kuruluşlar arasında yeterli ve nitelikli bir işbirliğinin sağlanamaması,
- Dönemsel gelişmeler ve değişen küresel şartlarla (küresel ısınma, iklim değişiklikleri savaşlar vb.) birlikte ortaya çıkan yeni taleplere cevap verilememesi,
- Deprem, sel, yangın, çığ, toprak kayması gibi genel nitelikli doğal afetler; genel salgın hastalıklar gibi mücbir sebep teşkil edecek hususlar.

2.2.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Söz konusu SOP kapsamında 2024 yılında yapılacak faaliyetlere ilişkin çıktılar aşağıda yer almaktadır:

Tablo 55: ESASSOP Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Rapor	Adet	1	Raporlar, Toplantı Tutanaqları
Araştırma, Analiz ve Programlama	Fizibilite Raporu	Adet	1	Fotoğraflar, Faaliyet Raporları
Araştırma, Analiz ve Programlama	Sektörel Strateji ve Eylem Planı Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu, Proje Nihai Raporu
Araştırma, Analiz ve Programlama	Düzenlenen Çalıştay Sayısı	Adet	5	Ajans Faaliyet Raporu, Katılımcı Listeleri
Tanıtım ve Yatırım Destek	İlgili Sektörlerde Danışmanlık Sağlanan Firma Sayısı	Adet	2	Ajans Faaliyet Raporu, Ulusal ve Uluslararası Basın Haberleri
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yatırımcı Ziyareti Sayısı	Adet	10	Katılımcı Çizelgeleri, Nihai Raporlar, Fotoğraflar
Tanıtım ve Yatırım Destek	Gerçekleştirilen yurtdışı ziyareti ve katılım sağlanan fuar	Adet	1	Ajans yıllık faaliyet raporu, KAYS verileri, Basında çıkan haberler
Ajans Destekleri (Teknik Destek)	Düzenlenen Eğitim Sayısı	Adet	5	Katılımcı Çizelgeleri, Nihai Raporlar, Fotoğraflar
Ajans Destekleri (Teknik Destek)	Eğitime Katılan Kişi Sayısı	Kişi	50	Nihai Raporlar, Ajans Faaliyet Raporları
Ajans Destekleri (Teknik Destek)	Teknik Destek Sağlanan Proje Sayısı	Adet	8	Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Verileri, Nihai Raporlar
Ajans Destekleri (Girişimcilik Mali Destek Programı)	Destek Sağlanan Proje Sayısı	Adet	5	Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Verileri, Nihai Raporlar

Tablo 66: ESASSOP Sonuç Göstergeleri

Özel Amaç	Sonuç Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
1	Sektörde Eğitim Verilen Kişi Sayısı	Kişi	50	Eğitim Katılımcı Çizelgeleri, Teknik Destek Projeleri Nihai Raporları
2	İlgili Sektörlerde Alınan Standardizasyon Belgesi Sayısı	Adet	3	TÜRKAK Onaylı Kalite Belgeleri, TSE Onaylı Standart Belgeleri
4	İlgili Sektörlerde Modernize Edilen/Kapasitesi Arttırılan İşletme Sayısı	Adet	3	Proje Nihai Raporu, Ajans Faaliyet Raporu
1	Desteklenen Projelerde İstihdam Edilen Kişi Sayısı	Kişi	15	Proje Nihai Raporu, SGK Kayıtları
4	Yeni Yatırım Sayısı	Adet	1	Ticaret ve Sanayi Odaları Kayıtları, Esnaf ve Sanatkârlar Odası Kayıtları
3	Yöresel Ürün Tanıtım Etkinliği Sayısı	Adet	3	Ajans Faaliyet Raporu

2.2.4. Proje ve Faaliyetler

2.2.4.1. Araştırma, Analiz ve Programlama

Fizibilite Raporları

Et, Süt ve Arıcılık Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı kapsamında uygulanacak olan güdümlü projelere ve özel sektör aracılığıyla yapılması muhtemel yatırımlara ilişkin konularda fizibilite çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle arıcılık alanında yeni yatırımların yapılması, ikincil arı ürünlerinin üretimi için gerekli olan tesis ve üretim altyapısı, et-süt entegre tesislerinin teknolojik altyapıları ile bu tesislerdeki kaynak verimliliği ve dijital dönüşümün sağlanmasına yönelik fizibilite çalışmaları yapılacaktır. Ayrıca güdümlü projelere tahsis edilen kamu kaynağının etkin kullanılması ve bölgeye gelebileceği öngörülen yatırımcılar için somut verilere dayanan yatırım önerilerinde bulunulabilmesi amacıyla fizibilite çalışmaları gerçekleştirilecektir. Ajans uzmanlarınca hazırlanması planlanan bu raporlarda araştırma ve analiz gibi teknik bölümler için kısmî hizmet alımı yapılabilecektir. Söz konusu fizibiliteler kapsamında, ihtiyaç duyulan makine ve ekipmanların belirlenmesi, iş planının oluşturulması gibi teknik bilgi ve deneyim gerektiren bölümler hizmet alımı ile

tamamlanabilecektir. Ayrıca, TRA1 Bölge Planı (2024-2028) ekinde yer alan proje teklifleri için ön fizibilite raporu hazırlanması amacıyla hizmet alımı yapılacaktır.

Sektörel Araştırmalar

Sonuç Odaklı Program kapsamında uygulanacak olan mali destek programları ve güdümlü projeleri ilgilendiren konularda ihtiyaç duyulacak sektörel araştırmalar yapılacaktır. Ajans ve diğer paydaşlarca yapılan saha ziyaretleri ve bu doğrultuda gerçekleştirilen değerlendirme toplantılarında ilgililerce vurgulanan sektörel ihtiyaçların başında girdi maliyetlerinin azaltılması, yeni pazarlarda tutunabilme/rekabet edebilme, verimliliğin artırılması gelmektedir. Program çerçevesinde söz konusu ihtiyaçların giderilmesine katkıda bulunulması amacıyla, PPB ve YDO'ların koordinasyonunda araştırma raporları hazırlanacaktır. Söz konusu raporlar, Ajans uzmanları marifetiyle hazırlanacak olup anket, organizasyon, analiz gibi ihtiyaç duyulan konularda kısmi hizmet alımı yapılabilecektir.

CEDIS3 Teknik Yardım Projesi Kapsamında Yürütülecek Çalışmalar

Türkiye'de Akıllı Uzmanlaşma Stratejilerinin Geliştirilmesi ve Uygulanması için Kapasite Artırımı Teknik Yardım Projesi (Capacity Enhancement for Development and Implementation of SSS in Türkiye's Regions) ile akıllı uzmanlaşma alanında kapasitenin geliştirilmesi, tecrübenin artırılması ve tüm bölgelere yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır. Projenin hedef kitlesi, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Ajansları, TÜBİTAK, TOBB, YÖK, Belediyeler, STK'lar, Üniversiteler, Ar-Ge kurumları ve özel sektördür. Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü ve Kalkınma Ajansları projenin en önemli yararlanıcılarıdır.

Proje, kapasite geliştirme, uluslararası ve bölge içi iş birliği ve pilot uygulamalar olmak üzere üç bileşenden oluşmaktadır. Uluslararası ve bölge içi iş birliği bileşeni, Kalkınma Ajanslarının uluslararası platformlarda daha aktif olabilmesi ve projelerde daha fazla yer alması ile akıllı uzmanlaşma stratejilerinin geliştirilmesinde yerel paydaşların sahipliğinin ve katılımının artırılması amacıyla tasarlanmıştır. Bu bileşen kapsamında, uluslararası trendler ve fırsatlar hakkında eğitimler verilmesi, uluslararası akıllı uzmanlaşma stratejileri konferansı düzenlenmesi, çalışma ziyaretleri organize edilmesi, uluslararası kurumlar ile bilgi alışverişi ve danışmanlık temini, Kalkınma Ajanslarının S3 platformu üyeliğinin gerçekleştirilmesi ve bölgesel S3 platformlarının kurulması gibi faaliyetlerin ifası öngörülmektedir.

Bölge genelinde sektör bazlı uygulanacak faaliyetlere ilişkin çalışmalar Ajans tarafından Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü ile koordineli olarak yürütülecektir.

TRA1 Düzey 2 Bölgesi Arıcılık Çalıştayı

Arıcılık, diğer tarımsal faaliyetlere göre daha az sermaye gerektiren, kısa sürede kazanç sağlayan bir tarımsal faaliyettir. Toplam kovan sayısı ve üretilen bal miktarı bakımından değerlendirildiğinde arıcılık faaliyetlerinin yoğun olarak gerçekleştirildiği TRA1 Düzey 2 Bölgesi ise, arıcılığın katma değerli üretime dönüştürülmesi yönünden potansiyel arz etmektedir. Az iş gücü gerektirmesi, fazla sermaye gerektirmemesi vb. faktörler sayesinde arıcılık faaliyetleri, Bölge’de özellikle kırsal nüfusa istihdam ve ek gelir sağlamaktadır. Bunun yanı sıra arılardan elde edilen bal, bal mumu, arı sütü, arı zehri vb. katma değeri yüksek ürünler ve arı yetiştiriciliğinde kullanılan kovan, petek gibi malzemeler yönünden arıcılık, hem Dünya’da hem de ülkemizde önemli bir sektör hâline gelmiştir. Bu kapsamda TRA1 Düzey 2 Bölgesi’nde de arıcılık sektöründe faaliyet gösteren yetiştirici sayısı giderek artmakta, bu duruma paralel olarak kovan sayısında artış görülmektedir.

2022 yılında TRA1 Düzey 2 Bölgesi’nde 346.251 adet kovan ile 5.150 ton bal, 142 ton bal mumu üretimi gerçekleştirilmiştir.¹ Arıcılık faaliyeti gerçekleştiren işletme sayısı ise, 4.069’dur. Coğrafi yapısı, geniş mera alanları ve florası bakımından Türkiye’de önemli bir yere sahip olan TRA1 Düzey 2 Bölgesi’nde, gezginci arıcılık faaliyetleri yaygın bir biçimde yürütülmektedir. Bölge’nin iklim koşulları ve topoğrafik yapısı, arı yetiştiriciliği için uygun nitelikler taşımaktadır. Bu doğrultuda Bölge’de arıcılıktan elde edilen katma değer artırılmasını ve ikincil arı ürünleri (balmumu, arı sütü, polen, propolis, arı zehri vs.) üretiminin yaygınlaştırılmasını sağlamak üzere; bölgede faaliyet gösteren Arı Yetiştiricileri Birlikleri, Ziraat Odaları, Doğu Anadolu Tarımsal Araştırmalar Enstitüsü, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu, İl Tarım ve Orman Müdürlükleri, Ticaret Borsaları, Ticaret ve Sanayi Odaları, üniversiteler, kooperatifler ve özel sektör temsilcilerinin katılımıyla “TRA1 Düzey 2 Bölgesi Arıcılık Çalıştayı” düzenlenecektir. Çalıştayın sonucunda, bölgede arıcılık sektörüne ilişkin mevcut durumun belirlenmesi, GZFT (SWOT) Analizi’nin yapılması ve çalıştaya katılım sağlayan temsilcilerin talepleri doğrultusunda bir eylem planının hazırlanması planlanmaktadır.

---

¹ 2022 yılı TÜİK verilerine göre, TRA1 Düzey 2 Bölgesi’nde arıcılık faaliyeti gerçekleştiren işletme sayısı sırasıyla Bayburt’ta 614, Erzincan’da 1.219 ve Erzurum’da 2.236 olmak üzere toplam 4.069; kovan sayısı Bayburt’ta 73.446, Erzincan’da 116.943 ve Erzurum’da 155.862 olmak üzere toplam 346.251; bal üretimi Bayburt’ta 620, Erzincan’da 1.673 ve Erzurum’da 2.857 olmak üzere toplam 5.150 ton; bal mumu üretimi ise Bayburt’ta 21, Erzincan’da 34 ve Erzurum’da 87 olmak üzere toplam 142 tondur.

Erzurum ve Erzincan İllerinde Et ve Süt Çalıştayı

TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde yer alan Erzincan ve Erzurum, yaz aylarında sürekli yağış gören karasal bir bölgede yer almaktadır ve bölge verimli bir toprak çeşidi olan çernozyom ile kaplıdır. Bununla birlikte, Erzincan ve Erzurum, nüfus yoğunluğunun az olmasına bağlı olarak yorulmamış topraklara sahiptir. Bu özellikler, söz konusu illerde, ruminant hayvan besleme açısından son derece önemli olan ve kaliteli kaba yem niteliği taşıyan uzun boylu, gür otların bulunduğu çayır-mera alanlarının artmasına olanak sağlamıştır.

Türkiye'deki diğer illerle kıyaslandığında sert iklim koşulları, düşük nüfus yoğunluğu, büyük pazarlara uzaklık, kalifiye personel temini güçlüğü gibi dezavantajlara sahip olan Erzincan ve Erzurum illerinde, sanayi ve hizmetler sektörünün gelişmesi olumsuz etkilenmiş, bu durum bir yönüyle hayvancılık sektörünün önünü açmıştır. Bunun yanı sıra coğrafi koşullarının yem bitkileri üretimine uygun nitelikler taşıması ve geniş çayır-mera alanlarının mevcudiyeti göz önünde bulundurularak söz konusu illerin, hayvancılık sektöründe en yüksek ve en önemli girdilerden olan "kaba yem" açısından avantajlı konumdadır.

Kırsal nüfusun baskın olduğu Erzincan ve Erzurum'da yaygın bir biçimde gerçekleştirilen hayvancılık faaliyetleri; istihdama katkısının yanı sıra kırsaldaki ekonomik koşulları iyileştirici ve göçü önleyici fonksiyonu ile önemli bir sektördür. Bu kapsamda, geniş çayır-mera alanlarının varlığı ve coğrafi koşulların hayvansal üretim için uygun olması; Türkiye'nin Kuzeydoğusunda yer alan Erzurum ve Erzincan illerinde hayvancılığın temel geçim kaynağı olarak benimsenmesini ve et-süt sığırcılığı faaliyetlerinin yaygınlaşmasını da sağlamıştır.

2022 yılında 112.418 adet Erzincan, 801.591 adet Erzurum ilinde olmak üzere Erzincan ve Erzurum'da toplam 914.009 adet büyükbaş hayvan bulunmaktadır. İki ilde bulunan küçükbaş hayvan sayısı ise 597.314'ü Erzincan'da, 1.002.118'i Erzurum'da olmak üzere toplam 1.599.432'dir. Özellikle Erzurum ili sahip olduğu büyükbaş hayvan sayısı bakımından Türkiye sıralamasında ikinci sırada, inek sütü üretimi bakımından ise üçüncü sırada yer almaktadır. Bununla birlikte Erzincan ili de süt ve et üretimi bakımından en az Erzurum ili kadar ciddi bir potansiyel arz etmekte olup söz konusu illerde et ve süt ürünlerini katma değerleri ürünlere dönüştürmek üzere; bölgede faaliyet gösteren Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birlikleri, Süt Üreticileri Birlikleri, Kırmızı Et Üreticileri Birlikleri, Ziraat Odaları, Doğu Anadolu Tarımsal Araştırmalar Enstitüsü, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu, İl Tarım ve Orman Müdürlükleri, Ticaret Borsaları, Ticaret ve Sanayi Odaları, üniversiteler, kooperatifler ve özel sektör temsilcilerinin katılımıyla "Erzurum ve Erzincan İllerinde Et ve Süt Çalıştayı'nın

gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Çalıştayın sonucunda, bölgede et ve süt sektörüne ilişkin mevcut durumun belirlenmesi, GZFT (SWOT) Analizi'nin yapılması ve çalışmaya katılım sağlayan temsilcilerin talepleri doğrultusunda bir eylem planının hazırlanması planlanmaktadır.

2.2.4.2. Tanıtım ve Yatırım Destek

Yöresel Ürün Tanıtım Etkinlikleri

Yöresel ürünlerin pazarlanması kırsal kalkınmaya katkı sağlayan stratejik enstrümanlardan biridir. Söz konusu ürünler; geleneksel üretimi teşvik etmesi, geleneksel yaşam kültürünü ve bu kültürün sunduğu ürünleri koruması ve bunları tanıtarak bölgeye turist çekmede etkili olması itibarıyla bölgesel turizm ve destinasyon pazarlamasında önemli bir işlev üstlenmektedir.

Bölgemizde büyük bir kısmı ESASSOP ile doğrudan ilgili olan coğrafi işaretli ya da coğrafi işaret potansiyeli taşıyan yöresel ürünler mevcut olup bunlar ulusal ve uluslararası alanda hak ettiği düzeyde bilinirliğe sahip değildir. Bu ürünlerin doğru bir tanıtım stratejisi ile hedef kitleye duyurulması yöresel ürün üreten dar gelirli aile işletmeleri başta olmak üzere bu alanda üretim yapan işletmelerin gelir seviyesinin yükselmesine katkı sağlayacaktır. Bu doğrultuda bölgede coğrafi işarete sahip ya da coğrafi işaret alma potansiyeli taşıyan ürünlerin tanıtılması ve pazarlanması noktasında sosyal medya fenomenlerinin ve ünlü kişilerin yer aldığı tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Ayrıca yöresel ürünlerin ulusal ve uluslararası tanıtımına katkı sağlamak amacıyla bölgenin TV ve radyo programları ile basında yer bulmasına yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir.

İyi Uygulama Örnekleri Ziyareti ve Tecrübe Paylaşımı Faaliyetleri

Yönetim Danışmanlığı

Et, süt ve arıcılık sektöründe Bölge'de öne çıkan ve Ajans tarafından belirlenen kriterlere uyan işletmelerin ihtiyaç duyduğu AR-GE ve tasarım, toplam kalite yönetimi, dış ticaret, dijital pazarlama ile yeşil ve dijital dönüşüm, kaynak verimliliği, temiz ve yalın üretim, enerji verimliliği, atıkların geri kazanımı ve değerlendirilmesi gibi konularda yönetim danışmanlığı hizmeti verilecektir.

Yatırımcılara Yönelik Ziyaretler

Sektöre yeni yatırımların yapılması ve sektördeki mevcut yatırımların genişletilmesi amacıyla yatırımcı ziyaretleri gerçekleştirilecektir. Bu doğrultuda, paydaşlarla yapılacak görüşmelerle belirlenecek olan bölge yatırımcıları yerlerinde ziyaret edilecektir. Aynı kapsamda, başta bölge kökenli yatırımcılar olmak üzere İstanbul ve Ankara illerindeki önde gelen et ve süt sektörü

yatırımcıları yerlerinde ziyaret edilecektir. Söz konusu yatırımcılara fizibilitesi hazırlanmış yatırım konuları başta olmak üzere bölgede öne çıkan yatırım olanaklarına ilişkin bilgilendirmeler yapılacaktır. Bu kişilerden bölgeyi ziyaret etmek isteyenlere yatırım olanakları ile uygun yatırım alanları yerinde gösterilecektir.

2.2.4.3. Ajans Destekleri

2.2.4.3.1. 2024 Yılı Teknik Destek Programı

Program kapsamında, TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde et, süt ve arıcılık sektörlerinde faaliyet göstermekte olan yetiştiricilere ve üreticilere; kaynak verimliliği perspektifini de dikkate alacak şekilde tarımsal verimliliği artırıcı uygulamalar, tarımsal atıkların geri kazanımı ve değerlendirilmesi, hijyen-sanitasyon, bakım-besleme, sürdürülebilir üretim ve tüketim, kaynak verimliliği, eko-verimlilik (temiz üretim), yeşil ve dijital dönüşüm, markalaşma-pazarlama ve benzeri konularda teknik destek sağlanacaktır. Teknik destek kapsamında gençlerin istihdama katılımını ve dış ticareti kolaylaştırıcı nitelikteki projeler öncelikli olarak desteklenecektir. Programın ESASSOP kapsamındaki öncelikleri aşağıda yer almaktadır:

- Sektördeki işletmelere yönelik kurumsallaşma, müşteri ilişkileri yönetimi, dış ticaret, e-ticaret ve dijital pazarlama, tedarik zinciri yönetimi, tarıma dayalı sanayinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların yürütülmesi, kurumsal kaynak planlaması ve toplam kalite yönetimi gibi konularda danışmanlık hizmeti,
- Tarımsal verimliliği artırıcı uygulamalar, tarımsal atıkların geri kazanımı ve değerlendirilmesi, hijyen-sanitasyon, bakım-besleme, sürdürülebilir üretim ve tüketim, kaynak verimliliği, eko-verimlilik (temiz üretim), yeşil ve dijital dönüşüm, markalaşma-pazarlama, akıllı tarım ve dijital tarım konularında eğitim programları,
- Bölgede bulunan özellikle coğrafi işaretli ürünlerin gastronomi turizmine kazandırılması, yöresel ve doğal ürünlerin üretiminin geliştirilmesine yönelik eğitim ve danışmanlık faaliyetleri,
- Özellikle kırsal alanda gençlere, istihdama katılımı kolaylaştırıcı niteliklerin kazandırılması.

2.2.4.3.3. Fizibilite Desteği Programı

SOP kapsamında sektörde faaliyet gösteren işletmelere, meslek örgütlerine ve kamu kurum/kuruluşlarına özellikle arıcılık alanında yeni yatırımların yapılması, ikincil arı ürünlerinin üretimi için gerekli olan tesis ve üretim altyapısı, et-süt entegre tesislerinin

teknolojik altyapıları ile bu tesislerdeki kaynak verimliliği ile yeşil ve dijital dönüşümün sağlanmasına yönelik fizibilite çalışmalarına destek verilecektir.

2.2.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Tablo 77: ESASSOP Faaliyetleri 2024 Yılı Zaman Planlaması

2024												
Proje / Faaliyet	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Fizibilite Çalışmaları							X	X	X	X	X	X
TRA1 Düzey 2 Bölgesi Arıcılık Çalıştayı										X		
Erzurum ve Erzincan İllerinde Et ve Süt Çalıştayı					X							
Sektörde Öne Çıkan Kurum, Kuruluş ve Firmalara Yönetim Danışmanlığı Hizmeti	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Yatırımcılara Yönelik Ziyaretler		X		X		X		X		X		X
CEDIS3 Teknik Yardım Projesi Kapsamında Yürütülecek Çalışmalar	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Teknik Destek Programı			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Fizibilite Desteği Programı			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

2.2.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri

ESASSOP faaliyetleri Genel Sekreterlik tarafından takip ve koordine edilecektir. Faaliyetler, mahiyetlerine uygun şekilde ilgili birimler tarafından yürütülecektir. SOP kapsamında Ajans desteklerine yönelik faaliyetler Planlama ve Programlama Birimi ile İzleme ve Değerlendirme Birimi tarafından uygulanacaktır. Tanıtım ve yatırım destek, işbirliği ve koordinasyon, araştırma, analiz ve programlama faaliyetleri ise ilgisine göre yatırım destek ofisleri veya Planlama ve Programlama Birimi tarafından gerçekleştirilecektir.

Genel Sekreter başkanlığında üç aylık dönemler haline toplantılar düzenlenerek, paylaşımı yapılan iş ve görevlerde hangi aşamada olduğu hususu ile yapılacak faaliyetlerin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi için atılması gereken adımlar değerlendirilecektir.

2.2.7. İzleme ve Değerlendirme

SOP'un Dönemsel İlerleme Raporlarının ve SOP Kapanış Raporu'nun hazırlanmasından, sürecin planlanması ve takibinden Ajans Planlama ve Programlama Birimi sorumludur. SOP kapsamında Ajans tarafından yürütülecek tüm destek programlarının uygulanmasından PPB, izlenmesinden ve değerlendirilmesinden İDB sorumludur. İDB, mali destek programlarına ilişkin program kapanış raporunu da hazırlayacaktır.

Tablo 88: ESASSOP 2024 Yılı Faaliyetleri Bütçe Tablosu

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Araştırma, Analiz, Programlama	Fizibilite Çalışmaları	YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	300.000,00
Araştırma, Analiz, Programlama	CEDIS3 Teknik Yardım Projesi Kapsamında Yürütülecek Çalışmalar	PPB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	200.000,00
Araştırma, Analiz, Programlama	TRA1 Düzey 2 Bölgesi Arıcılık Çalıştayı	YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	150.000,00
Araştırma, Analiz, Programlama	Erzurum ve Erzincan İllerinde Et ve Süt Çalıştayı	Erzurum ve Erzincan YDO	01.01.2024 31.12.2024	150.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	Sektörde Öne Çıkan Kurum, Kuruluş ve Firmalara Yönetim Danışmanlığı Hizmeti Verilmesi	YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	200.000,00
Ajans Destekleri	Teknik Destek Programı	PPB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	1.000.000,00
Ajans Destekleri	Fizibilite Desteği Programı	PPB, İDB YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	1.000.000,00
			TOPLAM	3.000.000,00

2.3. TABİİ KAYNAKLAR VE YAPI MALZEMELERİ SEKTÖRLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (TAYASOP)

2.3.1. Amaç

2.3.1.1. Genel Amaç

TRA1 Düzey 2 Bölgesinde bulunan tabii kaynakların korunması ve etkin kullanımının sağlanması, katma değeri yüksek yapı malzemelerinin üretilmesinin teşvik edilmesi, bölgenin yatırım ortamının iyileştirilmesi, girişimcilik konusunda farkındalık oluşturulması, sektördeki firmaların ulusal/uluslararası düzeyde rekabet gücünün artırılması, ihracat rakamlarının ülke ortalamasına yükseltilmesi ile yeşil ve dijital dönüşüme katkı sunulması.

2.3.1.2. Özel Amaçlar

1. TRA1 Bölgesindeki yatırım potansiyeli olan tabii kaynakların (doğaltaş, karbondioksit gazı, krom, mermer, güneş enerjisi, biyokütle, jeotermal vb.) ekonomiye kazandırılması,
2. AR-GE, yenilikçilik ve teknoloji kullanım seviyesinin yükseltilmesi, yeşil ve dijital dönüşüme katkı sunulması,
3. Tabii kaynaklar ve yapı malzemeleri sektörlerinde beşeri sermayenin geliştirilmesi ve istihdamın artırılması,
4. Tabii kaynaklar ve yapı malzemeleri sektörlerine bölge içinden ve bölge dışından yeni yatırımcıların kazandırılması,
5. Girişimcilik ekosisteminin geliştirilmesi,
6. Bölgede tabii kaynaklar ve yapı malzemeleri üretiminin desteklenerek üretim kapasitesinin ve katma değeri yüksek yeni ürünlerin geliştirilmesinin sağlanması,
7. TRA1 Düzey 2 Bölgesine yakın coğrafyada bulunan ülkelere ihracatın artırılması.

2.3.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Bölgede sanayi sektörünün istihdam, gelir ve GSKD'deki payı yıllara göre (2011 - 2020) artış gösterse de henüz istenen düzeye ulaşamamıştır. Bölge, 2020 yılı sanayi sektörü GSKD'sine göre 26 Düzey 2 Bölgesi arasında 23. sırada yer almıştır. Sanayi sektöründe üretim çeşitliliği yeterli seviyede değildir. Başta doğal kaynaklardan ve tarımsal ürünlerden elde edilen hammaddenin (tarıma ve taşa toprağa dayalı sanayi kolları) işlenmesine dayanan bir üretim tipi mevcuttur. TRA1 Bölgesi ülke geneline göre imalat sanayisinde yeterli gelişimi henüz

gösterememiş olsa da son yıllarda yapılan özel sektör yatırımları ile yavaş da olsa bir gelişim seyri gözlenmektedir.

Madencilik açısından önemli hammadde kaynaklarına sahip olan bölge hammaddeyi işleme ve ürüne dönüştürme kabiliyetine henüz erişememiştir. Bölgedeki sanayi işletmeleri, başta tarımsal ve doğal kaynaklardan elde edilen hammaddeyi işlemeye dayalı olarak; gıda, maden ve taşa - toprağa dayalı sanayi (çimento, alçı, torf, bakır, krom, perlit, ponza üretimi vs.) alt sektörlerinde faaliyet göstermektedir. Bölgede sanayi sektöründe mikro ve küçük işletmelerin faaliyet gösterdiği görülmektedir. Bu işletmelerin sektörel dağılımı ise gıda imalatı, madencilik, ağaç ve ağaç ürünleri imalatı, mobilya imalatı şeklinde yoğunlaşmaktadır. Bölgedeki imalat sanayi işletmelerinin teknolojik düzeyleri çoğunlukla orta-düşük ile orta-yüksek teknolojik ürünler şeklindedir. TRA1 Bölgesi endüstriyel hammadde potansiyeli bakımından oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Fakat bölgedeki firma sayısı, sektörün istihdam verileri ve sektörün ihracat değerleri incelendiğinde potansiyelin yeterince değerlendirilemediği görülmekte olup, son yıllarda bölgede bulunan tabii kaynakların çıkarılması, işlenmesi ve katma değerli bir hale getirerek pazarlanmasına yönelik altyapı oluşmaya başladığı görülmektedir. Bu potansiyelin değerlendirilmesi, sektörün desteklenerek gelişme ivmesi kazanması TRA1 Düzey 2 Bölgesi için önem arz etmektedir.

TRA1 Bölgesi'nin kır yerleşimlerinde bulunan üretim tesislerinin yaklaşık dörtte biri madencilik ve taş ocakçılığı sektöründedir. Bunu süt ve süt ürünleri imalatı, ahşap ürünleri imalatı ve demir doğrama imalatı alanında faaliyet gösteren işletmeler takip etmektedir. Bölgedeki maden sahaları ve orman alanlarına ilişkin paydaşlardan alınan veriler/bilgilere göre bölgedeki kır yerleşimlerinde yatırımların mevcut potansiyelle uyumlu olduğu ifade edilebilir. YER-SİS verileri, bölgede kırsaldaki istihdamın en fazla olduğu ilin Erzurum, en az olduğu ilin ise Bayburt olduğunu; kırsal yerleşim yerlerindeki üretim tesislerindeki istihdamın yaklaşık %70'inin madencilik sektöründe gerçekleştiğini göstermektedir.

2020 Yılı İl Sanayi Durum Raporlarında yapılan kümelenme analizlerinde; Erzurum ilinde NACE 2, ikili düzeyde istihdama göre sanayinin kümelenme analizinde 5 sektör potansiyel küme, 5 sektör ise aday kümede yer almaktadır. İstihdama göre potansiyel kümede yer alan faaliyetlerdeki istihdamın İl sanayi istihdamına oranı %69, aday kümedeki faaliyetlerdeki istihdamın oranı ise %13'tür. Toplamda ise kümelenme özelliği taşıyan (olgun küme, potansiyel küme ya da aday kümede yer alan) 10 imalat sanayii faaliyetinin il sanayi istihdamına oranı %80'dir. Erzurum ilinde diğer madencilik ve taş ocakçılığı, diğer metalik

olmayan mineral ürünlerin imalatı (cam ve cam ürünleri imalatı, çimento, kireç ve alçı imalatı, beton, çimento ve alçıdan yapılmış eşyaların imalatı, taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve bitirilmesi), fabrikasyon metal ürünlerin imalatı, (Metalden kepenk ve yangın merdiveni imalatı, metalden prefabrik yapı imalatı, metalden kapı ve pencere imalatı, alüminyum kapı, pencere, bunların kasaları, kapı eşiği, panjur, vb. imalatı, çelik kapı, pencere, bunların kasaları, kapı eşiği, panjur, vb. imalatı, demir kapı, pencere, bunların kasaları, kapı eşiği, panjur, vb. imalatı) mobilya imalatı (Banyo ve mutfak mobilyaları üretimi) ve ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (ahşap pencere, kapı ve bunların kasaları ve eşikleri ile ahşap merdiven, tırabzan, veranda, parmaklık vb. imalatı, palet, kutu palet ve diğer ahşap yükleme tablaları imalatı, diğer bina doğramacılığı ve marangozluk ürünlerinin imalatı, sıkıştırılmış lif, tahta ve tabakalardan kontrplak, mdf, sunta, vb. levha imalatı) gibi tabii kaynakların kullanımı, işlenmesi ve yapı malzemeleri üretimi ile doğrudan ilişkili olan alt sektörler aday ve potansiyel kümelenme özelliği göstermektedir.

Erzincan ilinde NACE 2, ikili düzeyde istihdama göre sanayinin kümelenme analizinde metal cevherleri madencilik sektörü olgun küme; diğer madencilik ve taş ocakçılığı, diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı (cam ve cam ürünleri imalatı, çimento, kireç ve alçı imalatı, beton, çimento ve alçıdan yapılmış eşyaların imalatı, taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve bitirilmesi) ve ana metal sanayii sektörleri potansiyel küme, fabrikasyon metal ürünleri imalatı (Metalden kepenk ve yangın merdiveni imalatı, metalden prefabrik yapı imalatı, metalden kapı ve pencere imalatı, alüminyum kapı, pencere, bunların kasaları, kapı eşiği, panjur, vb. imalatı, çelik kapı, pencere, bunların kasaları, kapı eşiği, panjur, vb. imalatı, demir kapı, pencere, bunların kasaları, kapı eşiği, panjur, vb. imalatı (bahçe kapıları dahil) vb.) imalatı ve ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (ahşap pencere, kapı ve bunların kasaları ve eşikleri ile ahşap merdiven, tırabzan, veranda, parmaklık vb. imalatı, palet, kutu palet ve diğer ahşap yükleme tablaları imalatı, diğer bina doğramacılığı ve marangozluk ürünlerinin imalatı, sıkıştırılmış lif, tahta ve tabakalardan kontrplak, mdf, sunta, vb. levha imalatı) (makina teçhizat hariç) aday kümede yer almaktadır. İstihdama göre olgun kümede yer alan faaliyetlerdeki istihdamın İl sanayi istihdamına oranı %16,07, potansiyel kümedeki faaliyetlerdeki istihdamın oranı %54,84, aday kümedeki faaliyetlerdeki istihdamın oranı ise %18,32'dir. Toplamda ise kümelenme özelliği taşıyan (olgun küme, potansiyel küme ya da aday kümede yer alan) 6 imalat sanayii faaliyetinin il sanayi istihdamına oranı %89,23'tür.

Bayburt ilinde NACE Rev.2, ikili düzeyde istihdama göre sanayinin kümelenme analizinde; 3 sektör potansiyel kümede, 5 sektör ise aday kümede yer almaktadır. Metal cevherleri

madenciliği aday kümede; diğer madencilik ve taş ocakçılığı ile diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı ise potansiyel kümede yer almaktadır. İstihdama göre küme özelliği gösteren faaliyetlerin il istihdamına oranı; olgun kümede %0, potansiyel kümede %61,47, aday kümede ise %24,49'dir. Bayburt ilinde NACE Rev.2, ikili düzeyde istihdama göre sanayinin kümelenme analizinde olgun küme özelliği taşıyan sanayi faaliyeti yoktur. Potansiyel kümede yer alan faaliyetlerden “Metal Cevher Madenciliği İmalatı” büyüklük ve uzmanlık kriterlerine göre ilk sıradadır.

Ayrıca TRA1 Düzey 2 Bölgesinde yapım işlerinde kullanılan elektrik panosu, polietilen boru, korge boru, yapı kimyasalı, sentetik boya, kiremit, tuğla ve bimsblok üretimi yapan yüksek kapasiteli firmalar mevcuttur. Bu firmalarda kullanılan teknoloji seviyelerinin yükseltilmesi, firmaların üretim kapasitelerinin geliştirilmesi, ihracata yönelik üretim faaliyetlerinin desteklenmesi ve ürün çeşitliliğinin artırılması bölgenin ekonomik faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi açısından olumlu katkılar sunacaktır.

Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı (CMDP) kapsamında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından desteklenen ve 2021 Yılında faaliyete geçen ve Erzurum ve çevre illerde mobilya sektöründe faaliyet gösteren firmaların ortak kullanımına sunulan Erzurum Mobilya İnovasyon ve Teknoloji Merkezinin (MINOTEK) mobilya sektöründe kümelenme potansiyelinin artırılmasına katkı sunmaktadır. Kurulan ortak kullanım merkezi ile işletmelerin geleneksel tezgâhlar ile üretimini yapamadıkları ve halihazırda piyasadaki az sayıda diğer üretici firmalardan yüksek bedeller karşılığında temin ettikleri ara ürünlerin cüzi bir bedel karşılığında kendilerine tedarik edilmesi, bu suretle bir taraftan girdi maliyetlerinin düşürülmesi, diğer taraftan da müşteri taleplerine uygun mobilya üretebilme imkânına kavuşmaları sağlanmaktadır. Bu bağlamda bina yapımında kullanılan ahşap ürünlerin üretilmesi için oluşturulan altyapının geliştirilmesi, ürün çeşitliliğinin sağlanması ve mobilya sektöründe faaliyet gösteren firmaların rekabet güçlerinin artırılması Bölge kalkınması açısından önemlidir.

On İkinci Kalkınma Planı'nda “3. Planın Hedefleri Ve Politikaları” başlığı altında düzenlenen 300. maddede, enerji ve madencilik sektöründe doğal kaynaklardan azami ölçüde faydalanılmasını sağlayacak yatırımların, yeşil dönüşüm de dikkate alınarak hayata geçirileceği; doğal zenginliklerimizin ve enerji kaynaklarımızın atıl bırakılmayarak ekonomiye kazandırılmasının sağlanacağı ifade edilmektedir. Söz konusu hedeflerin Ajans tarafından

TRA1 Bölgesi için tabii kaynaklar ve yapı malzemeleri sektörlerinde belirlenen önceliklerle uyumlu olduğu görülmektedir.

“3.1.1. Makroekonomik Politika Çerçevesi” başlığı altında yer alan 323. maddede, enerji ve madencilik sektöründe yeşil dönüşüm dikkate alınarak doğal kaynaklardan azami ölçüde faydalanılmasını sağlayacak yatırımların hayata geçirileceği; doğal kaynaklarımızın bütüncül bir bakış açısıyla sanayi ve tarım sektörlerinin üretim süreçlerinde kullanımının artırılacağı belirtilmektedir.

“3.2.3.7. Madencilik” başlığı altında düzenlenen 594. maddede, madencilik faaliyetlerinin bütünlük bir yönetim sistemi ve sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde yürütülerek sektörde yatırım ortamının iyileştirilmesi, yurtiçi aramaların artırılması suretiyle ülkemizin maden, jeotermal kaynak, petrol ve doğal gaz potansiyelinin tespit edilmesi, madenlerin işlenerek ara ve uç ürünlere dönüştürülmesi yoluyla katma değer artırılması, hammadde arz güvenliğinin sağlanması ve dışa bağımlılığın azaltılmasının temel amaç olduğu vurgulanmaktadır. 601. maddede ise madencilikte katma değer artırılması amacıyla madencilik ürünlerinin yurt içinde işlenmesine ve uç ürün geliştirilmesine öncelik verileceği, madencilikte kullanılan makine ve ekipmanın yerli üretiminin destekleneceği ifade edilmektedir.

“3.2.3.11. İnşaat, Mühendislik-Mimarlık, Teknik Müşavirlik ve Müteahhitlik Hizmetleri” başlığı altında düzenlenen 632. maddede, net sıfır karbon hedefi doğrultusunda yenilenebilir kaynakları kullanan, sürdürülebilir ve güvenli yapılar çevre oluşturmanın; güçlü ve entegre tedarik zincirlerine sahip, düşük karbonlu yapı malzemelerini rekabetçi maliyetlerle üretebilen, teknolojik kabiliyeti yüksek bir inşaat sektörü oluşturmanın ve ülkemizi yurt dışında küresel bir marka haline getirmenin temel amaç olduğu; 633.1. maddede, düşük karbonlu yapı malzemelerinin rekabetçi maliyetlerle üretilebilmesi için güçlü ve entegre tedarik zincirlerinin oluşturulacağı; 633.4. maddede, geri dönüştürülebilir yapı malzemesi ve çevreye duyarlı inşaat teknolojilerinin kullanılmasını özendirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla düzenlemeler yapılacağından bahsedilmektedir.

“3.2.1.2.2. Metalik Olmayan Mineral Ürünler Sanayii” başlığı altında yer alan 481. Madde, “Metalik olmayan mineral ürünler sektöründe sürdürülebilir üretimin sağlanması, girdi tedarikinin güvence altına alınması, yeşil dönüşüme uyumun sağlanması, yüksek katma değerli ürün yelpazesinin ve rekabetçiliğin geliştirilerek verimliliğin artırılması temel amaçtır.” hükmünü içermektedir.

“3.2.1.2.3. Ana Metal Sanayii” başlığı altında yer alan 483. madde, “Ana metal sanayiinde atıl kapasiteye yol açmadan katma değeri yüksek ürün çeşitliliğinin artırılması, girdi tedarikinin güvence altına alınması, yeşil üretime uyum çalışmalarının ve ileri teknoloji odaklı yatırımların gerçekleştirilmesi, sektörün ihracatının artırılması, ihraç pazarlarının çeşitlendirilmesi ve uluslararası piyasalarla adil rekabet şartlarının oluşmasına katkı sağlanması temel amaçtır.”; 484. madde ise “Standart dışı, kalitesiz ürün ithalatının engellenmesi, yerli sanayinin ihtiyacı olan ve ülkemizde üretimi bulunmayan ana metal sanayi ürünlerinin üretilmesi sağlanacaktır.” hükümlerini kapsamaktadır.

“3.2.1.2.4. Mobilya Sanayii” başlığı altında yer alan “486. madde “Mobilya sanayiinde çevre dostu mobilyaların üretiminin ve kullanımının, artırılmış gerçeklik ve e-ticaret uygulamalarının yaygınlaştırılması, yenilikçi tasarımlar, üretim yöntemleri ve markalaşma ile katma değer ve ihracatın artırılması sağlanacaktır.” hükmünü ihtiva etmektedir.

“3.2.3.9. Ticaretin ve Tüketicinin Korunmasının Geliştirilmesine Yönelik Hizmetler” başlığı altında düzenlenen 620.4. maddede, e-ihracatın artırılması amacıyla yakın coğrafyada hedef bölgeler ve sektörler belirlenerek ürün bazlı üretim ve ticareti ortaya koyan saha araştırmaları ve ihtiyaç analizlerinin gerçekleştirileceği belirtilmektedir.

2013-2023 TRA1 Düzey 2 Bölge Planı’nda ifade edildiği üzere Bölge, Kuzey Anadolu ve Doğu Anadolu fay hatlarının kesişim noktasında yer aldığı için Erzincan, Çat (Erzurum), Hınıs (Erzurum) ve Karaçoban (Erzurum) 1. derece deprem kuşağında kalmaktadır. Bu özelliği nedeniyle bölge maden yatakları, doğal maden suyu ve jeotermal kaynaklar bakımından zengindir. Bu zenginliğin termal turizmin dışında sanayi gazları sektöründe kullanılması ekonomik olarak önem arz etmektedir.

TRA1 Düzey 2 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planında; “Bölgede Sanayi Sektöründe Yatırım Ortamının İyileştirilmesi” stratejik önceliği kapsamında taş, toprağa ve tarıma dayalı sanayi ile özellikle imalat sanayiinde hammaddenin işlenmesi ve mamule dönüştürülmesinde teknoloji kullanımı, ürün çeşitlendirmesi ve katma değerli ürün üretmek amacı ile Ar-Ge ve yenilikçiliğin önemi vurgulanmaktadır. Ayrıca yine aynı öncelik ile ilgili olarak Bayburt kent merkezinin doğal taş sektöründe uzmanlaşmasına destek verilmesi tedbiri yer almaktadır.

Bölge, özellikle Türk İnşaat firmalarının yoğun olarak faaliyet gösterdiği (Gürcistan, Irak, Nahçıvan, Rusya, Ukrayna vb.) coğrafi olarak yakın bir konumda bulunmaktadır. Sınır kapılarına yakın bir konumda bulunan TRA1 Düzey 2 Bölgesi, Kafkaslar ve Ortadoğu pazarına erişim açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Ayrıca, üreticilerin pazara ulaşımını sağlamak

ve danışmanlık hizmeti sunmak üzere 2018 yılında hizmete açılan Palandöken Lojistik Merkezi, Erzurum ilinde faaliyetlerini yürütmektedir. Ancak TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nin ihracat değerlerine ilişkin istatistikler, mevcut potansiyelin ve fırsatların yeterli düzeyde değerlendirilemediğini göstermektedir.

Yarı değerli taş kategorisinde Erzurum ili Oltu taşı ve Bayburt ili ise kehribar kaynakları ile bölgede ekonomik değer yaratmaktadır.

Büyükbaş hayvan varlığının fazla olması (2022 yılı TÜİK verilerine göre TRA1 Düzey 2 Bölgesinde toplam 992.577 büyükbaş hayvan bulunmaktadır.) nedeniyle hayvansal atıklardan ısı, elektrik ve gübre elde edilmesi adına TRA1 Bölgesi önemli bir biyokütle potansiyeli taşımaktadır.

TRA1 Düzey 2 Bölgesinde tabii kaynaklar ve yapı malzemeleri sektörlerinde faaliyet gösteren firmalar tarafından 2021 yılında yaklaşık 19.000.000,00 \$, 2022 yılında ise 25.000.000,00 \$ tutarında ihracat gerçekleştirilmiştir. Bölgenin potansiyeli ve ihracat rakamları birlikte değerlendirildiğinde bu sektörlerin desteklenmesi ile ihracat rakamlarının artırılacağı değerlendirilmektedir.

Bu gerekçeler doğrultusunda müdahale edilecek alanlar; Bölgeye maden işleme ve imalat sanayi yatırımlarının çekilmesi, Bölgenin sermaye birikiminin bölge içerisinde yatırıma dönüştürülmesi, Bölgede Ar-Ge, yenilikçilik ve teknoloji kullanım seviyesinin yükseltilmesi ve yenilikçi ürünlerin üretimini artırılması, Bölgede katma değeri yüksek ürünlerin üretimini sağlanması, Bölgede ihracatın geliştirilmesi ve yeni pazarlara erişimin sağlanması, Bölgede yenilikçi girişimcilik ekosisteminin oluşturulması, özellikle genç ve kadın girişimciliğinin yaygınlaştırılması, genç ve kadın istihdamının artırılması, yenilenebilir enerji kullanımının yaygınlaştırılması, yeşil ve dijital dönüşüme katkı sunulmasıdır.

Ön Risk Değerlendirmesi

Sonuç Odaklı Programın uygulanması kapsamında karşılaşılabilecek muhtemel riskler şu şekildedir:

- Doğal afetler, küresel veya bölgesel salgınlar gibi olağanüstü durumların planlanan faaliyetleri olumsuz etkilemesi ve programlar kapsamındaki projelerin uygulanma süreçlerini geciktirmesi,
- Sektörün küresel ve ulusal düzeyde daralmaya girmesi,

- Sektörde faaliyet gösteren işletmelerin faaliyetler düzeyinde beklenen katkının yeterince sağlanamaması.

2.3.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Söz konusu SOP kapsamında 2024 yılında yapılacak faaliyetlere ilişkin çıktılar aşağıda yer almaktadır:

Tablo 99: TAYASOP Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Rapor	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Araştırma, Analiz ve Programlama	Sektörel Strateji ve Eylem Planı Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu, Proje Nihai Raporu
Araştırma, Analiz ve Programlama	Fizibilite Raporu	Adet	1	Fotoğraflar, Faaliyet Raporları
Araştırma, Analiz ve Programlama	Etüt Raporu	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu, Etüt Raporu
Ajans Destekleri (Fizibilite Desteği)	Fizibilite Desteği Verilen Proje Sayısı	Adet	2	Ajans web sitesi, başvuru rehberi, program kapanış raporu, Ajans faaliyet raporu
Ajans Destekleri (Teknik Destek)	Teknik Destek Sağlanan Proje Sayısı	Adet	4	Nihai Raporlar, Ajans Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yönetim Danışmanlığı Verilen Firma Sayısı	Adet	1	Raporlar, satın alma belgeleri

Tablo 100: TAYASOP Sonuç Göstergeleri

Özel Amaç	Sonuç Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
3	Sektörde Verilen Eğitim Sayısı	Adet	3	Nihai Raporlar, KAYS Verileri
2,6	Modernize Edilen/Kapasite Artışı Sağlanan Sanayi Bölgesi Altyapısı	Adet	2	Nihai Raporlar, KAYS Verileri
1,4,5	Sektörde Yeni Yatırım Sayısı	Adet	2	Ticaret ve Sanayi Odası Sicil Kayıtları
3,6	Desteklenen Projelerdeki İstihdam Artışı	Kişi	15	Nihai Raporlar, KAYS Verileri, SGK Kayıtları, İl Sanayi Durum Raporları
7	Tabii Kaynaklar ve Yapı Malzemeleri Sektöründe İhracat Verilerindeki Artış Oranı	Oran	5	TİM ve DAİB Verileri

2.3.4. Proje ve Faaliyetler

2.3.4.1. Araştırma, Analiz ve Programlama

Fizibilite Raporları

Tabii Kaynaklar ve Yapı Malzemeleri Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı kapsamında uygulanacak olan güdümlü projelere ve özel sektör aracılığıyla yapılması muhtemel yatırımlara ilişkin konularda fizibilite çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle tabii kaynakların (doğal taş, karbondioksit gazı, perlit, krom, mermer, biokütle, jeotermal, güneş ve rüzgâr enerjisi vb.) ekonomiye kazandırılması, üretim kapasitelerinin artırılması ve yenilikçi yöntemlerle işlenmesi ile sektörde faaliyet gösteren tesislerde kaynak verimliliği ve dijital dönüşümün sağlanmasına yönelik fizibilite çalışmaları yapılacaktır. Ayrıca güdümlü projelere tahsis edilen kamu kaynağının etkin kullanılması ve bölgeye gelebileceği öngörülen yatırımcılar için somut verilere dayanan yatırım önerilerinde bulunulabilmesi amacıyla fizibilite çalışmaları gerçekleştirilecektir. Ajans uzmanlarınca hazırlanması planlanan bu raporlarda araştırma ve analiz gibi teknik bölümler için kısmî hizmet alımı yapılabilecektir. Söz konusu fizibiliteler kapsamında, ihtiyaç duyulan makine ve ekipmanların belirlenmesi, iş planının oluşturulması gibi teknik bilgi ve deneyim gerektiren bölümler hizmet alımı ile tamamlanabilecektir. Ayrıca, TRA1 Bölge Planı (2024-2028) ekinde yer alan proje teklifleri için ön fizibilite raporu hazırlanması maksadıyla hizmet alımı yapılacaktır.

Sektörel Araştırmalar

Sonuç Odaklı Program kapsamında uygulanacak olan mali destek programları ve güdümlü projeleri ilgilendiren konularda ihtiyaç duyulacak sektörel araştırmalar yapılacaktır. Ajans ve diğer paydaşlarca yapılan saha ziyaretleri ve bu doğrultuda gerçekleştirilen değerlendirme toplantılarında ilgililerce vurgulanan sektörel ihtiyaçların başında girdi maliyetlerinin azaltılması, yeni pazarlarda tutunabilme/rekabet edebilme, verimliliğin artırılması gelmektedir. Program çerçevesinde söz konusu ihtiyaçların giderilmesine katkıda bulunulması amacıyla, PPB ve YDO'ların koordinasyonunda araştırma raporları hazırlanacaktır. Söz konusu raporlar, Ajans uzmanları marifetiyle hazırlanacak olup anket, organizasyon, analiz gibi ihtiyaç duyulan konularda kısmi hizmet alımı yapılabilecektir.

CEDIS3 Teknik Yardım Projesi Kapsamında Yürütülecek Çalışmalar

Türkiye'de Akıllı Uzmanlaşma Stratejilerinin Geliştirilmesi ve Uygulanması için Kapasite Artırımı Teknik Yardım Projesi (Capacity Enhancement for Development and Implementation of SSS in Türkiye's Regions) ile akıllı uzmanlaşma alanında kapasitenin geliştirilmesi,

tecrübenin artırılması ve tüm bölgelere yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır. Projenin hedef kitlesi, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Ajansları, TÜBİTAK, TOBB, YÖK, Belediyeler, STK'lar, Üniversiteler, Ar-Ge kurumları ve özel sektördür. Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü ve Kalkınma Ajansları projenin en önemli yararlanıcılarıdır.

Proje, kapasite geliştirme, uluslararası ve bölge içi iş birliği ve pilot uygulamalar olmak üzere üç bileşenden oluşmaktadır. Uluslararası ve bölge içi iş birliği bileşeni, Kalkınma Ajanslarının uluslararası platformlarda daha aktif olabilmesi ve projelerde daha fazla yer alması ile akıllı uzmanlaşma stratejilerinin geliştirilmesinde yerel paydaşların sahipliğinin ve katılımının artırılması amacıyla tasarlanmıştır. Bu bileşen kapsamında, uluslararası trendler ve fırsatlar hakkında eğitimler verilmesi, uluslararası akıllı uzmanlaşma stratejileri konferansı düzenlenmesi, çalışma ziyaretleri organize edilmesi, uluslararası kurumlar ile bilgi alışverişi ve danışmanlık temini, Kalkınma Ajanslarının S3 platformu üyeliğinin gerçekleştirilmesi ve bölgesel S3 platformlarının kurulması gibi faaliyetlerin ifası öngörülmektedir.

Bölge genelinde sektör bazlı uygulanacak faaliyetlere ilişkin çalışmalar Ajans tarafından Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü ile koordineli olarak yürütülecektir.

Erzincan İlinde Termal Su Aramaya Yönelik Jeofizik Etüt Çalışmaları

Erzincan il merkezine 11 km uzaklıkta bulunan Akyazı bölgesinde hâlihazırda 30 santigrat derece sıcaklığında termal su çıkışı bulunmaktadır. Çıkan su, Erzincan Belediyesi tarafından termal turizm kapsamında işletilmektedir. 19.02.1985 tarihinde yapılan sondaj çalışmalarında 600 metre derinliğe inilmiş ve 42 santigrat su tespit edilmiştir. Bahse konu yılların şartlarına göre yüzeyde 30 santigrat derece ve saniyede 12,5 litre debili sıcak su tespiti yapılmıştır. Bölgedeki jeotermal varlığı, jeotermal turizmin yanında jeotermal kaynaklı seralar için de büyük bir potansiyel mevcudunun göstergesi olduğundan, konu ile ilgili çalışmalar başlatılmıştır. 2017 yılında Erzincan İl Özel İdaresi, Erzincan Belediyesi, Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası, Erzincan Ticaret Borsası, Erzincan Ziraat Odasının oluşturulduğu Müteşebbis Heyet ile birlikte Erzincan İl Tarım ve Orman Müdürlüğü'nün koordineli çalışmaları ile birlikte "Sera Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgesi (TDİOSB) Projesi" yapılmıştır.

"Sera Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgesi (TDİOSB) Projesi" ile Akyazı mevkiinde 1000 dekar alanda topraksız tarım konseptinde domates veya hıyar üretimi planlanmaktadır. Yılın 11 ayı üretim yapılacak seralarda ocak ayı içerisinde 1 ay bakım, temizlik ve yeni sezona hazırlık çalışmaları yapılacaktır. Proje başvurusu Müteşebbis Heyet tarafından Tarım ve Orman Bakanlığına sunulmuştur. Bu kapsamda yeterli sıcaklık ve debideki jeotermal kaynak tespit

çalışmaları devam etmektedir. Faaliyet kapsamında jeotermal kaynak tespiti amacıyla Erzincan Belediyesi ve Erzincan İl Tarım ve Orman Müdürlüğü işbirliğinde jeofizik etüt çalışmalarının yaptırılması amaçlanmaktadır.

2.3.4.2. Tanıtım ve Yatırım Destek

Yatırımcılara Yönelik Ziyaretler

Sektöre yeni yatırımların yapılması ve sektördeki mevcut yatırımların genişletilmesi amacıyla yatırımcı ziyaretleri gerçekleştirilecektir. Bu doğrultuda, paydaşlarla yapılacak görüşmelerle belirlenecek olan bölge yatırımcıları yerlerinde ziyaret edilecektir. Aynı kapsamda, başta bölge kökenli yatırımcılar olmak üzere önde gelen tabii kaynaklar ve yapı malzemeleri sektörü yatırımcıları yerlerinde ziyaret edilecektir. Söz konusu yatırımcılara fizibilitesi hazırlanmış yatırım konuları başta olmak üzere bölgede öne çıkan yatırım olanaklarına ilişkin bilgilendirmeler yapılacaktır. Bu kişilerden bölgeyi ziyaret etmek isteyenler yatırım olanakları ile uygun yatırım alanları yerinde gösterilecektir.

Yönetim Danışmanlığı

Tabii kaynaklar ve yapı malzemeleri sektöründe Bölge’de öne çıkan ve Ajans tarafından belirlenen kriterlere uyan işletmelerin ihtiyaç duyduğu AR-GE ve tasarım, toplam kalite yönetimi, dış ticaret, dijital pazarlama ile yeşil ve dijital dönüşüm, kaynak verimliliği, temiz ve yalın üretim, enerji verimliliği, atıkların geri kazanımı ve değerlendirilmesi gibi konularda yönetim danışmanlığı hizmeti verilecektir.

2.3.4.3. Ajans Destekleri

2.3.4.3.1. Fizibilite Desteği

Bölgenin kalkınma çabalarına gelir, istihdam ve ihracat gibi alanlarda katkı sağlayacak yeni ve nitelikli yatırımların hayata geçirilebilmesi için bu yatırım konularının tespiti ve bunlara yönelik fizibilite etüdü çalışmalarının yapılması maksadıyla fizibilite desteği programı uygulanacaktır.

Programın TAYASOP’a ilişkin öncelikleri aşağıda yer almaktadır:

- Yatırım potansiyeli olan tabii kaynakların (doğaltaş, karbondioksit gazı, krom, mermer, güneş enerjisi, biyokütle, jeotermal vb.) ekonomiye kazandırılması,
- AR-GE, yenilikçilik ve teknoloji kullanım seviyesinin yükseltilmesi ile yeşil ve dijital dönüşüme katkı sunulması,

- Tabii kaynaklar ve yapı malzemeleri sektörlerine bölge içinden ve bölge dışından yeni yatırımcıların kazandırılması.

2.3.4.3.2. 2024 Yılı Teknik Destek Programı

SOP kapsamında tabii kaynakları çıkararak, işleyen, katma değerli hale getirerek bunları piyasaya arz eden ve katma değeri yüksek yapı malzemeleri üreten sektörlerdeki işletmelerin ihtiyaç duyduğu kurumsallaşma, inovasyon yönetimi, AR-GE ve tasarım, müşteri ilişkileri yönetimi, toplam kalite yönetimi, test-analiz, e-ticaret, dış ticaret, dijital pazarlama ile yeşil ve dijital dönüşüm gibi konularda eğitim ve danışmanlık hizmetleri verilecektir. Ayrıca ihtiyaç duyan firmalara kalite yönetim sistemi kurulması için danışmanlık sağlanacaktır. Bunlara ilaveten, sektör işletmelerine yönelik olarak kaynak verimliliği çalışmaları kapsamında temiz üretim, yalın üretim, enerji verimliliği uygulamaları, atıkların geri kazanımı ve değerlendirilmesi gibi konularda da yönetim danışmanlığı hizmeti sağlanacaktır. Danışmanlık hizmetinin sunulması çerçevesinde bölgedeki ilgili sektörde faaliyet gösteren firmalara Ajans uzmanları tarafından ziyaretler gerçekleştirilerek ihtiyaç analizi yapılacaktır. İhtiyaç analizinde ortaya çıkan talepler doğrultusunda eğitim ve danışmanlık konuları belirlenecek ve ilgili firmalar bu ihtiyaçların giderilmesi amacıyla Teknik Destek Programı'na yönlendirilecektir. Bu kapsamda firmaların ihtiyaç duyduğu konularda danışmanlık, hizmet alımı yolu ile firmalara sunulacaktır. Danışmanlık faaliyetlerine Ajans personelinin aktif katılımı sağlanarak personelin de bu konularda yetkin hale getirilmesi gözetilecektir.

Programın TAYASOP kapsamındaki öncelikleri aşağıda yer almaktadır:

- AR-GE, yenilikçilik ve teknoloji kullanım seviyesinin yükseltilmesi,
- Tabii kaynaklar ve yapı malzemeleri sektörlerinde beşeri sermayenin geliştirilmesi ve istihdamın artırılması,
- Bölgede tabii kaynaklar ve yapı malzemeleri üretiminin desteklenerek üretim kapasitesinin ve katma değeri yüksek yeni ürünlerin geliştirilmesinin sağlanması.

2.3.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Tablo 111: TAYASOP Faaliyetleri 2024 Yılı Zaman Planlaması

2024												
Proje / Faaliyet	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
CEDIS3 Teknik Yardım Projesi Kapsamında Yürütülecek Çalışmalar	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Erzincan İlinde Termal Su Aramaya Yönelik Jeofizik Etüt Çalışmaları	X	X	X	X	X	X	X					
Fizibilite Çalışmaları							X	X	X	X	X	X
Yönetim Danışmanlığı	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Fizibilite Desteği Programı			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Teknik Destek Programı			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

2.3.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri

Tabii Kaynaklar ve Yapı Malzemeleri Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı faaliyetleri Genel Sekreterlik tarafından takip ve koordine edilecektir. Faaliyetler, mahiyetlerine uygun şekilde ilgili birimler tarafından yürütülecektir. SOP kapsamında Ajans desteklerine yönelik faaliyetler Planlama ve Programlama Birimi ile İzleme ve Değerlendirme Birimi tarafından uygulanacaktır. Araştırma, analiz ve programlama ile tanıtım ve yatırım destek faaliyetleri ise ilgisine göre yatırım destek ofisleri veya Planlama ve Programlama Birimi tarafından gerçekleştirilecektir.

Genel Sekreter başkanlığında üç aylık dönemler haline toplantılar düzenlenerek, paylaşımı yapılan iş ve görevlerde hangi aşamada olduğu hususu ile yapılacak faaliyetlerin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi için atılması gereken adımlar değerlendirilecektir.

2.3.7. İzleme ve Değerlendirme

SOP'un Dönemsel İlerleme Raporlarının ve SOP Kapanış Raporu'nun hazırlanmasından, sürecin planlanması ve takibinden Ajans Planlama ve Programlama Birimi sorumludur. SOP kapsamında Ajans tarafından yürütülecek tüm destek programlarının uygulanmasından PPB, izlenmesinden ve değerlendirilmesinden İDB sorumludur. İDB, mali destek programlarına ilişkin program kapanış raporunu da hazırlayacaktır.

Tablo 122: TAYASOP 2024 Yılı Faaliyetleri Bütçe Tablosu

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Araştırma, Analiz, Programlama	Fizibilite Çalışmaları	YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	400.000,00
Araştırma, Analiz, Programlama	CEDIS3 Teknik Yardım Projesi Kapsamında Yürütülecek Çalışmalar	PPB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	200.000,00
Araştırma, Analiz, Programlama	Erzincan İlinde Termal Su Aramaya Yönelik Jeofizik Etüt Çalışmaları	Erzincan YDO	01.01.2024 31.12.2024	300.000,00
Ajans Destekleri	Fizibilite Destek Programı	PPB, İDB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	1.000.000,00
Ajans Destekleri	Teknik Destek Programı	PPB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	1.000.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	Sektörde Öne Çıkan Kurum, Kuruluş ve Firmalara Yönetim Danışmanlığı Hizmeti Verilmesi	YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	500.000,00
			TOPLAM	3400.000,00

3. KURUMSAL GELİŞİM

3.1. Faaliyetler

3.1.1. İşbirliği ve Koordinasyon

Yönetim Kurulu Organizasyonları

Ajansın her 2 ayda bir düzenli olarak gerçekleştirdiği Yönetim Kurulu toplantılarının 2024 yılı içerisinde 6 defa yapılması planlanmaktadır.

Tecrübe Paylaşımı Toplantılarının Düzenlenmesi

Ajansımızca 2024 yılı içerisinde farklı konularda Ajans paydaşlarına, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına, Kalkınma Ajanslarına, bölge içi ve bölge dışı katılımcılara yönelik tecrübe paylaşımı toplantıları yapılacaktır. Ayrıca yatırımcılara yönelik bilgilendirme toplantıları düzenlenecektir.

Tablo 133: Kurumsal Gelişim İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
İşbirliği ve Koordinasyon	Düzenlenen YK Toplantısı Sayısı	Adet	6	YK Kararları
İşbirliği ve Koordinasyon	Düzenlenecek Tecrübe Paylaşımı Toplantısı Sayısı	Adet	4	Faaliyet Raporu

Tablo 144: Kurumsal Gelişim İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri Bütçe Tablosu

Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Yönetim Kurulu Organizasyonları	İMİB	01.01.2024 31.12.2024	100.000,00
Tecrübe Paylaşımı Toplantılarının Düzenlenmesi	Tüm Birimler	01.01.2024 31.12.2024	250.000,00
TOPLAM			350.000,00

3.1.2. Kapasite Geliştirme

İnsan Kaynakları Planlaması

Genel Sekreterin görüşü ve Yönetim Kurulu kararı doğrultusunda belirlenmiş olan insan kaynakları rejimi ve politikasının temel amacı; Ajansın görevlerini etkin ve verimli bir şekilde yerine getirebilmesi için alanında uzmanlaşmış, ulusal ve uluslararası düzeyde ihtiyaç duyulan

niteliklere sahip personelin istihdamını ve bu personelin niteliklerinin geliştirilmesini ve sürdürülebilirliğini sağlamaktır.

Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansına (KUDAKA) 15.07.2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile 29.05.2019 tarihli ve 30788 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Kalkınma Ajansları Personel Yönetmeliği ve 31280 sayılı ve 20 Ekim 2020 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan “Kalkınma Ajansları Personel Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” hükümleri çerçevesinde; TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nin (Erzurum- Erzincan-Bayburt) kalkınmasına hizmet etmek isteyen, dinamik, analitik düşünebilen, takım çalışmasına yatkın, kendine güvenen, iletişime açık, yenilikçi, üretken, çözüm odaklı, değişen çalışma koşullarına uyum sağlayabilen ve seyahat engeli olmayan 6 (altı) Uzman ve 2 (iki) Destek Personel alımı yapılması planlanmaktadır.

Eğitim Faaliyetleri

2024 yılında personelin bilgi, beceri ve niteliklerinin bölgesel ve kurumsal önceliklere göre stratejik bir yaklaşımla geliştirilmesine hizmet edecek eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Bu kapsamda personelin görev alanlarıyla ilgili temel bilgi ve yeterlilikleri edinmelerinin sağlanmasının yanı sıra; kurs ve iş başı eğitim imkânlarıyla Ajans personelinin becerilerinin artırılması hedeflenmektedir. Ajansın görev ve hizmetlerinin gerektirdiği niteliklere uygun olarak insan kaynaklarını geliştirmek ve faaliyetlerin etkili ve etkin bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak üzere; Kalkınma Ajansları Personel Yönetmeliği'nin 23. maddesi uyarınca Ajans personelinin farklı konularda verilen eğitim programlarına katılımı sağlanacaktır. Bu kapsamda, Etki Değerlendirme Raporu Hazırlama Eğitimi, PMI (Project Management Institute) Uyumlu PMP (Project Management Professional) Eğitimi, Dış Ticaret Eğitimi ve İleri Seviye Veri Analizi Eğitimi düzenlenmesi planlanmaktadır.

Bilgi ve Tecrübe Paylaşımı Toplantılarına Katılım ve Görev Yollukları

Yurt içinde, yurt dışında ve bölgemizde personelin gelişimi ile Ajansın ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımına katkı sağlayacak tecrübe paylaşım toplantıları, bilgilendirme toplantıları, konferanslar, seminerler, teknik inceleme amaçlı iş gezileri gibi organizasyonlara katılım sağlanacaktır.

Ajans personeline bölge içi ve bölge dışındaki görevlendirmeler kapsamında görev yollukları ödenecektir.

Yetkinlik ve Hedef Bazlı Performans Sistemi

Kalkınma Ajanslarında istihdam edilmekte olan personelin performans değerlendirmesini yapmak üzere 2022 yılı içerisinde Kalkınma Ajansları Personelinin Performans Değerlendirilmesine Dair Temel Esaslar yürürlüğe girmiştir. Bu kapsamda gerçekleştirilecek faaliyetler önümüzdeki dönemlerde Ajans personeli marifetiyle yürütülecektir.

Kurumsal Risk Yönetimi ve İç Kontrol Sistemi

Ajansta personelin tamamı, kurumsal düzeydeki risk yönetiminin ve iç kontrollerin bir parçası haline getirilecektir. Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı Risk Yönetimi Yönergesi çerçevesinde ajans ve birim risk kütükleri, iş akış şemaları revize edilecek ve güncellenecektir. Bu çalışmalar için 2024 yılı içerisinde hizmet alımı yapılacaktır.

Bilgi İşlem Hizmetleri

Ajans bilgi işlem altyapısının merkezileştirilmesi faaliyetleri 2023 yılında tamamlanmıştır. Bu çalışmalar doğrultusunda, bilgisayar, bilgisayar donanımları, bilgisayar çevre ürünleri, ofis ekipmanları, mail kullanıcı ve mail server hizmeti, file server, ortak alan hizmetleri, uzak toplantı programı, kullanıcı hizmetleri, active director, KAYS destek giderleri, güvenlik duvarı cihazları (3 adet) ve program lisansı, endpoint security ve security center network yazılım lisansları ve diğer sarf malzemelerinin temini ve bakımı vb. faaliyetlerin yürütülmesi amacıyla ödenek tahsisi yapılmıştır.

Etki Analiz Çalışmaları

Yürütülen programların ve verilen desteklerin yararlanıcı kurumlar ve nihai faydalanıcılar üzerindeki etkisini ölçmeye yönelik bir etki değerlendirme çalışması yürütülecektir. Bu kapsamda, Mesleki Eğitimin Geliştirilmesi Mali Destek Programı (MEG), Sektörel Rekabet Gücünün Geliştirilmesi Altyapı Programı 1 ve Sektörel Rekabet Gücünün Geliştirilmesi Altyapı Programı 2'nin etki analizi yaptırılacaktır. Söz konusu çalışmaların yürütülmesi maksadıyla hizmet alımı yapılması planlanmaktadır.

Tablo 155: Kurumsal Gelişim Kapasite Geliştirme Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Kapasite Geliştirme	Yürütülen Personel Alım Süreci Sayısı	Adet	1	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Katılım Sağlanan Eğitim Sayısı	Adet	4	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Eğitilere Katılım Sağlayan Personel Sayısı	Kişi	34	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Katılım Sağlanan Bilgi, Tecrübe Paylaşımı Toplantısı Sayısı	Adet	4	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Uygulanan Performans Sistemi Sayısı	Adet	1	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Kurulan Kurumsal Risk Yönetimi Sistemi Sayısı	Adet	1	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Bilgi İşlem Kapsamında Alınan Hizmet Sayısı	Adet	1	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Etki Analiz Rapor Sayısı	Adet	3	Etki Analiz Raporu

Tablo 166: Kurumsal Gelişim Kapasite Geliştirme Faaliyetleri Bütçe Tablosu

Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
71mdlik Eğitim Faaliyetleri	İMİB	01.01.2024 31.12.2024	200.000,00
Personel Ödemeleri	İMİB	01.01.2024 31.12.2024	62.184.753,02
Görev Yollukları	Tüm Birimler	01.01.2024 31.12.2024	600.000,00
Görev Giderleri	Tüm Birimler	01.01.2024 31.12.2024	100.000,00
Yetkinlik ve Hedef Bazlı Performans Sistemi	İMİB	01.01.2024 31.12.2024	50.000,00
Kurumsal Risk Yönetimi ve İç Kontrol Sistemi	Tüm Birimler	01.01.2024 31.12.2024	100.000,00
Etki Analiz Çalışmaları	İDB	01.01.2024 31.12.2024	150.000,00
TOPLAM			63.384.753,02

3.1.3. Tanıtım Faaliyetleri

Ajans İletişim, Tanıtım ve Görünürlük Faaliyetleri

Ajansımızca 2024 yılı içerisinde Ajans destek ve etkinliklerinin tanıtımı için çeşitli faaliyetler gerçekleştirilecektir.

Ajans kurumsal kimliğinin görünürlüğünün sağlanması için kurumsal nitelikte kırtasiye malzemesi alımı yapılacaktır. Ajans personelinin kullanımı ve toplantılarda paydaşlara verilmek üzere kalem, notluk, defter, çanta gibi ürünlerin tedarik edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. 2024 yılı içerisinde bu tür kurumsal nitelikli temel kırtasiye ve promosyon malzemeleri alımı yapılacaktır. Ayrıca Ajansın genelini ilgilendiren tanıtım materyallerinin basımı yapılacaktır. Gerek bölgesel gerek ulusal düzeydeki kurumsal dergi ya da bültenlerde yayımlanmak üzere, Ajansa ve Ajans faaliyetlerine ilişkin bilgi notları ve reklamlar hazırlanacaktır.

Ajansımızca 2024 yılı içerisinde KUDAKA Kurumsal Stratejik Planı (2024-2028) hazırlığı öngörülmektedir. Çalışmalar Ajans uzmanları marifetiyle yürütülecek olup ilgili çalışmalarda kullanılmak üzere yapılacak ilave faaliyetler (anket uygulaması, odak grup toplantıları vb) için hizmet alımı yapılacaktır.

Ajansın, faaliyetlerini geniş kesimlere ulaştırmak için kullandığı en önemli iletişim ve tanıtım araçlarından olan kurumsal internet sitesi (<https://kudaka.ka.gov.tr/>), TRA1 Düzey 2 Bölge Planı “Bölgede Turizmin Değer Zincirindeki Tüm Alt Sektörlerle Beraber Yüksek Sosyoekonomik Faydayı Sağlaması” önceliği doğrultusunda; Ajansın ve bölgenin ihtiyaçlarına ve yeni gelişmelere uygun olarak tasarım ve teknolojik altyapı yönünden geliştirilecek ve internet sitelerinin içeriği, yayın dili sosyal medya uygulamalarını da kapsayacak şekilde geliştirilecek ve düzenli olarak güncellenecektir.

Küresel, ulusal ve bölgesel düzeyde güncel gelişmelerin yakından takip edilebilmesi amacıyla sektörel, kültürel, iktisadi ve sosyal konularda; yerel, ulusal ve uluslararası yayınlar satın alınacak ve gerekli görülen süreli yayınlara abone olunacaktır. Yerel ve ulusal medyada Ajans ve bölge ile ilgili kalkınma odaklı tüm haber ve görsellerin takip edilmesi ve arşivlenmesi amacıyla medya takip hizmeti alınacaktır. Bu çerçevede elde edilen veriler ışığında gerekli raporlama ve analizler yapılacaktır.

Basın temsilcileri ziyaret edilecek; basın toplantıları düzenlenecek ve Genel Sekreter ya da ilgili uzmanların TV ve radyo programlarına konuk olması ile medyanın Ajansa dair güncel gelişme ve faaliyetlerden haberdar olması sağlanacaktır.

Ayrıca Ajans destek ve faaliyetlerinin ulusal ve uluslararası alanda daha görünür hale gelmesini sağlamak amacıyla medya takip hizmeti, kurumsal internet sitesi ve sosyal medya hesaplarının geliştirilmesi, yerel basın-yayın kuruluşlarına reklam ve ilan verme, abonelikler, görünürlük materyali temini vb. iletişim, tanıtım ve görünürlük faaliyetleri yürütülecektir.

Tablo 177: Kurumsal Gelişim Kapasite Geliştirme Faaliyetleri Bütçe Tablosu

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Tanıtım	Hazırlanan Kurumsal Stratejik Plan Sayısı	Adet	1	Faaliyet Raporu
Tanıtım	Basılı, İşitsel, Görsel ve Sosyal Medyada Yayınlanan Haber/Duyuru Sayısı	Kişi	30	Faaliyet Raporu

Tablo 188: Kurumsal Gelişim Tanıtım Faaliyetleri Bütçe Tablosu

Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Tanıtım, Kurumsal Kırtasiye ve Promosyon Malzemeleri Tedariki	İMİB	01.01.2024 31.12.2024	150.000,00
Kurumsal Stratejik Plan Hazırlanması	PPB, İMİB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	50.000,00
Ajans İletişim, Tanıtım ve Görünürlük Faaliyetleri	PPB	01.01.2024 31.12.2024	250.000,00
TOPLAM			900.000,00

3.1.4. Diğer Proje ve Faaliyetler

Mali destek programlarına yönelik olarak 2024 yılında gerçekleştirilmesi öngörülen bilgilendirme ve eğitim faaliyetleri, teknik yardım masasının oluşturulması, proje değerlendirme ve sonuçların ilan edilmesi gibi faaliyetlerin giderleri için bir bütçe ayrılmıştır.

Genel Yönetim Faaliyetleri

Ajansın 2024 yılında faaliyetlerini sürdürebilmesi için bazı destek hizmetlerine ve satın almalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda;

- Ajansın bilgi ve iletişim teknolojileri altyapısının geliştirilmesi için gerekli olan yeni yazılım ve donanımların alımı gerçekleştirilecek ve güncellenmesi sağlanacaktır.
- Ajans bünyesinde bilgi iletişim teknolojileri altyapısının sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla gerekli bakım faaliyetleri yürütülecek, bu kapsamda hizmet alımı yapılacaktır.

- Ajansda oluşacak ihtiyaçları gidermek amacıyla demirbaş, ofis ekipmanı, kırtasiye ve sarf malzemeleri temini için gerekli satın almalar yapılacaktır.
- Ajans; güvenlik, temizlik, münferit ve küçük nitelikli bakım ve onarımlar gibi ihtiyaç duyulan mal ve hizmetleri temin edecektir.
- Ajans hizmetlerinde kullanılmak üzere şoförsüz binek araç hizmet alımı kalemine ihtiyaç duyulmuştur. Bu kapsamda temin edilecek araçların aylık hizmet bedelleri ile yakıt giderleri yıl boyunca ödenecektir. Ayrıca bu kalem kapsamında 2023 yılından sarkan şoförsüz binek araç hizmet alımı ödemeleri gerçekleştirilecektir.
- Ajans faaliyetleri kapsamında posta, kargo, kurye, internet ve telefon giderleri gibi iletişim hizmetleri karşılanacaktır.
- Ajans hizmet binasının ve Yatırım Destek Ofislerinin hizmet mekânlarının bakım, onarım, kira, elektrik, su ve doğalgaz gibi giderleri karşılanacaktır.
- Ajansımızın hukuk işlerinin yürütülmesi için avukatlık hizmet alımı yapılacaktır.
- Ajansımızın özellikle proje izleme ve değerlendirme faaliyetleri için ihtiyaç duyulması halinde bilirkişi hizmet alımı yapılacaktır.
- 2024 Yılı Çalışma Programında ihtiyaç olması durumunda kullanılmak üzere yedek ödenek ayrılacaktır.

Tablo 199: Kurumsal Gelişim Diğer Proje ve Faaliyetler Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Diğer Proje ve Faaliyetler	Destek Programları Kapsamında Yürütülen Değerlendirme Ödeme Süreci Sayısı	Adet	2	Faaliyet Raporu
Diğer Proje ve Faaliyetler	Rutin İşler Kapsamında Yapılan Mal Alımı Sayısı	Adet	5	Faaliyet Raporu
Diğer Proje ve Faaliyetler	Rutin İşler Kapsamında Yapılan Hizmet Alımı Sayısı	Adet	6	Faaliyet Raporu
Diğer Proje ve Faaliyetler	Rutin Fatura Ödeme Süreci Sayısı	Ay	12	Faaliyet Raporu
Diğer Proje ve Faaliyetler	Hukuki Süreçlere İlişkin Hizmet Alımı Sayısı	Adet	1	Faaliyet Raporu
Diğer Proje ve Faaliyetler	İzleme Süreçleri Kapsamında Yapılan Bilirkişi Hizmet Alımı Sayısı	Adet	2	Faaliyet Raporu

Tablo 200: Kurumsal Gelişim Diğer Proje ve Faaliyetler Bütçe Tablosu

Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
MDP Bilgilendirme ve Eğitim, Teknik Yardım ve Proje Değerlendirme Giderleri	PPB	01.01.2024 31.12.2024	100.000,00
Tüketime Yönelik Mal ve Malzeme Alımı	Tüm Birimler	01.01.2024 31.12.2024	1.000.000,00
Temsil ve Tanıtım Giderleri	Tüm Birimler	01.01.2024 31.12.2024	250.000,00
Menkul Mal ve Gayri Maddi Hak Alımı Giderleri	İMİB, İDB, PPB	01.01.2024 31.12.2024	1.250.000,00
Temizlik Malzemesi Alımı	İMİB	01.01.2024 31.12.2024	250.000,00
Şoförsüz Binek Araç Hizmet Alımı	İMİB	01.01.2024 31.12.2024	2.000.000,00
Bakım ve Onarım Giderleri	İMİB	01.01.2024 31.12.2024	500.000,00
Diğer Hizmet Alımları	İMİB	01.01.2024 31.12.2024	1.000.000,00
Komisyon Giderleri	İMİB	01.01.2024 31.12.2024	50.000,00
Mahkeme Harç ve Giderleri	İMİB	01.01.2024 31.12.2024	150.000,00
Diğer Yasal Giderler	İMİB	01.01.2024 31.12.2024	350.000,00
Yedek Ödenek	Tüm Birimler	01.01.2024 31.12.2024	2.000.000,00
Proje İzleme Süreçlerine İlişkin Bilirkişi Hizmet Alımı	İDB	01.01.2024 31.12.2024	150.000,00
		TOPLAM	9.050.000,00

4. YEREL KALKINMA FIRSATLARI

4.1 Araştırma, Analiz ve Raporlama

4.1.1 Bölgesel Girdi Çıktı Analizleri

4.1.1.1 Amaç

Bölgesel Girdi Çıktı Analizleri çalışmaları kapsamında TRA1 Bölgesi'nde tüm sektörlerin birbirleriyle bağlantılarını ve ilişkilerini ortaya koymak ve bölgenin hangi sektörde hangi girdileri kullandığı, ne gibi çıktılar ürettiği gibi hususları ekonometrik olarak analiz etmek amaçlanmaktadır.

4.1.1.2 Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nin Türkiye ekonomisi içerisinde mevcut rolü ve fonksiyonunu ortaya koymak, bölgedeki sektörlerin birbirleriyle bağlantılarını incelemek, hangi sektörün hangi sektörden hangi mal, ürün ya da hizmetleri aldığı, hangi sektörlerle ne gibi mal, ürün ya da hizmetleri sağladığı hususlarını irdelemek bölgenin geleceğine yön verebilmek adına önem arz etmektedir. Bu nedenle Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda Bölgesel Girdi Çıktı Analizi çalışması gerçekleştirilecektir. Faaliyet kapsamında analiz çalışmasının basımı da yaptırılacaktır.

4.1.1.3 Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 211: Bölgesel Girdi Çıktı Analizleri Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Raporlama	Girdi Çıktı Analiz Raporu	Adet	1	Rapor Dokümanı, Ajans Faaliyet Raporu

Tablo 222: Bölgesel Girdi Çıktı Analizleri Bütçe Bilgileri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Bölgesel Girdi Çıktı Analizleri	PPB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	100.000,00
TOPLAM			100.000,00

4.1.1.4 Diğer Ajans / Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Faaliyet kapsamında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının koordinasyonunda gerekli iş ve işlemler yürütülecektir. Sürecin takip ve koordinasyonu Planlama ve Programlama Birimi ve YDO'lar eliyle yürütülecektir.

4.1.1.5 İzleme ve Değerlendirme

Faaliyetin izleme ve değerlendirmesi Planlama ve Programlama Birimi ve Yatırım Destek Ofisleri tarafından gerçekleştirilecektir.

4.1.2 Bölge Planı Tasarımı, Basımı ve İlgili Diğer Giderler

4.1.2.1 Amaç

TRA1 2024-2028 Bölge Planı'nın onay süreçleri çerçevesinde ihtiyaç duyulabilecek giderlerin karşılanması amaçlanmaktadır.

4.1.2.2 Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

TRA1 2024-2028 Bölge Planı kapsamında yürütülen çalışmalar 2023 yılında tamamlanarak hazırlanan taslak değerlendirme için Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına gönderilmiştir. Planın onaylanmasını müteakip grafik tasarım, basım gibi ihtiyaçların karşılanması için bir bütçe öngörülmüştür.

4.1.2.3 Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 233: Bölge Planı Tasarımı, Basımı ve İlgili Diğer Giderler Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Raporlama	Basılı Bölge Planı Dokümanı	Adet	200	Bölge Planı Dokümanları

Tablo 244: Bölge Planı Tasarımı, Basımı ve İlgili Diğer Giderler Bütçe Bilgileri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Bölge Planı Tasarımı, Basımı ve İlgili Diğer Giderler	PPB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	200.000,00
TOPLAM			200.000,00

4.1.2.4 Diğer Ajans / Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Faaliyet kapsamında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının koordinasyonunda gerekli iş ve işlemler yürütülecektir. Sürecin takip ve koordinasyonu Planlama ve Programlama Birimi ve YDO'lar eliyle yürütülecektir.

4.1.2.5 İzleme ve Değerlendirme

Faaliyetin izleme ve değerlendirmesi Planlama ve Programlama Birimi ve Yatırım Destek Ofisleri tarafından gerçekleştirilecektir.

4.2. Tanıtım ve Yatırım Destek Faaliyetleri

4.2.1. Erzurum Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri

4.2.1.1. Amaç

Erzurum ilinde yatırım ortamının iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve yeni yatırımların çekilmesi ana amacıyla; mevcut yatırım ve yatırımcıların desteklenmesi, cari olarak öne çıkan sektörlerde ihtiyaç duyulan beşeri ve fiziki sermayenin nicelik ve nitelik olarak artırılması ve potansiyel yatırım alanları ve yatırımcıların tespiti, yönlendirilmesi, teşviki ve desteklenmesi kapsamında kaynak temini, yatırım analizi, yatırıma destek, koordinasyon, yatırım izleme ve takibi, tanıtım, eğitim/danışmanlık, raporlama odaklı çalışmalar yapmak.

4.2.1.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Erzurum ilindeki mevcut yatırım potansiyelinin ekonomik anlamda güçlü katma değer üreten somut çıktılara dönüşmesi hedefinin başlangıç aşamasında, başta Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı ve Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. ortaklığında, “*Erzurum İli Potansiyel Yatırım Alanları Araştırması*” isimli analiz çalışması olmak üzere çeşitli analiz çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalar doğrultusunda ilimizde öncelikle Organize Sanayi Bölgelerine ve diğer bölgelere yatırım çekme, istihdam oluşturma, yatırımcıya bölgeyi tanıtmaya, bölge adına analiz çalışmaları, teşvik konusunda bilgilendirme ve yatırımcıları teşvik etme, makro ekonomik etkileri önem arz eden ithalat/ihracat ve dış pazar/dış yatırımcı noktaları üzerine analiz ve ziyaret/kabuller öncelik teşkil eden müdahale alanlarımız olarak öne çıkmaktadır. Bu kapsamda 2024 yılı içerisinde Erzurum'a yeni yatırımcı çekmek ve ilin girişimcilik potansiyelini geliştirmek, gerek bölgemizdeki mevcut yatırımcılara gerek bölgemize çekilen yeni yatırımcılara yol göstermek üzere Erzurum Yatırım Destek Ofisi faaliyetleri planlanmıştır.

4.2.1.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Erzurum Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri kapsamında Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı (CMDP) yerelde koordinasyonu; tanıtım ve yatırıma destek ile işbirliği ve koordinasyon alt başlıklarında temel fonksiyon olan teşvik öğelerinin tanıtımı, öğretimi ve kullanılması ile bölgesel tanıtıma katkı yapılması amacıyla eğitimler, danışmanlık, ziyaretler, kabuller ve çalıştay katılımları gerçekleştirilecektir. Bu kapsamda;

- Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı (CMDP) kapsamında 2024 yılı içerisinde Erzurum Oltu Belediyesinin yararlanıcısı olduğu “Erzurum Oltu Kalesi Restorasyonu Ve Turizme Kazandırılması Projesi” uygulanacak olup projenin Erzurum Yatırım Destek Ofisi koordinasyon ve güdümünde yürütülmesi planlanmaktadır. 2024 yılında ayrıca CMDP programı kapsamında yeni projelerin tasarlanmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir.
- <https://www.yatirimadestek.gov.tr> platformu üzerinden Erzurum ile ilgilenen potansiyel yatırımcılara danışmanlık sağlanmaya devam edilecektir.
- Erzurum Yatırım Destek Ofisi personellerinin üye olarak yer aldığı kurullar tarafından gerçekleştirilen değerlendirme toplantılarına Ajans adına katılım sağlanacaktır.
- Erzurum ilindeki mevcut yatırımcıların sektörel tecrübelerini ve verimliliklerini artırmak, iyi uygulama örneklerini yerinde göstermek adına en az 2 adet sektörel tecrübe paylaşımı ve araştırma ziyareti gerçekleştirilecektir. Planlanan ziyaretlerden bazıları şunlardır: Erzurum ilinde entansif koyun yetiştiriciliği ile uğraşan işletmelerin/paydaşların kalite-standardizasyon, ürün çeşitlendirme/farklılaştırma ve markalaşma-pazarlama konularında iyi uygulama örneklerini yerinde görmelerini sağlamak amacıyla, Balıkesir ilindeki Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü ve öne çıkan işletmelere/kooperatiflere saha ziyareti düzenlenecektir. Ajansın eşgüdümünde gerçekleştirilmesi planlanan söz konusu ziyaretler için Erzurum ilinde faaliyet gösteren odalar ve borsalar ile işbirliği yapılacaktır. Erzurum ilinde faaliyet gösteren Oltu taşı ustalarının iyi uygulama örneklerini yerinde görmesi ve inceleme yapması maksadıyla Mardin ilindeki gümüşçülük (telkâri) ustalarına ziyaret gerçekleştirilecektir.

- Erzurum ilindeki mevcut yatırımcıların sorun ve ihtiyaçları konusunda bilgi sahibi olunması, öneriler geliştirilerek yatırımcıların doğru ve zamanında yönlendirilmesi amacıyla düzenli olarak saha ziyaretleri gerçekleştirilecektir.
- Bölgeye yeni yatırımların yapılması ve mevcut yatırımların genişletilmesi amacıyla yatırımcı ziyaretleri ve ağırlama faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Bu doğrultuda, paydaşlarla yapılacak görüşmelerle belirlenecek olan bölge yatırımcıları ve başta bölge kökenli olmak üzere tüm potansiyel yatırımcılar yerlerinde ziyaret edilecektir. Söz konusu yatırımcılara fizibilitesi hazırlanmış yatırım konuları başta olmak üzere bölgede öne çıkan yatırım olanaklarına ilişkin bilgilendirmeler yapılacaktır. Bu kişilerden bölgeyi ziyaret etmek isteyenlere yatırım olanakları ile uygun yatırım alanları yerinde gösterilecektir.
- Bölgede coğrafi işaret tescili almış veya coğrafi işaret alma potansiyeli taşıyan ürünlerin ticari bir marka değerine dönüşerek bölge kalkınmasına katkı sağlaması amacıyla çalışmalar yapılması planlanmıştır. Bu doğrultuda, Japonya Hükümeti tarafından finanse edilen, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) işbirliğiyle yürütülen İştin Sosyal Uyuma Projesi kapsamında 81 ilin yerel ve özgün nitelik taşıyan ürünlerinin belirlenerek görselleriyle birlikte hikâyeleştirilmesi ve tanıtılmasına yönelik oluşturulmakta olan Anadolu'dakiler Platformu portalında bölgedeki yöresel ürün üreticilerinin de yer alması amacıyla söz konusu portal ilgililere duyurulacak ve portala katılım aşamalarında ihtiyaç duyabilecekleri teknik yardım sağlanacaktır.
- Erzurum ilinin sahip olduğu spor altyapısının tanıtılması ve etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamak amacıyla odak grup toplantıları düzenlenecek, tesislerin ulusal ve uluslararası mecralarda tanıtılmasına yönelik tanıtım materyalleri hazırlanacak ve ilgili federasyon, kulüpler vb. paydaşlara tanıtım ve işbirliği amaçlı ziyaretler gerçekleştirilecektir.
- Bölgenin tanıtım faaliyetleri özellikle tanınmış blogger, vlogger, sosyal medya fenomenleri, alanlarında ünlü medyatik kişiler ya da sporcular eşliğinde gerçekleştirilecektir. Bu kapsamda bölgenin başta yöresel ürünleri olmak üzere gastronomi turizmi, kış turizmi, kongre ve fuar turizmi, tarih ve kültür turizmi, macera ve doğa sporları turizmi, eko-turizm ve sağlık turizmi değerlerinin ve bu merkezlerde sunulan hizmetlerin ulusal ve uluslararası alanda tanıtılması sağlanacaktır.

- Narman Peri Bacaları ile Oltu ilçesinde yer alan Gökkuşuğu Tepelerinden Şenkaya ilçesine kadar uzanan güzergâh üzerinde turizm rotası oluşturulması konusunda çalışma yürütülecek ve bu kapsamda bölgeye yönelik tanıtım videosu çekilecektir.
- İldeki uygun yatırım alanları ve konularının belirlenmesi ile sektörel raporların hazırlanması hedeflenmektedir. Bu kapsamda sektörel rapor, ön fizibilite etüdü veya fizibilite etüdü çalışmaları gerçekleştirilecektir.
- TRA1 Düzey 2 Bölgesinde yürütülen faaliyetler kapsamında ürün çeşitliliğinin ve verimliliğinin artırılması, teknoloji kullanım düzeyinin yükseltilmesi, yeşil ve dijital dönüşümün sağlanması ve yeni pazarlar bulunması için sektör temsilcilerinin katılımı ile ziyaretler gerçekleştirilecektir.

Tablo 255: YKF Erzurum Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Ajans Destekleri	Koordine edilen ve tamamlanan CMDP Projesi Sayısı	Adet	1	Ara, İzleme ve Nihai Raporlar
İşbirliği ve Koordinasyon	Sektörel Ziyaret Sayısı	Adet	2	Ziyaret Raporu
İşbirliği ve Koordinasyon	Firma Ziyareti Sayısı	Adet	25	Ziyaret Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Tanıtım Materyali	Adet	1	Tanıtım Materyali
Tanıtım ve Yatırım Destek	Anadoludakiler Platformuna Kaydedilen Yöresel Ürün Sayısı	Adet	5	Portal ekran görüntüleri
Tanıtım ve Yatırım Destek	Odak Grup Toplantısı Sayısı	Adet	3	Katılım listesi, ajans faaliyet raporu, toplantı görselleri
Tanıtım ve Yatırım Destek	Tanıtım Etkinlikleri	Adet	2	Etkinlik fotoğrafları, harcama belgeleri
Tanıtım ve Yatırım Destek	Turizm Rotası ve Tanıtım Videosu	Adet	1	Turizm rotası, tanıtım videosu, harcama belgeleri
Tanıtım ve Yatırım Destek	Sektörel Araştırma Raporları	Adet	1	Hazırlanan Rapor

4.2.1.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Özellikle yatırım, teşvik ve destek odaklı alanlarda yerel, bölgesel ve ulusal paydaşlarla eşgüdüm ve koordinasyon içerisinde hareket edilecektir.

4.2.1.5. İzleme ve Değerlendirme

Proje süreçlerinin gerçekleştirilmesi doğrudan ve/veya mal/hizmet alımı yöntemi ile planlanan faaliyetlerin izlenmesi, zamanında tamamlanması, söz konusu faaliyetlerden beklenen sonuçların elde edilmesi ve bu sonuçların takibi ve değerlendirilmesi Erzurum Yatırım Destek Ofisi tarafından takip edilecektir.

Tablo 266: YKF Erzurum Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri Bütçe Bilgileri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahminî Maliyet (TL)
CMDP projelerinin takip ve koordinasyonu	Erzurum YDO	01.01.2024 31.12.2024	50.000,00
Yatırımcılara Yönelik Ziyaretler	Erzurum YDO	01.01.2024 31.12.2024	50.000,00
Spor tesislerine yönelik odak grup toplantısı düzenlenmesi ve tanıtım materyalleri hazırlanması	Erzurum YDO	01.01.2024 31.12.2024	150.000,00
Narman Peri Bacaları - Oltu Gökkuşığı Tepeleri - Şenkaya güzergâhı turizm rotası ve tanıtım videosu	Erzurum YDO	01.01.2024 31.12.2024	100.000,00
Sektörel Araştırma Raporları	Erzurum YDO	01.01.2024 31.12.2024	150.000,00
Paydaşlar ile Toplantı ve Saha Ziyaretleri	Erzurum YDO	01.01.2024 31.12.2024	75.000,00
TOPLAM			575.000,00

4.2.2. Erzincan Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri

4.2.2.1. Amaç

Erzincan Yatırım Destek Ofisi; mevcut yatırımların desteklenmesi, potansiyel yatırımların teşvik edilmesi, ön fizibilitelerin tanıtımı ve hayata geçirilmesi ve öne çıkan sektörlerde ihtiyaç duyulan beşeri sermayenin geliştirilmesi amacıyla eğitim/danışmanlık, raporlama, tanıtım, koordinasyon, izleme ve yatırım destek odaklı çalışmalarla Erzincan ili yatırım ortamının iyileştirilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

4.2.2.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Erzincan ilindeki mevcut yatırım potansiyelinin ekonomik anlamda güçlü katma değer üreten somut çıktılara dönüşmesi amacıyla Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı ve Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. ortaklığında hazırlanan Erzincan İli Potansiyel Yatırım Alanları Araştırması” isimli analiz çalışması 2017 yılında yayınlanmıştır. Söz konusu çalışma ve Ajans 2024-2028 TRA1 Düzey 2 Bölge Planı kapsamında tespit edilen gelişme eksenleri doğrultusunda Erzincan Yatırım Destek Ofisi 2024 yılı faaliyetleri planlanmıştır. Faaliyet amacında belirlenen odak alanlardaki eylemlerin gerçekleştirilmesi ile Erzincan ilinin ve TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nin sürdürülebilir kalkınma çabasına katkıda bulunulacaktır.

4.2.2.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Faaliyetler kapsamında;

- İldeki uygun yatırım alanları ve konularının belirlenmesi ile sektörel raporların hazırlanması hedeflenmektedir. Bu kapsamda sektörel rapor, ön fizibilite etüdü veya fizibilite etüdü çalışmaları gerçekleştirilecektir.
- İzin ve ruhsat işlemleri için Erzincan YDO'ya başvuracak olan yatırımcıların bürokratik işlemlerinin kamu kurumları nezdinde takip ve koordine edilmesi sağlanacaktır.
- Erzincan İŞGEM'e yapılacak başvurularda firma taleplerinin incelenmesi, değerlendirilmesi, izin ve ruhsat işlerinin takip edilmesi sağlanacaktır.
- Teknik Destek, Fizibilite Desteği, Finansman Desteği ve Mali Destek Programları kapsamında gerekli bilgilendirmelerin gerçekleştirilmesi, proje başvurularının alınması ve ihtiyaç halinde izlemeler gerçekleştirilecektir.
- İldeki mevcut yatırımcılarımızın sektörel tecrübelerini ve verimliliklerini artırmak, dış ticaret kapasite ve kabiliyetlerini geliştirmek ve onlara iyi uygulama örneklerini yerinde göstermek adına sektörel tecrübe paylaşımı ve araştırma ziyaretleri yapılacaktır.

- Bölgeye yeni yatırımların yapılması ve mevcut yatırımların genişletilmesi amacıyla yatırımcı ziyaretleri ve ağırlama faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Bu doğrultuda, paydaşlarla yapılacak görüşmelerle belirlenecek olan bölge yatırımcıları ve başta bölge kökenli olmak üzere tüm potansiyel yatırımcılar yerlerinde ziyaret edilecektir. Söz konusu yatırımcılara fizibilitesi hazırlanmış yatırım konuları başta olmak üzere bölgede öne çıkan yatırım olanaklarına ilişkin bilgilendirmeler yapılacaktır. Bu kişilerden bölgeyi ziyaret etmek isteyenler bölgede ağırlanacak ve yatırım olanakları ile uygun yatırım alanları yerinde gösterilecektir.
- TRA1 Düzey 2 Bölgesinde yürütülen faaliyetler kapsamında ürün çeşitliliğinin ve verimliliğinin artırılması, teknoloji kullanım düzeyinin yükseltilmesi, yeşil ve dijital dönüşümün sağlanması ve yeni pazarlar bulunması için sektör temsilcilerinin katılımı ile ziyaretler gerçekleştirilecektir.
- Yatırım Teşvik Sistemi hakkında toplantı ve kurum ziyareti gibi faaliyetlerle bilgilendirmeler yapılacaktır.
- Kamu kurumu, STK ve özel sektör temsilcileri ile görüşmelerin yapılması ve değerlendirme toplantılarının ve ziyaretlerin gerçekleştirilmesi sağlanacaktır.
- İlde Ajans adına düzenlenecek olan toplantı, tören ve çalıştay organizasyonlarının düzenlenmesi/koordinasyonu sağlanacaktır.
- Yatırım teşvik belgesi alan yatırımların izlenmesi, ekspertiz işlemlerinin yapılması ve ilgili Bakanlığa rapor edilmesi faaliyetine devam edilecektir.
- <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> platformu üzerinden Erzincan ile ilgilenen potansiyel yatırımcılara danışmanlık sağlanmaya devam edilecektir.

Tablo 277: YKF Erzincan Yatırım Destek Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Tanıtım ve Yatırım Destek	Sektörel Araştırma Raporları	Adet	5	Hazırlanan Rapor
Tanıtım ve Yatırım Destek	Değerlendirme Toplantısı Sayısı	Adet	5	Toplantı Tutanağı, Fotoğraflar
Tanıtım ve Yatırım Destek	Tanıtım Materyalleri	Çeşit	2	Materyaller
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yatırımcı Ziyareti	Adet	20	YDO Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Teşvik Sistemi Uygulaması Kapsamında Gerçekleştirilen Toplantı/Kurum/Firma Ziyareti Sayısı	Adet	25	YDO Faaliyet Raporu
Araştırma Analiz ve Programlama	Araştırma/Fizibilite Raporu	Adet	2	Raporlar
Tanıtım ve Yatırım Destek	Kamu, STK, Özel Sektör Temsilcileri ile Yapılan Görüşme/Toplantı Sayısı	Adet	10	YDO Faaliyet Raporu

4.2.2.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Erzincan Yatırım Destek Faaliyetleri kapsamında başta Ajans Planlama ve Programlama Birimi olmak üzere ilgili diğer birimler ile yerel, bölgesel ve ulusal paydaşlarla eşgüdüm ve koordinasyon içerisinde hareket edilecektir.

4.2.2.5. İzleme ve Değerlendirme

Erzincan Yatırım Destek Ofisi tarafından ve/veya dışarıdan mal/hizmet alımı yöntemi ile gerçekleştirilmesi planlanan faaliyetlerin zamanında tamamlanması ve söz konusu faaliyetler bağlamında beklenen sonuçların elde edilmesi süreci Erzincan Yatırım Destek Ofisi Koordinatörü tarafından takip edilecektir.

Tablo 288: YKF Erzincan Yatırım Destek Faaliyetleri Bütçe Bilgileri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahminî Maliyet (TL)
Sektörel Araştırma Raporları	Erzincan YDO	01.01.2024 31.12.2024	200.000,00
Yatırımcılara Yönelik Ziyaretler	Erzincan YDO	01.01.2024 31.12.2024	50.000,00
İzin ve Ruhsat İşlemleri	Erzincan YDO	01.01.2024 31.12.2024	0,00
Erzincan İŞGEM Kurul İşlemleri	Erzincan YDO	01.01.2024 31.12.2024	0,00
Ajansın Destek Bilgilendirmeleri	Erzincan YDO	01.01.2024 31.12.2024	0,00
YTS Bilgilendirmeleri	Erzincan YDO	01.01.2024 31.12.2024	0,00
Paydaşlar ile Toplantı ve Saha Ziyaretleri	Erzincan YDO	01.01.2024 31.12.2024	75.000,00
YTB Alan Yatırımların Takibi	Erzincan YDO	01.01.2024 31.12.2024	0,00
TOPLAM			325.000,00

4.2.3. Bayburt Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri

4.2.3.1. Amaç

Bayburt Yatırım Destek Ofisi mevcut yatırımların desteklenmesi, potansiyel yatırımların teşvik edilmesi ve öne çıkan sektörlerde ihtiyaç duyulan beşeri sermayenin geliştirilmesi amacıyla eğitim/danışmanlık, raporlama, tanıtım, koordinasyon, izleme ve yatırım destek odaklı çalışmalarla Bayburt ili yatırım ortamının iyileştirilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

4.2.3.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Bayburt ilindeki mevcut yatırım potansiyelinin ekonomik anlamda güçlü katma değer üreten somut çıktılara dönüşmesi hedefinin başlangıç aşamasında, Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı ve Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. ortaklığında, “Bayburt İli Potansiyel Yatırım Alanları Araştırması” isimli analiz çalışması yapılmıştır. Söz konusu çalışma, Ajans 2024- 2028 TRA1 Düzey 2 Bölge Planı kapsamında tespit edilen gelişme eksenleri ve uygun yatırım

alanları doğrultusunda Bayburt Yatırım Destek Ofisi 2024 yılı faaliyetleri hazırlanmıştır. Faaliyet amacında belirlenen çalışmaların gerçekleştirilmesiyle Bayburt ilinin ve TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nin sürdürülebilir sosyo-ekonomik kalkınmasına katkıda bulunulacaktır.

4.2.3.3.Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Faaliyet kapsamında;

- Girişimcilere yatırımları öncesinde rehberlik etmesi için Bayburt ilinde Kaba Yem Üretim Tesisi Ön Fizibilite Raporu hazırlanacaktır.
- Bayburt ilindeki mevcut yatırımcıların sorun ve ihtiyaçları konusunda bilgi sahibi olunması, öneriler geliştirerek yatırımcıların doğru ve zamanında yönlendirilmesi amacıyla düzenli olarak saha ziyaretleri gerçekleştirilecektir.
- İldeki mevcut yatırımcılarımızın sektörel tecrübelerini ve verimliliklerini artırmak, dış ticaret kapasite ve kabiliyetlerini geliştirmek ve onlara iyi uygulama örneklerini yerinde göstermek adına sektörel tecrübe paylaşımı ve araştırma ziyaretleri yapılacaktır. Bu kapsamda sektörel araştırma raporları hazırlanacaktır.
- Bölgeye yeni yatırımların yapılması ve mevcut yatırımların genişletilmesi amacıyla yatırımcı ziyaretleri ve ağırlama faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Bu doğrultuda, paydaşlarla yapılacak görüşmelerle belirlenecek olan bölge yatırımcıları ve başta bölge kökenli olmak üzere tüm potansiyel yatırımcılar yerlerinde ziyaret edilecektir. Söz konusu yatırımcılara fizibilitesi hazırlanmış yatırım konuları başta olmak üzere bölgede öne çıkan yatırım olanaklarına ilişkin bilgilendirmeler yapılacaktır. Bu kişilerden bölgeyi ziyaret etmek isteyenler bölgede ağırlanacak ve yatırım olanakları ile uygun yatırım alanları yerinde gösterilecektir.
- TRA1 Düzey 2 Bölgesinde yürütülen faaliyetler kapsamında ürün çeşitliliğinin ve verimliliğin artırılması, teknoloji kullanım düzeyinin yükseltilmesi, yeşil ve dijital dönüşümün sağlanması ve yeni pazarlar bulunması için sektör temsilcilerinin katılımı ile ziyaretler gerçekleştirilecektir.
- Bayburt ilindeki kamu ve özel sektör temsilcileri ile Ajansın Destekleri ve diğer fon kaynakları ile ilgili bir adet bilgilendirme toplantısı gerçekleştirilecektir.
- Bayburt ilinde bulunan Kenan Yavuz Etnografya Müzesi ve Baksı Müzesi ulusal ve uluslararası birçok prestijli ödülü almaya hak kazanmış ve Bayburt turizminin gelişmesine önemli derecede katkı sağlamışlardır. Ayrıca Ajansımızın desteğiyle il merkezinde “Bayburt Dede Korkut Şehir Müzesi” kurulmuş ve 2023 yılında

ziyaretçilere kapılarını açmıştır. Söz konusu müzeler Bayburt iline çok sayıda yerli ve yabancı turistın ziyaret etmesine katkı sunmuştur. Bu çerçevede müzecilik alanında Bayburt'un sahip olduğu turizm potansiyelinin daha etkin kullanılması amacıyla ildeki müzelere ilişkin tanıtım faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi, potansiyel yatırım alanlarının araştırılması, uygun alanlarda yatırım gerçekleştirilmesi için girişimcilerle görüşmeler sağlanması vb. çalışmaların yapılması planlanmaktadır.

- Bayburt ilinde arıcılık faaliyetleri yoğun olarak gerçekleştirilmektedir. İlin sahip olduğu endemik bitki türleri, zengin flora ve temiz doğası bal kalitesinin artmasına olanak sağlamaktadır. 2020 yılında coğrafi işaret tescili alan Bayburt Balının bilinirliğinin artırılması, markalaşması ve pazarlanması amacıyla girişimlerde bulunulacaktır. Ayrıca Bayburt iline bir Bal Paketleme Tesisi kazandırılması amacıyla potansiyel yatırımcılarla görüşmeler sağlanacaktır.
- İzin ve ruhsat işlemleri için Bayburt YDO'ya başvuran yatırımcıların bürokratik işlemlerinin kamu kurumları nezdinde takip ve koordine edilmesi sağlanacaktır.
- Teknik Destek, Fizibilite Desteği, Finansman Desteği ve Mali Destek Programları kapsamında gerekli bilgilendirmelerin gerçekleştirilmesi, proje başvurularının alınması ve ihtiyaç halinde izlemeler gerçekleştirilecektir.
- Yatırım Teşvik Sistemi hakkında toplantı ve kurum ziyareti gibi faaliyetlerle bilgilendirmeler yapılacaktır.
- İlde Ajans adına düzenlenecek olan toplantı, tören ve çalıştay organizasyonlarının düzenlenmesi/koordinasyonu sağlanacaktır.
- <https://www.yatirimadestek.gov.tr> platformu üzerinden Bayburt ile ilgilenen potansiyel yatırımcılara danışmanlık sağlanmaya devam edilecektir.

Tablo 299: YKF Bayburt Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Araştırma Analiz ve Programlama	Ön Fizibilite Raporu	Adet	1	Hazırlanan Raporlar
Tanıtım ve Yatırım Destek	Sektörel Araştırma Raporu	Adet	1	Hazırlanan Raporlar
İşbirliği ve Koordinasyon	Sektörel Ziyaret Sayısı	Adet	1	Ziyaret Raporu
İşbirliği ve Koordinasyon	Firma Ziyareti Sayısı	Adet	25	Ziyaret Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Bilgilendirme Toplantıları	Adet	1	Toplantı Tutanakları veya Fotoğraflar
Tanıtım ve Yatırım Destek	Kamu, STK, Özel Sektör Temsilcileri ile Yapılan Görüşme/Toplantı Sayısı	Adet	5	YDO Faaliyet Raporu

4.2.3.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Bayburt Yatırım Destek Ofisi, belirlenen faaliyetleri uygularken Ajans çalışma birimleri ile birlikte yerel, bölgesel ve ulusal paydaşlar ile eşgüdüm ve koordinasyon içerisinde hareket edecektir.

4.2.3.5. İzleme ve Değerlendirme

Bayburt Yatırım Destek Ofisi tarafından bizzat ve/veya mal/hizmet alımı yöntemi ile gerçekleştirilmesi planlanan faaliyetlerin zamanında tamamlanması ve söz konusu faaliyetler bağlamında beklenen sonuçların elde edilmesi Bayburt Yatırım Destek Ofisi Koordinatörü tarafından takip edilecektir.

Tablo 30: YKF Bayburt Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri Bütçe Bilgileri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Sektörel Araştırma Raporları	Bayburt YDO	01.01.2024 31.12.2024	150.000,00
Yatırımcılara Yönelik Ziyaretler	Bayburt YDO	01.01.2024 31.12.2024	50.000,00
Ön Fizibilite Raporları	Bayburt YDO	01.01.2024 31.12.2024	0,00
Paydaşlar ile Toplantı ve Saha Ziyaretleri	Bayburt YDO	01.01.2024 31.12.2024	75.000,00
Bayburt İli Tematik Müze Yatırımı İçin Araştırma ve Tanıtım Faaliyetleri	Bayburt YDO	01.01.2024 31.12.2024	100.0000
TOPLAM			375.000,00

4.3. Ajans Destekleri

4.3.1. Ajansın Geçmiş Yıllara Ait Mali Destek, Teknik Destek, GÜdümlü Proje Desteği, Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı ve Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı Uygulamaları

Ajansımızca 2024 öncesinde uygulanan mali ve teknik destek programları ile Bakanlık koordinasyonunda bölgemizde yürütülmesi sağlanan SOGEP ve CMDP Programlarına ait projelerin 2024 yılına devreden ödemeleri bulunmaktadır. İlgili projelerin 2024 yılı içerisinde tamamlanması öngörülmekte olup izleme faaliyetleri İzleme ve Değerlendirme Birimi ile Erzurum Yatırım Destek Ofisi tarafından yapılacaktır.

Tablo 31: Geçmiş Yıllara Ait Program Uygulamalarına İlişkin Kalan Ödemeler

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Sektörel Rekabet Gücünün Geliştirilmesi Altyapı Programı	İDB	01.01.2024 31.12.2024	1.855.608,55
Sektörel Rekabet Gücünün Geliştirilmesi Altyapı Programı-2	İDB	01.01.2024 31.12.2024	3.923.455,09
Rekabetçi Sektörlerin Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı	İDB	01.01.2024 31.12.2024	1.054.215,17
Rekabetçi Sektörlerin Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı-2	İDB	01.01.2024 31.12.2024	257.633,84
Sektörel Yenilikçilik ve İstihdam Finansman Desteği Programı	İDB	01.01.2024 31.12.2024	3.842.808,90
2022 Yılı Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı	İDB	01.01.2024 31.12.2024	5.309.024,33
2023 Yılı Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı	İDB	01.01.2024 31.12.2024	7.709.614,60
2023 Yılı Güdümlü Proje Desteği (Ergan Dağı Tatil Köyü)	İDB	01.01.2024 31.12.2024	5.000.000,00
2023 Yılı Teknik Destek Giderleri	PPB	01.01.2024 31.12.2024	1.993.770,00
Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı Hizmetleri	ERZURUM YDO	01.01.2024 31.12.2024	0,00
Avrupa Birliği ve Diğer Ulusal ve Uluslararası Kuruluşların Mali Destekleri (COSME)	İDB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	5.457.334,07
Avrupa Birliği ve Diğer Ulusal ve Uluslararası Kuruluşların Mali Destekleri (TRA1 NEETs YOUth)	İDB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	7.500.000,00
Avrupa Birliği ve Diğer Ulusal ve Uluslararası Kuruluşların Mali Destekleri (bsnEA/Business support network East Anatolia in single market programme)	İDB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	1.250.000,00
Avrupa Birliği ve Diğer Ulusal ve Uluslararası Kuruluşların Mali Destekleri (ERASMUS Stratejik Ortaklık)	İDB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	273.323,80
Kayıtlı İstihdam Teşviki Programı	İDB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	21.110,03
TOPLAM			45.447.898,38

4.3.2. Sanayi Altyapısının Geliştirilmesi Mali Destek Programı

4.3.2.1 Amaç

Ajans tarafından yürütülen Sonuç Odaklı Programlardan herhangi birinin kapsamına doğrudan girmeyen, ancak bölgesel kalkınma açısından önem ve aciliyet arz ettiği değerlendirilen alanlarda faaliyet gösteren işletmelerin altyapılarının geliştirilmesi, teknoloji kullanım kapasitesinin ve hizmet kalitesinin yükseltilmesi, katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesi ve genç istihdamının artırılması.

4.3.2.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

TÜİK verilerine göre; bölgede sanayi sektörünün istihdam, gelir ve GSKD'deki payı yıllara göre (2011 - 2020) artış gösterse de henüz istenilen düzeye ulaşamamıştır. Bölgede, aynı dönemde sanayi sektörünün GSKD içindeki payı, %18'den %26,5'e yükselerek önemli bir artış göstermiş ancak bu oran yaklaşık %35 civarında seyreden ülke ortalamasının gerisinde kalmıştır. Ayrıca Bölge, 2020 yılı sanayi sektörü GSKD'sine göre 26 Düzey 2 Bölgesi arasında 23. sırada yer almıştır. İstihdamın sektörel dağılımına göre bölgede sanayi sektörü en düşük paya sahiptir (2022 yılında %12,3) ve bu oranla ülke ortalamasını (2022 yılında %27,7) yakalayamamıştır.

Sanayi sektöründe üretim çeşitliliği yeterli seviyede değildir. Başta doğal kaynaklardan ve tarımsal ürünlerden elde edilen hammaddenin (tarıma ve taş toprağa dayalı sanayi kolları) işlenmesine dayanan bir üretim tipi mevcuttur. TRA1 Bölgesi ülke geneline göre imalat sanayisinde yeterli gelişimi henüz gösterememiş olsa da son yıllarda yapılan özel sektör yatırımları ile yavaş da olsa bir gelişim seyri gözlenmektedir. Bölgedeki sanayi işletmeleri, başta tarımsal ve doğal kaynaklardan elde edilen hammaddeyi işlemeye dayalı olarak; gıda, maden ve taş - toprağa dayalı sanayi (çimento, perlit üretimi vs.) alt sektörlerinde faaliyet göstermektedir. Bölgede sanayi sektöründe mikro ve küçük işletmelerin faaliyet gösterdiği görülmektedir. Bu işletmelerin sektörel dağılımı ise gıda imalatı, madencilik, ağaç ve ağaç ürünleri imalatı, mobilya imalatı şeklinde yoğunlaşmaktadır. Bölgedeki imalat sanayi işletmelerinin teknolojik düzeyleri çoğunlukla orta-düşük ile orta-yüksek teknolojik ürünler şeklindedir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu(OSBÜK) verilerine göre; Sanayi altyapısı bakımından bölgede tamamlanma aşamasında olan Erzincan Tarıma Dayalı İhtisas (Besi) Organize Sanayi Bölgesi (OSB) ve Oltu OSB ile beraber toplamda 6 adet

OSB bulunmaktadır. Ayrıca başvuru aşamasında olan Tercan OSB ilgili çalışmalar da sürmektedir. Erzurum kent merkezindeki 2. OSB'nin planlama aşamaları tamamlanmış olup, OSB faaliyete başlamıştır. Bölgede tamamlanan ve yapımı devam eden toplam 19 KSS (Küçük Sanayi Sitesi) bulunmaktayken Endüstri Bölgesi bulunmamaktadır ancak özel sektör tarafından özel endüstri bölgesi oluşturulmasına yönelik çalışmalar mevcuttur. Bölgede; Erzurum'da 570 ha, Erzincan'da 372 ha ve Bayburt'ta 220 ha olmak üzere toplam 1.162 ha OSB alanı mevcuttur. Bu oran Türkiye'nin toplam OSB alanının (113.212ha) %0,01'ine denk gelmekte ve oldukça düşük kalmaktadır.

Bölgede hizmetler, sanayi, tarım ve turizm sektörlerinde teknik ve sosyal altyapı bakımından dönüşüm ve gelişime ihtiyaç bulunmaktadır. Sektörlerde yer alan bölge işletmelerinin ölçek, kurumsallaşma, dijitalleşme, yerel, ulusal ve uluslararası iş birlikleri kurma, insan kaynağı kapasitesi, AR-GE ve yenilikçilik, katma değerli üretim, finansmana ve yeni teknolojilere erişim, sermaye birikimi ve yatırım konularında mevcut teknik ve sosyal altyapıdan kaynaklanan sorunları mevcuttur. Bölgede sanayi sektörü, altyapı bakımından ülke geneline göre oldukça sınırlı kapasiteye sahip kalmakta ve lojistik altyapısına da ihtiyaç duymaktadır. Bunun yanında, bölge sanayisi özel sektör yatırımlarını istenen düzeyde çekememekte, hammaddeye ve pazarlara olan uzaklık nedeniyle imalat sanayinin rekabet gücü azalmaktadır. Bu nedenlerle lojistik imkânların geliştirilmesi, üretimde girdi maliyetlerinin azaltılması ve sanayi altyapısının iyileştirilmesi gerekmektedir.

TRA1 Düzey 2 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planında; "Bölgede Sanayi Sektöründe Yatırım Ortamının İyileştirilmesi" stratejik önceliği kapsamında taş, toprağa ve tarıma dayalı sanayi ile özellikle imalat sanayinde hammaddenin işlenmesi ve mamule dönüştürülmesinde teknoloji kullanımı, ürün çeşitlendirmesi ve katma değerli ürün üretmek amacı ile Ar-Ge ve yenilikçiliğin önemi vurgulanmaktadır. TRA1 Bölgesi sanayi sektörünün bölge içinden ve dışından yatırım çeker hale gelmesi sektörün gelişmesi açısından önemlidir. Bu bağlamda mevcut işletmelerin teknoloji kullanım düzeyleri yükseltilmesi ve bu işletmelere nitelikli iş gücüne erişim imkânı sağlanması önemli hususlardır. Ayrıca sanayi ve lojistik hizmetler için ayrılan alanlar genişletilmesi ve altyapı imkânlarının geliştirilmesi ve sanayi girişimcilerine ve diğer yatırımcılara yönelik destek mekanizmaları çeşitlendirilmesi önerilen konulardır.

Sanayi Altyapısının Geliştirilmesi Mali Destek Programıyla Bölgede yer alan planlı sanayi gelişiminin en önemli bileşenlerinden OSB ve KSS'lerin başta yabancı yatırımlar olmak üzere

yeni yatırımların çekilebilmesine olanak sağlayacak mevcut altyapı eksikliklerinin giderilmesine yönelik çözümlerin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Programın YKF'ye yönelik öncelikleri aşağıda yer almaktadır:

- TRA1 Bölgesindeki OSB ve KSS'lerin enerji altyapısı ihtiyaçlarının giderilmesi,
- Katı atıkların toplanması, taşınması, geri kazanılması ve bertaraf edilmesi için atık yönetim sistemlerinin kurulması, gerekli tesislerinin inşa edilmesi ve/veya iyileştirilmesi,
- Su, atık su altyapısı ve arıtma sistemlerinin kurulması ve/veya iyileştirilmesi,
- OSB ve KSS'lerin ihtiyaçları doğrultusunda mesleki eğitim merkezlerinin kurulması ve/veya geliştirilmesi.

4.3.2.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Sanayi Altyapısının Geliştirilmesi Mali Destek Programı kapsamında elde edilecek çıktı ve sonuçlar aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 32: YKF Sanayi Altyapısının Geliştirilmesi Mali Destek Programı Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Sanayi Altyapısının Geliştirilmesi Mali Destek Programı	Desteklenen Proje Sayısı	Adet	5	Program Kapanış Raporu, Ajans Faaliyet Raporu

Tablo 33: YKF Sanayi Altyapısının Geliştirilmesi Mali Destek Programı Sonuç Göstergeleri

Sonuç Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Kurulan Mesleki Eğitim Merkezi Sayısı	Adet	2	Firma Ürün Katalogları
Sektörde Faaliyete Geçen İşletme Sayısı	Adet	10	Ticaret ve Sanayi Odası Sicil Kayıtları
Kurulan altyapı sistemi sayısı	Adet	5	Proje Nihai Raporu

4.3.2.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Sanayi Altyapısının Geliştirilmesi Mali Destek Programında Ajans çalışma birimleri arasındaki koordinasyon Planlama ve Programlama Birimi tarafından sağlanacaktır.

4.3.2.5. İzleme ve Değerlendirme

Programın tasarımı, başvuruların alınması, değerlendirmelerin yapılması ve yararlanıcılar ile sözleşmelerin imzalanmasına kadar geçen tüm süreçlere ilişkin iş ve işlemlerden Planlama ve Programlama Birimi, izleme ve değerlendirme sürecindeki iş ve işlemlerden ise İzleme ve Değerlendirme Birimi sorumlu olacaktır.

Tablo 34: Sanayi Altyapısının Geliştirilmesi Mali Destek Programı Bütçe Bilgileri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Sanayi Altyapısının Geliştirilmesi Mali Destek Programı	PPB, İDB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	10.000.000,00
TOPLAM			10.000.000,00

4.3.3. 2024 Yılı Teknik Destek Programı

4.3.3.1 Amaç

TRA1 Düzey 2 Bölgesi'ndeki yerel yönetimlerin başta planlama çalışmaları olmak üzere bölge plan ve programlarını uygulayıcı veya yerel kalkınma kapasitesini artırıcı faaliyetleri ile Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliğinde belirtilen uygun başvuru sahiplerinin yerel ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunabilecek çalışmalarına destek sağlamak.

4.3.3.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Ajans tarafından yürütülen Sonuç Odaklı Programlardan herhangi birinin kapsamına doğrudan girmeyen, ancak bölgesel kalkınma açısından önem ve aciliyet arz ettiği değerlendirilen alanlarda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların ihtiyaç duyduğu eğitim, program ve proje hazırlanmasına katkı, danışmanlık hizmeti, geçici uzman personel görevlendirilmesi, lobi faaliyetleri ve uluslararası ilişkiler kurma gibi kurumsal nitelikli ve kapasite geliştirici faaliyetlerine teknik destek verilmesi planlanmaktadır.

Programın öncelikleri;

- Bölgesel kalkınma açısından önem arz eden konularda yerel aktörlerin kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik eğitim ve danışmanlık faaliyetlerinin desteklenmesi,
- Finansal kaynaklara erişim sağlamak amacıyla proje geliştirmeye yönelik eğitimler,

- Bölgeye özgü ürünlerin markalaşması, coğrafi işaret belgesi alması ve pazarlanmasına yönelik danışmanlık hizmeti sağlayan çalışmalar,
- Turizm, et, süt, arıcılık ve tabii kaynaklar sektörleri başta olmak üzere kaynak verimliliğine ihtiyaç duyulan tüm sektörlerde eğitim ve yönetim danışmanlığı faaliyetlerinin desteklenmesi,
- Genç istihdamını artırmak amacıyla gençlere nitelik kazandırılmasına yönelik eğitim ve danışmanlık faaliyetleri,
- Bölgedeki paydaşların bölge plan ve programlarını uygulayıcı faaliyetleri,
- Bölgede faaliyet gösteren firmaların ulusal ve uluslararası alanda rekabet edebilirliğini sağlayacak uygulamalar, dış ticaret ve e-ihracat yeteneklerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar,
- Avrupa Yeşil Mutabakatına uyum, yalın üretim, endüstriyel simbiyoz alanlarına yönelik kapasite arttırıcı uygulamalar,
- Kadın ve genç girişimciliğinin, sosyal girişimcilik uygulamalarının, kooperatifçiliğin ve üretici birliklerin geliştirilmesine yönelik faaliyetler,
- Gençlerin istihdam edilebilirliklerinin artırılmasına yönelik, uygulamalı eğitim faaliyetleri (iş makinesi operatörlüğü vb.) olacaktır.

4.3.3.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

2024 Yılı Teknik Destek Programı kapsamında elde edilecek çıktı ve sonuçlar aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 35: YKF 2024 Yılı Teknik Destek Programı Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Teknik Destek Programı	Desteklenen proje sayısı	Adet	12	Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Verileri
Teknik Destek Programı	Düzenlenen eğitim sayısı	Adet	6	Eğitim Katılım Çizelgeleri, Teknik Destek Nihai Raporları

Tablo 36: YKF 2024 Yılı Teknik Destek Programı Sonuç Göstergeleri

Sonuç Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Eğitim verilen kişi sayısı	Kişi	200	Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Verileri Proje nihai raporları
Destekten Yararlanan Kurum ve Kuruluş Sayısı	Adet	2	Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Verileri Proje nihai raporları
Danışmanlık hizmeti verilen kurum/kuruluş sayısı	Adet	6	Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Verileri Proje nihai raporları

4.3.3.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

2024 Yılı Teknik Destek Programı kapsamında Ajans çalışma birimleri arasındaki koordinasyon Planlama ve Programlama Birimi tarafından sağlanacaktır.

4.3.3.5. İzleme ve Değerlendirme

Programın tasarımı, başvuruların alınması, değerlendirmelerin yapılması ve yararlanıcılar ile sözleşmelerin imzalanmasına kadar geçen tüm süreçlere ilişkin iş ve işlemler ile izleme ve değerlendirme süreçlerinden Planlama ve Programlama Birimi sorumlu olacaktır.

Tablo 37: YKF 2024 Yılı Teknik Destek Programı Bütçe Bilgileri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
2024 Yılı Teknik Destek Programı	PPB, YDO'lar	01.10.2024 31.12.2024	1.000.000,00
TOPLAM			1.000.000,00

4.3.4. 2024 Yılı Fizibilite Desteği Programı

4.3.4.1. Amaç

KUDAKA tarafından 2024 yılında uygulanması öngörülen Fizibilite Desteği Programının amacı “Bölgenin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına ve Bölgenin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik yatırım projelerinin fizibilite çalışmalarının desteklenmesi” şeklinde belirlenmiştir.

4.3.4.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Bölge kalkınması açısından en önemli ve öncelikli konulardan biri bölgeye yeni ve nitelikli yatırımların kazandırılmasıdır. Bölgenin kalkınma çabalarına gelir, istihdam ve ihracat gibi alanlarda katkı sağlayacak yatırımların hayata geçirilebilmesi için bu yatırım konularının tespiti

ve bunlara yönelik fizibilite etüdü çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Bu doğrultuda Ajans tarafından 2024 yılında da Fizibilite Desteği Programı uygulanması öngörülmüştür. Program kapsamında hem mevcut Sonuç Odaklı Programlara yönelik hem de potansiyel arz eden ve ileride Sonuç Odaklı Programlara dönüştürülebileceği değerlendirilen alanlarda fizibilite etüdü çalışmalarının yaptırılması öngörülmektedir. Söz konusu program kapsamında desteklenecek projelerde fizibilitelerin teknik projeler ve keşif metraj da dâhil olarak hazırlanması, bu sayede potansiyel yatırımcılara yatırım önerilerinin daha somut bir şekilde sunulabilmesi amaçlanmaktadır.

4.3.4.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 38: YKF 2024 Yılı FZD Programı Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Ajans Destekleri	Ajansa Sunulan Fizibilite Projesi Sayısı	Adet	12	KAYS Verileri
Ajans Destekleri	Desteklenen Fizibilite Projesi Sayısı	Adet	8	KAYS Verileri

Tablo 39: YKF 2024 Yılı 2024 Yılı FZD Programı Bütçe Bilgileri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
2024 Yılı Fizibilite Desteği Programı	PPB, İDB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	1.000.000,00
TOPLAM			1.000.000,00

4.3.4.4. Diğer Ajans / Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

2024 Yılı Fizibilite Desteği Programı kapsamında nitelikli projelerin sunulmasını temin etmek adına Ajans, mevcut çalışmaları neticesinde belirlemiş olduğu yatırım konularına ilişkin fizibilite başvurularının ilgili paydaşlar tarafından sunulması için gerekli ön çalışmaları yürütecektir. Ayrıca program kapsamında desteklenen projelerin yürütme süreçlerinde başvuru sahibi veya proje ortağı olarak yer alan kurum/kuruluşlarla yakın iletişim ve işbirliği sağlanacak, paydaşlar doğru bir şekilde yönlendirilerek projelerin azami başarı ile uygulanmasına yönelik tedbirler alınacaktır. Programla ilgili tüm süreçlerde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının değerlendirme ve yönlendirmeleri dikkate alınacaktır.

4.3.4.5. İzleme ve Değerlendirme

2024 Yılı Fizibilite Desteği kapsamında desteklenecek projelerin izleme ve değerlendirme süreçleri Ajansın İzleme ve Değerlendirme Birimi tarafından yürütülecektir.

4.3.5. 2024 Yılı Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı

4.3.5.1. Amaç

Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı'nın amacı; uygulandığı illerde, yerel dinamikleri harekete geçirerek yoksulluk, göç ve kentleşmeden kaynaklanan sosyal sorunları gidermek, değişen sosyal yapının ortaya çıkardığı ihtiyaçlara karşılık vermek, toplumun dezavantajlı kesimlerinin ekonomik ve sosyal hayata daha aktif katılmalarını sağlamak, istihdam edilebilirliği artırmak, sosyal içermeyi, sosyal girişimciliği ve yenilikçiliği desteklemek ve sosyal sorumluluk uygulamalarını yaygınlaştırmaktır.

4.3.5.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Beşeri sermayenin geliştirilmesi ve kırılgan kesimlerin sosyo-ekonomik hayata katılımının artırılması Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının öncelikleri arasında yer almaktadır. Bu çerçevede 2019 yılı itibarıyla Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı (SOGEP) Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesine alınmış ve söz konusu program kalkınma ajansları marifetiyle uygulanmaya başlanmıştır. 11. Kalkınma Planı'nda da söz konusu programın belirtilen doğrultuda yeniden yapılandırılmasının gerekliliği vurgulanmış ve programın “dezavantajlı kesimlerin (çocuk, genç, kadın, yaşlılar, engelliler vd.) ekonomik ve sosyal hayata daha aktif katılımlarını sağlamak, üretkenlik ve yetenek gelişimini destekleyerek istihdam edilebilirliği artırmak amacıyla, sosyal girişimciliği ve sosyal sorumluluk faaliyetlerini de teşvik edecek şekilde” uygulanacağı belirtilmiştir.

On İkinci Kalkınma Planında, “3. Plan Öncesi Dönemde Türkiye’de Ekonomik Ve Sosyal Gelişmeler” başlığı altında düzenlenen 242. maddede, “Cazibe Merkezleri Destek Programı'nın ve Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı'nın uygulanmasına devam edilmiştir. Şehirlerimizde afet tehlikesi ve riski altındaki alanlar ile yapıların sağlıklı ve güvenli yaşamayı esas alacak şekilde dönüşümünü sağlamak amacıyla kentsel dönüşüm çalışmalarına devam edilmiş, kentsel planlama ve hizmet sunumu alanında bilgi sistemlerinin kullanımının yaygınlaştırılması yönünde çalışmalar yürütülmüştür. Coğrafi veri altyapısının geliştirilmesi ve kadastro altyapısının modernizasyonu kapsamında önemli gelişmeler kaydedilmiştir.” ifadelerine yer verilmektedir.

“3.4.7. Bölgesel Gelişme” başlığı altında düzenlenen 887. maddede bölgelerin potansiyellerinin harekete geçirilmesi, kendilerine özgü imkân ve kabiliyetlerinin yenilik temelinde geliştirilmesi, bölge dirençliliklerinin artırılması ve afet sonrası ekonomik ve sosyal iyileşmenin sağlanması yoluyla ülkemizin dengeli kalkınmasına azami katkının sağlanması ile bölge içi ve bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılmasının temel amaç olduğu ifade edilmektedir.

Bu doğrultuda SOGEP;

- Kırılgan kesimlerin üretken yeteneklerini ve sosyo-ekonomik hayata katılım düzeylerini arttırmayı amaçlamakta,
- Kırılgan kesimlerin her bölgede mevcut olmasından hareketle tüm illerde uygulanmakta,
- Gündümlü Proje yöntemine benzer şekilde uygulanmakta,
- Öncelik alanları olarak istihdam edilebilirliğin artırılması, sosyal içerme, sosyal girişimcilik ve yenilikçiliğin desteklenmesi ile özel kesimin sosyal sorumluluk uygulamalarının teşvik edilmesini ihtiva etmektedir.

4.3.5.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 40: 2024 Yılı SOGEP Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Ajans Destekleri	Desteklenen SOGEP Projesi Sayısı	Adet	12	Proje Sözleşmeleri, Proje Nihai Raporları
Ajans Destekleri	Dezavantajlı Kesimler İçin Sağlanan İstihdam Sayısı	Kişi	30	Proje Nihai Raporları, SGK Belgeleri
Ajans Destekleri	Sağlanan Toplam İstihdam Sayısı	Kişi	45	Proje Nihai Raporları, SGK Belgeleri
Ajans Destekleri	SOGEP Kapsamında Gerçekleştirilen Toplam Yatırım Tutarı	TL	30.000.000	Program Sonrası Değerlendirme Raporu
Ajans Destekleri	SOGEP Kapsamında Sağlanan Toplam Destek Tutarı	TL	45.000.000	Program Sonrası Değerlendirme Raporu

Tablo 41: 2024 Yılı SOGEP Bütçe Bilgileri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
2024 Yılı Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı	PPB, İDB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	45.000.000,00
TOPLAM			45.000.000,00

4.3.5.4. Diğer Ajans / Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

SOGEP 2024 kapsamında desteklenen projelerin yürütme süreçlerinde başvuru sahibi veya proje ortağı olarak yer alan kurum/kuruluşlarla yakın iletişim ve işbirliği sağlanacak, paydaşlar doğru bir şekilde yönlendirilerek projelerin azami başarı ile uygulanmasına yönelik tedbirler alınacaktır. Süreç içerisinde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının projelere yönelik değerlendirme ve yönlendirmeleri de dikkate alınacaktır.

4.3.5.5. İzleme ve Değerlendirme

SOGEP 2024 kapsamında desteklenecek projelerin izleme ve değerlendirme süreçleri Ajansın İzleme ve Değerlendirme Birimi tarafından yürütülecektir.

4.3.6. 2024 Yılı Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı

4.3.6.1. Amaç

Programın amacı, ülke sathında daha dengeli bir yerleşme düzeninin sağlanması ve göçün kademeli olarak yönlendirilebilmesi için nispeten geri kalmış ve göç veren bölgelerde, bölgesel çekim merkezi niteliğini haiz şehirlerin katma değeri yüksek üretim, ihracat, istihdam, verimlilik, teknoloji ve yenilikçilik kapasitelerinin artırılmasıdır.

4.3.6.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı (CMDP), 2008 yılında başlayan pilot uygulamanın ardından 2010 yılından itibaren her yıl düzenli olarak uygulanmıştır. Cazibe merkezleri politikası ilk defa 9. Kalkınma Planı'nda yer almış ve az gelişmiş bölgeler öncelikli olmak üzere, büyüme ve çevrelerine hizmet verme potansiyeli yüksek merkezlerin belirlenerek bunların fiziki ve sosyal altyapısının güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Bu tarihten sonra kalkınma planı, yıllık program gibi tüm üst düzey politika belgelerinde yer alan CMDP, 11. Kalkınma Planı'nda 670.2 numaralı paragrafta "Görece geri kalmış bölgelerde çevresine hizmet verme

bakımından merkez olma işlevi taşıyan illerde Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı uygulanmasına devam edilecektir.” şeklinde yer almıştır.

Ayrıca, On İkinci Kalkınma Planı’nda, “3. Plan Öncesi Dönemde Türkiye’de Ekonomik Ve Sosyal Gelişmeler” başlığı altında düzenlenen 242. maddesinde, Cazibe Merkezleri Destek Programı’nın ve Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı’nın uygulanmasına devam edildiği vurgulanmıştır.

“3.4.7. Bölgesel Gelişme” başlığı altında düzenlenen 887. madde, “Bölgelerin potansiyellerinin harekete geçirilmesi, kendilerine özgü imkân ve kabiliyetlerinin yenilik temelinde geliştirilmesi, bölge dirençliliklerinin artırılması ve afet sonrası ekonomik ve sosyal iyileşmenin sağlanması yoluyla ülkemizin dengeli kalkınmasına azami katkının sağlanması ile bölge içi ve bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması temel amaçtır.”, 893. madde ise “Bölgelerin kalkınmasında yeşil ve dijital dönüşüme yönelik altyapı geliştirilecektir.” hükümlerini içermektedir.

- Program kapsamında, Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi’nin (2014-2023) bölgesel çekim merkezleri için öngörülen amaçları çerçevesinde aşağıdaki öncelikli alanlarda projelere destek sağlanır:İstihdam kapasitesinin artırılması,
- Üretim kapasitesinin artırılması,
- Verimliliğin desteklenmesi,
- Teknoloji ve yenilikçiliğin desteklenmesi,
- İhracat kapasitesinin artırılması,

Program dahilinde; kent ekonomisinin geliştirilmesine ve istihdama katkısı yüksek, proje bütünlüğü sağlanmış, sürdürülebilir bir işletme ve yönetim modeline sahip, yerli, yenilikçi ve katma değeri yüksek üretimi destekleyen ve çarpan etkisi fazla olan projeler desteklenir. Değerlendirmede ilin ve bölgenin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi dikkate alınır.

4.3.6.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 42: 2024 Yılı CMDP Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Ajans Destekleri	Desteklenen CMDP Projesi Sayısı	Adet	1	Proje Sözleşmeleri, Proje Nihai Raporları
Ajans Destekleri	Restore Edilen Tarihi Eser Sayısı	Kişi	1	Proje Nihai Raporları, Hakedişler, Kurul Raporları
Ajans Destekleri	CMDP Kapsamında Gerçekleştirilen Toplam Yatırım Tutarı	TL	53.016.861,00	Program Sonrası Değerlendirme Raporu
Ajans Destekleri	CMDP Kapsamında Sağlanan Toplam Destek Tutarı	TL	47.715.174,00	Program Sonrası Değerlendirme Raporu

Tablo 43: 2024 Yılı CMDP Bütçe Bilgileri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
2024 Yılı Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı	Erzurum YDO	01.01.2024 31.12.2024	53.016.861,00
TOPLAM			53.016.861,00

4.3.6.4. Diğer Ajans / Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

CMDP 2024 kapsamında desteklenen projelerin yürütme süreçlerinde başvuru sahibi veya proje ortağı olarak yer alan kurum/kuruluşlarla yakın iletişim ve işbirliği sağlanacak, paydaşlar doğru bir şekilde yönlendirilerek projelerin azami başarı ile uygulanmasına yönelik tedbirler alınacaktır. Süreç içerisinde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının projelere yönelik değerlendirme ve yönlendirmeleri de dikkate alınacaktır.

4.3.6.5. İzleme ve Değerlendirme

CMDP 2024 kapsamında desteklenecek projelerin izleme ve değerlendirme süreçleri Erzurum Yatırım Destek Ofisi tarafından yürütülecektir.

4.3.7. Anahtar Çözümler Eğitim Programı

4.3.7.1. Amaç

Bölge’de ihtiyaç duyulan AR-GE ve tasarım, toplam kalite yönetimi, dış ticaret, e-ticaret, dijital pazarlama, yeşil ve dijital dönüşüm, kaynak verimliliği, temiz ve yalın üretim, atıkların geri kazanımı ve değerlendirilmesi gibi konularda farkındalık yaratılması, kurumsal kapasitenin artırılması ve beşeri sermayenin geliştirilmesi amacıyla; ilgili kurum ve kuruluşlarla (Ticaret ve Sanayi Odaları, Üniversiteler, Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birlikleri vb.) yapılacak işbirliği ile kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları yönetici ve çalışanlarına yönelik eğitim, konferans ve seminerler uygulanması planlanmaktadır.

4.3.7.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Bölge’de faaliyet gösteren işletmelerin AR-GE ve tasarım, toplam kalite yönetimi, dış ticaret, e-ticaret, dijital pazarlama, yeşil ve dijital dönüşüm, kaynak verimliliği, temiz ve yalın üretim, atıkların geri kazanımı ve değerlendirilmesi gibi konularda kapasitelerinin iyileştirilmesi ekonomik verimlilik ve firmaların rekabet gücünün artırılması açısından oldukça önemli bir role sahiptir. Bu alanda firmaların ilerleme kaydedebilmeleri ise nitelikli insan kaynağına sahip olmalarına bağlıdır. Bölge, sosyoekonomik kalkınma açısından nitelikli işgücü potansiyeline sahip olmakla birlikte bu potansiyel yeterince etkin kullanılamamaktadır. İnsan kaynakları kapasitesinin geliştirilmesi ve farkındalık yaratılması maksadıyla alanında uzman kişilerin katılımı ile eğitim, seminer ve konferanslar ile bölge kalkınmasına ivme kazandıracak Anahtar Çözümlerin sunulması öngörülmektedir. Bunun yanında, kamu kurum ve kuruluşlarında verilen hizmet kalitesinin artırılması amacıyla ilgili paydaşların ihtiyaç duyduğu ortak konularda çalışanlara yönelik eğitim programları da düzenlenmesi planlanmaktadır.

4.3.7.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 44: Anahtar Çözümler Eğitim Programı Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Anahtar Çözümler Eğitim Programı	Düzenlenen Eğitim, Seminer ve Konferans Sayısı	Adet	6	Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Verileri
Anahtar Çözümler Eğitim Programı	Katılım Sağlayan Kişi Sayısı	Adet	180	Ajans Faaliyet Raporu, Katılım Listeleri

4.3.7.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Bu kapsamda yürütülecek faaliyetler kapsamında Ajans çalışma birimleri arasındaki koordinasyon Planlama ve Programlama Birimi, diğer kurum ve kuruluşlarla koordinasyon ise Yatırım Destek Ofisleri tarafından sağlanacaktır.

Tablo 45: Anahtar Çözümler Eğitim Programı Bütçe Bilgileri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Anahtar Çözümler Eğitim Programı	PPB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	300.000,00
TOPLAM			300.000,00

4.3.8. İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri

4.3.8.1. Amaç

Sonuç Odaklı Programlar ve Kurumsal Gelişim başlıkları kapsamında değerlendirilmeyen ancak bölge kalkınması açısından önem arz eden, bölgesel gelişmeye önemli düzeyde hizmet etme potansiyeli taşıyan ve kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyon gerektiren organizasyon, toplantı, konferans, çalıştay, eğitim vb. faaliyetlerin planlanması ve uygulanmasına katkı sağlamak.

4.3.8.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Ulusal ve uluslararası gelişmeler sonucunda ortaya çıkan fırsatların TRA1 Düzey Bölgesi'nde değerlendirilmesi, olumsuz gelişmelerin Bölge'ye etkisinin azaltılması ve yeni gelişen

durumlar karşısında proaktif şekilde hareket edilmesi için Bölge'deki kurum ve kuruluşlar arasında etkin bir koordinasyon ve işbirliği süreçlerinin yönetilmesi gerekmektedir. Söz konusu planlama ve uygulama süreçlerinin yönetiminde Ajansın etkin rol alarak 2024-2028 Dönemi TRA1 Düzey 2 Bölge Planı'nda belirlenen hedef ve tedbirler doğrultusunda Ajans tarafından gerekli yönlendirmelerin yapılması Bölge'nin kalkınması açısından önem arz etmektedir.

4.3.8.3. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Bu kapsamda yürütülecek faaliyetler Genel Sekreterlik Makamı tarafından belirlenecek, kurum ve kuruluşlar arasındaki işbirliği ve koordinasyon faaliyetleri ise Genel Sekreter'in uygun göreceği Ajans çalışma birimleri tarafından yürütülecektir.

Tablo 46: İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri Bütçe Bilgileri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri	Ajans Çalışma Birimleri	01.01.2024 31.12.2024	500.000,00
TOPLAM			500.000,00

4.3.9. GÜDÜMLÜ PROJE DESTEĞİ

4.3.9.1. Amaç

TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde Ajans tarafından yürütülen Sonuç Odaklı Programlardan herhangi birinin kapsamına doğrudan girmeyen, ancak bölgesel kalkınma açısından önem ve aciliyet arz ettiği değerlendirilen alanlarda Bölge Planında öngörülen öncelikler doğrultusunda, konusu ve koşulları Ajans öncülüğünde ve yönlendirmesinde belirlenecek özel nitelikli model proje geliştirmek.

4.3.9.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Yerel Kalkınma Fırsatları başlığı kapsamında, özel sektör işletmeciliğini güçlendirecek şekilde, üretim ve ihracat kapasitesinin geliştirilmesi, iyi uygulama örneklerinin oluşturulması, sektörel ihtisaslaşmanın desteklenmesi, özel bilgi, beceri ve teknolojilerin geliştirilmesi, transferi veya yaygınlaştırılması, yeni finansman modellerinin geliştirilmesi, kamu-üniversite-sanayi işbirliğinin desteklenmesi, yeni hizmet ve üretim organizasyonlarının geliştirilmesi, işbirliği ağları ve değer zinciri oluşturulması, kümelenmelerin desteklenmesi, yeni sanayi altyapısı ve

organizasyon modellerinin geliştirilmesi ve bölgedeki sektörlerin ihtiyaç duyacağı alanlarda insan kaynaklarının geliştirilmesi ya da sosyal dayanışmayı ve sorumluluk bilincini güçlendirecek, kültürel değerleri koruyacak ve geliştirecek şekilde; dezavantajlı grupların sosyal, kültürel ve fiziksel hizmetlere erişebilirliklerini kolaylaştıracak altyapının tesis edilmesi; göçün olumsuz etkilerinin önlenmesi, sosyal hayatın kolaylaştırılması, somut olmayan kültürel mirasın yaşatılması maksadıyla güdümlü proje yürütülmesi planlanmaktadır.

4.3.9.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 47: YKF Güdümlü Proje Desteği Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Güdümlü Proje Desteği	Desteklenen Güdümlü Proje Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Verileri

Tablo 48: YKF Güdümlü Proje Desteği Sonuç Göstergeleri

Sonuç Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Bölgeye kazandırılan yatırım sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Verileri, Proje Raporları

4.3.9.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Bu kapsamda yürütülecek faaliyetler kapsamında Ajans çalışma birimleri arasındaki koordinasyon Planlama ve Programlama Birimi tarafından sağlanacaktır.

4.3.9.5. İzleme ve Değerlendirme

Programın tasarımı, başvuruların alınması, değerlendirmelerin yapılması ve yararlanıcılar ile sözleşmelerin imzalanmasına kadar geçen tüm süreçlere ilişkin iş ve işlemlerden Planlama ve Programlama Birimi, izleme ve değerlendirme sürecindeki iş ve işlemlerden ise İzleme ve Değerlendirme Birimi sorumlu olacaktır.

Tablo 49: YKF Güdümlü Proje Desteği Bütçe Bilgileri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Güdümlü Proje	PPB, İDB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024	10.000.000,00
TOPLAM			10.000.000,00

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Çalışma Programı, 4 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 184'üncü maddesinde "kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle Cumhurbaşkanınca belirlenen politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, gelişmenin sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak" olarak belirtilen amaçları gerçekleştirmek üzere ve aynı Kararnamenin 194/1-a ve 196/1-b maddeleri ile Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 21'inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır. Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı, 2024 yılı faaliyetlerini TRA1 Düzey 2 Bölge Planı (2024-2028), On İkinci Kalkınma Planı ile diğer ulusal ölçekli plan ve stratejik dokümanlarda bölge açısından potansiyel arz eden alanlar esas alınarak belirlenen sonuç odaklı programlar, kurumsal gelişim çalışmaları ve yerel kalkınma fırsatları kapsamında gerçekleştirecektir.

Bölgede turizm sektörünün hizmet kalitesini ve hizmet çeşitliliğini artırmak, sektöre yönelik tanıtım, pazarlama ve destinasyon markalaşması çalışmalarını yapmak, bölgenin turizm kapasitesinin artırılabilmesi amacıyla yeni özel sektör yatırımlarını bölgeye çekmek ve sektöre yönelik girişimciliği geliştirmek özel amaçları ile kurgulanan ***Turizmin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı*** ulusal ve bölgesel düzeyde turizme yönelik hazırlanan strateji ve planlar ile bütünlük arz etmektedir. Kar ve kış sporları; kongre ve fuar turizmi; tarih ve kültür turizmi; macera ve doğa sporları turizmi; eko-turizm ve sağlık turizmi açısından büyük bir potansiyele sahip olan bölgede bu potansiyelin harekete geçirilmesi ve yerel halkın turizm gelirlerinden daha fazla pay alması için turizmin tüm alt sektörleriyle geliştirilmesi gerekmektedir. Turizmin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı; 2021 yılında hazırlanan hedef pazar analizi ve pazarlama stratejisi ile turizm potansiyelinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması, sektöre yönelik teknik destek, finansman desteği ve güdümlü proje desteğinin uygulanması faaliyetlerini içermektedir. Gerçekleştirilecek tüm faaliyetler sonrasında gelen turist sayısında %5 artış hedeflenmektedir. Bu artışın bölgede turizmden elde edilen geliri artıracakları öngörülmektedir.

TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde Et, Süt ve Arıcılık Sektörlerinin Geliştirilmesi SOP kapsamında öncelikle bölgede et, süt ve arıcılık sektörlerinde beşeri sermayenin ve insan kaynakları altyapısının güçlendirilmesi, kalite standardizasyonu sağlanmış ve maliyeti düşürülmüş girdi miktarının artırılması, üretilen nihai ürünlerin nitelik ve niceliğinin artırılması ve bu ürünlerin ulusal ve uluslararası ölçekte etkin bir şekilde pazarlanmasının sağlanması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda sektörel araştırmalar ve fizibilite çalışmaları yapılacak, iyi uygulama örnekleri

yerinde görülerek tecrübe paylaşımı yapılacak, sektör işletmelerine kurumsallaşma”, “müşteri ilişkileri yönetimi”, “e-ticaret ve dijital pazarlama”, “tedarik zinciri yönetimi”, “kurumsal kaynak planlaması” ve “toplam kalite yönetimi” gibi başlıklarda danışmanlık ve eğitim hizmeti verilecektir. SOP uygulama döneminin başarıyla tamamlanmasının ardından ilgili sektörlerde desteklenen projelerle birlikte asgarî 15 kişilik ilave istihdam gerçekleştirilmesi beklenmektedir. Ajans tarafından geçmiş yıllarda et ve süt sektörlerine yönelik olarak yürütülen destek programlarının kapanış raporları ve etki analizi çalışmaları incelendiğinde, uygulanan benzer programların destek yararlanıcılarının cirolarında artış meydana getirdiği tespit edilmiştir. Söz konusu veriler ışığında, SOP Uygulama Döneminin başarıyla tamamlanmasının ardından Ajansın finansal destek alan işletmelerin üretim kapasitelerinde, ürün çeşitliliklerinde, ulusal ve uluslararası rekabet güçlerinde ve cirolarında artış olacağı öngörülmektedir.

Tabii Kaynaklar ve Yapı Malzemeleri Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı’nın başarı ile uygulanıp sonuçlandırılmasıyla birlikte; bölgede yatırım potansiyeli olan tabii kaynakların (doğaltaş, karbondioksit gazı, perlit, krom, mermer, güneş enerjisi, biyokütle, jeotermal) ekonomiye kazandırılması; sektörde AR-GE, yenilikçilik ve teknoloji kullanım seviyesinin yükseltilmesi; istihdamın, insan kaynağı altyapısının, teknik bilgi ile becerinin ve üretim kapasitesinin geliştirilmesi; sektöre bölge içinden ve bölge dışından yeni yatırımcıların kazandırılması sağlanacaktır. Program sonunda, desteklenen projelerle birlikte 15 kişilik istihdam, asgari iki işletmenin üretim altyapısının modernize edilmesi ve kapasitesinin artırılması, sektörde ihracat verilerinde %5 oranında artış ve bölgeye iki yeni yatırım çekilmesi hedeflenmektedir.

6. EKLER

EK B Yurtdışı Fuarlar ve Çalışma Ziyaretleri Tablosu

EK C Düzenlenecek Etkinlikler Tablosu

EK D Yapılacak Araştırmalar, Analizler, Stratejiler ve Raporlar Tablosu

KAYNAKÇA

Çelgin, A., Gökcü, M., Gül, S., & Kazdal, A. (2021). Turizmin Büyüme ve İstihdam Üzerindeki Etkileri. *Ekonomi Notları*, 1-2.

WTTC. (2022). *WTTC Website*. 11 27, 2022 tarihinde <https://wtcc.org/research/economic-impact> adresinden alındı

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)

11. Kalkınma Planı

12. Kalkınma Planı

EK C Düzenlenecek Etkinlikler Tablosu

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Detaylı Etkinlik Bütçesi (KDV Dahil, TL)	Etkinliğin Gerçekleştirileceği İl	İşbirliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
Narman Peri Bacaları, Oltu Gökkuşluğu Tepeleri ve Şenkaya Güzergâhı Turizm Rotasının Oluşturulması ve Tanıtım Videosunun Çekilmesi	TURSOP / YKF	Narman Peri Bacaları ile Oltu ilçesinde yer alan Gökkuşluğu Tepelerinden Şenkaya ilçesine kadar uzanan güzergâh üzerinde turizm rotası oluşturulması ve bölgeye yönelik tanıtım videosu çekilmesi	*Turizm Rotası ve Tanıtım Videosu *Bölgeye gelen turist sayısındaki artış *Bölgedeki konaklama tesislerinin doluluk oranlarının artması	100.000,00	Erzurum	*İlgili Kaymakamlıklar *İlgili Belediye Başkanlıkları	Erzurum YDO	Yıl Boyunca
Narman Peribacaları Havzasının UNESCO Global Jeopark Ağına dahil olması için yönetim danışmanlığı hizmeti sağlanması	TURSOP / YKF	Narman Peri Bacaları Havzasının, Dünyada tanınırlıkları giderek artan UNESCO Global Jeopark Ağına dahil olması için gerekli çalışmaların yürütülmesi	*Bölgeye gelen turist sayısındaki artış *Bölgedeki konaklama tesislerinin doluluk oranlarının artması	800.000,00	Erzurum	*Erzurum Valiliği *Erzurum Büyükşehir Belediyesi *Erzurum Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü *Atatürk Üniversitesi *Narman Belediye Başkanlığı	Erzurum YDO	Yıl Boyunca

						*Narman Kaymakamlığı		
Erzincan Kemaliye İlçesinde Turizm Çalıştayı	TURSOP	Kemaliye ve kültürel açıdan benzerlikler arz eden komşu ilçeleri Arapgir (Malatya) ve Divriği (Sivas)'nin ortak bir destinasyon olarak tanıtımı ve pazarlanması için potansiyel işbirliği alanlarının ortaya konulması	*Çalıştay sonuç raporu *Bölgeye gelen turist sayısındaki artış *Bölgedeki konaklama tesislerinin doluluk oranlarının artması	100.000,00	Erzincan	*Kemaliye Kaymakamlığı *Kemaliye Belediyesi *Arapgir ve Divriği ilçelerinden temsilciler	Erzincan YDO	Ağustos-Aralık aylarında
TRA1 Düzey 2 Bölgesi Arıcılık Çalıştayı	ESASSOP	Bölge'de arıcılıktan elde edilen katma değer artırılmasını ve ikincil arı ürünleri (balmumu, arı sütü, polen, propolis, arı zehri vs.) üretiminin yaygınlaştırılması	*Arıcılık sektörüne ilişkin mevcut durumun belirlenmesi *Arıcılık sektörüne ilişkin GZFT (SWOT) Analizi'nin yapılması *Arıcılık sektörüne ilişkin Eylem Planı'nın hazırlanması	150.000,00	Erzurum, Erzincan, Bayburt	*İl Tarım ve Orman Müdürlükleri *Ticaret ve Sanayi Odaları *Ticaret Borsaları *Arı Yetiştiricileri Birlikleri *Ziraat Odaları *Doğu Anadolu Tarımsal Araştırmalar Enstitüsü	YDO'lar	Ekim ayında

						<p>*Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu</p> <p>*Üniversiteler</p> <p>*Kooperatifler</p> <p>*Özel Sektör Temsilcileri</p>		
Erzurum ve Erzincan İllerinde Et ve Süt Çalıştayı	ESASSOP	Hayvancılık faaliyetlerinin yaygın bir biçimde gerçekleştirildiği Erzurum ve Erzincan'da, et ve süt ürünlerinin katma değerli ürünlere dönüştürülmesi	<p>*Et ve süt sektörüne ilişkin mevcut durumun belirlenmesi</p> <p>*Et ve süt sektörüne ilişkin GZFT (SWOT) Analizi'nin yapılması</p> <p>*Et ve süt sektörüne ilişkin Eylem Planı'nın hazırlanması</p>	150.000,00	Erzurum ve Erzincan	<p>*Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birlikleri</p> <p>*Süt Üreticileri Birlikleri, Kırmızı Et Üreticileri Birlikler</p> <p>*Ziraat Odaları</p> <p>*Doğu Anadolu Tarımsal Araştırmalar Enstitüsü</p> <p>*Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu</p>	Erzurum ve Erzincan YDO	Mayıs ayında

						<p>*İl Tarım ve Orman Müdürlükleri</p> <p>*Ticaret Borsaları</p> <p>*Ticaret ve Sanayi Odaları</p> <p>*Üniversiteler</p> <p>*Kooperatifler</p> <p>*Özel Sektör Temsilcileri</p>		
--	--	--	--	--	--	---	--	--

EK D Yapılacak Araştırmalar, Analizler, Stratejiler ve Raporlar Tablosu

Yapılacak Araştırma/ Analiz/ Strateji/ Raporlar	Amaç	Hazırlanış Şekli	Hizmet Alımı Gerekçesi ve Kapsamı
Bayburt ilinde Kaba Yem Üretim Tesisi Ön Fizibilite Raporu	“Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi’nde Hayvancılık Sektörü Girdisi Olarak Kaba Yem Sektörel Araştırma Raporu” doğrultusunda, Bayburt ilinde potansiyel bir yatırım alanı olarak yem sanayine yatırım yapmayı planlayan ve ana girdileri yem olan hayvancılık işletmelerine rehberlik edecek bir çalışma ortaya koymak amaçlanmaktadır.	Ajans uzmanları marifetiyle	Büyük bir bölümü Ajans personeli marifetiyle hazırlanacak olan raporun özel uzmanlık gerektiren kısımları için hizmet alımı yapılacaktır. Faaliyet için 150.000,00 TL bütçe ayrılmıştır.
Erzincan İlinde Maden Suyu Sektörel Araştırma Raporu	Erzincan İlinin önemli tabii kaynaklarından birisi olan maden suyunun ekonomik büyüklüğünü ortaya koymak üzere bu alanda bir çalışma yapılması planlanmaktadır.	Ajans uzmanı eliyle	-

Erzincan İli Örtü Altı Üretimi (Seracılık) Sektörel Araştırma Raporu	Erzincan ilinin verimli toprak yapısı ve biyoklimatik iklim özellikleri nedeniyle yakın zamanda birçok farklı lokasyonunda yapılmaya başlanan seracılık faaliyetlerinin yaygınlaştırılması amacıyla sektörel araştırma raporu hazırlanacaktır.	Ajans uzmanı eliyle	-
Erzincan İli Doğal Kaynak Tuzu Sektörel Araştırma Raporu	Erzincan'da biri coğrafi işaretli olmak üzere üretilen iki çeşit doğal kaynak tuzunun sektörel araştırmasının yapılması amacıyla bir sektörel araştırma raporu hazırlanacaktır.	Ajans uzmanı eliyle	-
İki Teker Erzincan: Erzincan İli Bisiklet Turizmi Raporu	Rapor kapsamında, Erzincan ilinde bisiklet turizmi bağlamında mevcut olan turizm potansiyelinin araştırılması ve ilin bisiklet turizmi stratejisine yönelik önerilerin sunulması amaçlanmaktadır.	Ajans uzmanı eliyle	-
Erzincan İli Tulum Peyniri Üretim Sektörü Mevcut Durum Raporu	Rapor kapsamında, Erzincan ilinde tulum peyniri üretim sektöründe faaliyet gösteren firmaların ve işletmelerin ihtiyaçlarının, taleplerinin ve rekabet piyasasındaki mevcut durumlarının tespit edilmesi ve söz konusu tespit çerçevesinde Erzincan ilinde tulum peyniri üretimi sektörünün gelişimine yönelik bir strateji belgesinin oluşturulması amaçlanmaktadır.	Ajans uzmanı eliyle	-
İklim Değişikliğinin Palandöken Kış Turizmi Merkezine Etkileri Araştırma Raporu	Rapor kapsamında, iklim değişikliği ile birlikte artan ortalama dünya sıcaklıklarının Palandöken Kış Turizmi üzerinde yaratacağı etkileri ortaya koymak amaçlanmaktadır.	Ajans uzmanı eliyle	-

Erzincan İlinde Termal Su Aramaya Yönelik Jeofizik Etüt Çalışmaları	Erzincan İl Özel İdaresi, Erzincan Belediyesi, Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası, Erzincan Ticaret Borsası, Erzincan Ziraat Odasının oluşturduğu Müteşebbis Heyet tarafından Tarım ve Orman Bakanlığına sunulan “Sera Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgesi (TDİOSB) Projesi” kapsamında Erzincan Belediyesi ve Erzincan İl Tarım ve Orman Müdürlüğü işbirliğinde jeofizik etüt çalışmalarının yaptırılması planlanmaktadır.	Hizmet alımı	Söz konusu etüt çalışması özel uzmanlık gerektirdiğinden hizmet alımı yapılacaktır. Faaliyet için 300.000,00 TL bütçe ayrılmıştır.
---	---	--------------	--